

**UCHWAŁA NR XXII/157/2013
RADY GMINY PRZEROŚL**

z dnia 6 czerwca 2013 r.

**w sprawie trzeciej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy
Przerośl**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 20013 r. poz. 594), oraz art. 12 ust. 1 w związku z art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2012r. poz. 647; z 2013r. poz. 21 i 405) oraz uchwały Nr IX/58/11 Rady Gminy Przerośl z dnia 31 sierpnia 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl i Uchwały Nr XIII/93/12 Rady Gminy Przerośl z dnia 23 kwietnia 2012r. w sprawie zmiany Uchwały Nr IX/58/11 Rady Gminy Przerośl z dnia 31 sierpnia 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl – uchwala się co następuje:

§ 1. 1. Uchwala się trzecią zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl, zatwierdzonego uchwałą Nr XIV/96/00 Rady Gminy Przerośl z dnia 21 lipca 2000r. wraz ze zmianami przyjętymi uchwałą Nr VII/36/07 Rady Gminy Przerosl z dnia 10 sierpnia 2007r. oraz uchwałą Nr XVI/109/2012 z dnia 9 października 2012r.

2. Zmiana studium dotyczy m.in. wyznaczenia obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

§ 2. 1. Ustalenia zmiany studium stanowią treść niniejszej uchwały.

§ 3. 2. Integralnymi częściami zmiany Studium są:

§ 4. 1) załącznik nr 1- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl – Synteza uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” – w formie ujednoliconej;

§ 5. 2) załącznik nr 2 - „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl – Polityka przestrzenna gminy” – w formie ujednoliconej;

§ 6. 3) załącznik nr 1a - rysunek Studium w skali 1: 25 000 – „Uwarunkowania i kierunki ochrony środowiska naturalnego i kulturowego wraz z późn.zmianami”;

§ 7. 4) załącznik nr 2a - rysunek Studium w skali 1: 25 000 – „Polityka przestrzenna wraz z późn.zmianami”;

§ 8. 5) załącznik nr 3 - rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do projektu zmiany Studium.

§ 4. § 3. Wprowadza się następujące zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl w załączniku nr 1 „Synteza uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”:

§ 5. 1) w pkt I. „Wstęp” ppkt 1. „Podstawa formalno-prawna”:

§ 6. a) w akapicie drugim, po wyrażeniu: „z dnia 22 lipca 2011r.” dodaje się przecinek i dopisuje się wyrażenie: „Nr IX/58/11 z dnia 31 sierpnia 2011 r. i jej zmianą przyjętą uchwałą Nr XIII/93/12 z dnia 23 kwietnia 2011r.”;

b) po akapicie piątym dodaje się akapit szósty, przyjmujący brzmienie: „Trzecia zmiana dotycząca fragmentu Studium (zgodnie z podjętą uchwałą Nr IX/58/11 Rady Gminy Przerośl z dnia 31 sierpnia 2011r. w sprawie przystąpienia do sporządzania trzeciej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl oraz jej zmiany przyjętej uchwałą Nr XIII/93/12 z dnia 23 kwietnia 2011r.) została opracowana przez Pracownię Urbanistyczną „TEWA” w Suwałkach.”;

§ 11. 2) w pkt I. „Wstęp” ppkt 3. „Materiały wyjściowe do opracowania studium”

§ 12. a) w akapicie trzecim „W trakcie prac analitycznych oraz ustaleniach studium uwzględniono zapisy ustaw związanych z niniejszym opracowaniem jak:” w punkcie 1 skreśla się wyrażenie „nr 0” w nawiasie”,

§ 13. b) w akapicie czwartym „W projekcie zmian do Studium uwzględniono ustalenia:” dopisano ustępy 8 i 9 o następującym brzmieniu:

„8. Opracowanie ekofizjograficzne do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przerośl na potrzeby planowanego zespołu elektrowni wiatrowych – opracowanie z czerwca 2012r. przez zespół wykonawców ECOPLAN w Opolu.

9. Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przerośl, opracowana w listopadzie 2012r. przez ECOPLAN w Opolu.”.

3) w pkt I. „Wstęp” ppkt 4. „Ogólna charakterystyka gminy”:

a) w drugim akapicie przed 11 przecinkiem dodaje się słowo „Nowa”,

b) w drugim akapicie przed kropką dodaje się przecinek i słowa: „Nowa Przerośl, Kolonia Przerośl I, Kolonia Przerośl II”,

c) w zestawieniu tabelarycznym, w czwartej kolumnie, poszczególne wiersze przyjmują brzmienie:

- „Dane na dzień”: „30.06.2012r.”,
- „Powierzchnia”: „12362 ha”,
- „Liczba miejscowości” – „24”,
- „Liczba sołectw” – „25”,
- „Liczba mieszkańców” – „3102”,
- „Użytki rolne” – „8992 ha”,
- „Grunty orne” – „6606 ha”,
- „Lasy i zadrzewienia” – „1960 ha”,
- „Wody i nieużytki” – „1074 ha”;

4) w pkt II. „UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE – SYNTEZA”:

a) w ppkt 1. „Ukształtowanie terenu” po trzecim akapicie dodaje się czwarty akapit o następującym brzmieniu: „W granicach gminy nie występują tereny naturalnych zagrożeń geologicznych (osuwania się mas ziemnych), jednakże zostały zainwentaryzowane 3 osuwiska, wszystkie wzdłuż dolin rzecznych Błędzianki i Czarnej Hańczy . Zaleca się obsadzenie osuwisk krzewami. ”,

b) w ppkt 8. „Formy ochrony przyrody” w literze c) dodaje się ustęp: „Planowane jest objęcie ochroną w formie rezerwatu przyrody rynny subglacjalnej doliny Czarnej Hańczy z wiszącą doliną „Gaciska” oraz z ozem turtulsko-bachanowskim.”,

c) w ppkt 8. „Formy ochrony przyrody” w literze f) po słowach: „zwierząt i roślin” dodaje się dwukropek i dopisuje się:

„a) projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) „Jeleniewo” (PLH200001);

b) projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) „Ostoja Suwalska” (PLH200003).”,

d) w ppkt 8. „Formy ochrony przyrody” w literze f) skreśla się ostatnie zdanie;

5) w pkt III. „UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE I SPOŁECZNE”:

a) w ppkt 1. „Rolnictwo” w nazwie tabeli 1 dodaje się wyrażenie: „i 2012r.”,

b) w ppkt 1. „Rolnictwo” tabeli 1 dodaje się wers z zapisami według kolumn:

- „Obszar” – „Gm. Przerośl w 2012r.”,
- „Powierzchnia ogólna w ha” – „12362”,
- „Razem” – „8992”,
- „Grunty orne” – „6606”,

- „Sady”, „Łąki”, „Pastwiska” – „2386”,

- „Lasy i grunty leśne” – „1960”;

- „Pozostałe grunty” – „1410”,

c) w ppkt 1. „Rolnictwo” piąty akapit przyjmuje brzmienie: „Na 12362ha powierzchni gminy użytki rolne zajmują 8992ha, w tym grunty orne 6606ha, łącznie: sady, łąki, i pastwiska 2386ha.”,

d) w ppkt 2. „Leśnictwo” w pierwszym zdaniu: skreśla się powierzchnię lasów „1731” i zastępuje się liczbą „1960”, skreśla się udział procentowy „14,3” i zastępuje się liczbą „15,6” oraz wykreśla się część zdania po drugim przecinku,

e) w ppkt 2. „Leśnictwo” wykreśla się ostatni akapit,

f) w ppkt 5.1. „Ludność” w ppkt 1 skreśla się powtórzenie: „1994r.”,

g) w ppkt 5.1. „Ludność” dodaje się ppkt 7: „7) 2010r. – 3008 osób, w tym kobiety 1479.”,

h) w ppkt 5.2. „Oświata i kultura” w pierwszym zdaniu skreśla się cyfrę „4” i zastępuje się ją cyfrą „2”,

h) w ppkt 5.2. „Oświata i kultura” w pierwszym akapicie dodaje się zdanie: „W latach 2010-2011 do szkół podstawowych uczęszczało 235 uczniów, natomiast do gimnazjum 148 uczniów.”,

i) w ppkt 5.4. „Bezrobocie” na końcu dodaje się ustęp: „Według Rocznika statystycznego woj. podlaskiego w gminie Przerośl w 2010 roku zarejestrowane były 102 osoby bezrobotne, w tym 47,1% stanowiły kobiety.”;

6) w pkt V. „INFRASTRUKTURA TECHNICZNA”:

a) w ppkt 1. „Gospodarka wodno - ściekowa” w części zatytułowanej: „Kierunki odprowadzania ścieków w gminie Przerośl” w ostatnim zdaniu skreśla się wyrażenie: „w.w. Zarządzenia” i zastępuje się je wyrażeniem „przepisów odrębnych”,

b) w ppkt 3. „Sieć elektroenergetyczna” w części zatytułowanej: „Kierunki rozwoju elektroenergetyki” w pierwszym zdaniu przed słowem „modernizacji” dodaje się: „budowy projektowanej i”,

c) w ppkt 3. „Sieć elektroenergetyczna” w części zatytułowanej: „Kierunki rozwoju elektroenergetyki” w literze g. dodaje się na końcu: „Odbiór energii elektrycznej wytworzonej przez elektrownie wiatrowe przewiduje się liniami kablowymi średniego napięcia prowadzonymi do stacji 110kV/SN planowanej na terenie wsi Łanowicze oraz doprowadzającymi do Głównych Punktów Odbioru lokalizowanych w gminach: Jeleniewo i Filipów.”,

d) w ppkt 3. „Sieć elektroenergetyczna” w części zatytułowanej: „Kierunki rozwoju elektroenergetyki” dodaje się literę h. o następującym brzmieniu: „h.Dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb obecnych i wynikających z rozwoju województwa z zachowaniem normatywnych standardów jakościowych i ilościowych poprzez budowę linii wysokiego napięcia 110 kV Suwałki – Wiżajny.”,

e) w ppkt 5. „Energia ze źródeł odnawialnych” w trzecim akapicie skreśla się udział procentowy: „12” i zastępuje się go liczbą: „15”;

7) w pkt VI. „DZIEDZICTWO KULTUROWE”:

a) ppkt 2. „Zasób obiektów kulturowych na terenie gminy” przyjmuje brzmienie:

„1) „1) Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków:

a) NOWA PAWŁÓWKA: Zespół kościoła parafii rzymskokatolickiej p. w. św. Trójcy: drewniany kościół (ok. 1923r., stan dobry), drewniana dzwonnica (lata 20 XX wiek, stan dobry), Cmentarz parafii rzymskokatolickiej (początek XX w., nr rej. 717 stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej), Cmentarz prawosławny (?), koniec XIXw. (?),

b) PRZEROŚL: Układ urbanistyczny k. XVI w., układ czytelny, Dzwonnica, drewniana k. XVIIIw., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej, Plebania drewniana k. XIX w., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej, Młyn wodny drewniany, poł XIX w. -ul. Holendry, własność prywatna, Cmentarz parafii rzymskokatolickiej XIX wieku, stan dobry własność parafii rzymskokatolickiej, Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan zły własność komunalna, Cmentarz żydowski XIX wieku, zdewastowany własność komunalna,

- c) RAKÓWEK: Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan dobry, własność parafii ewangelicko – augsburskiej,
- d) ŁANOWICZE: Cmentarz ewangelicki z XXw. (0,7km na wschód od Kolonii Łanowicze, na wysokim wzgórzu) pow. 0,016ha, brak nagrobków i mogił, obiekt zarośnięty krzewami i młodymi drzewami z zachowanym murem,
- e) HAŃCZA Dom nr 14, ok. 1880 roku (?), Dom nr 19, ok. 1880 roku (?), Budynek gospodarczy – stodoła w zagrodzie nr 19,
- f) ŚMIECIUCHÓWKA Dom nr 24– drewniany - własność prywatna, Obiekty nieistniejące, ale nie wykreślone z ewidencji: budynek gospodarczy, obora i chlew w zagrodzie nr 24, budynek gospodarczy, obora w zagrodzie nr 25, budynek gospodarczy, stodoła (Śmieciuchówka 25), budynek mieszkalny – chałupa w zagrodzie nr 26, budynek gospodarczy, stodoła w zagrodzie nr 26, budynki gospodarcze, obora, chlew, wozownia w zagrodzie nr 26, budynek mieszkalny – chałupa 43, budynek mieszkalny nr 52;

2) Na dzień opracowania trzeciej zmiany studium wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomości pokrywa się z gminną ewidencją zabytków;

3) Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków:

- a) NOWA PAWŁÓWKA: drewniany kościół par. p. w. św. Trójcy (nr rej. 473 z 10.07.1986), drewniana dzwonnica (nr rej. 473 z 10.07.1986), cmentarz par. rzym.-kat (nr rej. 717 z 30.08.1989),
- b) PRZEROŚL: układ urbanistyczny (nr rej. 438 z 28.11.1985), dzwonnica, drewniana przy kościele par. (nr rej. 525 z 27.09.1989), plebania drewniana (nr rej. 525 z 27.09.1989), cmentarz parafii rzymskokatolickiej (nr rej. 716 z 30.08.1989), cmentarz ewangelicki (nr rej. 674 z 26.08.1989), cmentarz żydowski (nr rej. 675 z 26.08.1989),
- c) RAKÓWEK: Cmentarz ewangelicki (nr rej. A – 1016 z 13.02.1995),

4) Wojewódzka ewidencja stanowisk archeologicznych według Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) :

- 1) Przerośl (AZP 13-82/3) – ślad osadnictwa: średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 2) Przerośl (AZP 13-82/4)– ślad osadnictwa: ?, ślad osadnictwa: późne średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 3) Przerośl (AZP 13-82/5)– ślad osadnictwa: późny paleolit-mezolit;
- 4) Przerośl (AZP 13-82/6) – ślad osadnictwa: epoka kamienia;
- 5) Przerośl (AZP 13-82/7) – ślad osadnictwa: mezolit-epoka żelaza, ślad osadnictwa: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 6) Przerośl (AZP 13-82/8) – kopiec (kurhan?): ?;
- 7) Zarzecze (AZP 13-82/18) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 8) Bućki (AZP 13-82/19) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: okres rzymski-okres wędrówek ludów, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 9) Prawy Las (AZP 13-82/21) – ślad osadnictwa: ?, osada: okres nowożytny.
- 10) Kruszki (AZP 14-83/6) - cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 11) Kruszki (AZP 14-83/9 – cmentarzysko? : ?; trzy „kamienice”, kurhany - ?;
- 12) Kruszki (AZP 14-83/10) – ślad wsi: czasów nowożytnych XIXw.;
- 13) Pawłówka Stara (AZP 14-83/14) - ślad osadnictwa: epoka kamienia; osada/cmentarzysko? : kultura sudowska: późny okres rzymski/okres wędrówek ludów;
- 14) Pawłówka Stara (AZP 15-83/3) – cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 15) Pawłówka Stara (AZP 15-83/4) – ślady wsi: czasy nowożytne XVII-XIXw.;

- 16) Pawłówka Stara (AZP 15-83/5) – ślady osady – kultura sudowska – późny okres rzymski/ okres wędrówek ludów XI-XIIIw.,
- 17) Śmieciuchówka (AZP 15-82/3) – osada sudowska: późny okres rzymski/ okres wędrówek ludów,
- 18) Śmieciuchówka (AZP 15-82/9) – osada: neolit/epoka brązu,
- 19) Śmieciuchówka (AZP 15-82/10) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 20) Śmieciuchówka (AZP 15-82/18) – osada: XII-XIIw., ślad osadnictwa: epoka brązu,
- 21) Łanowicze (AZP 15-82/16) - ślad osadnictwa: epoka kamienia - brązu,
- 22) Łanowicze (AZP 15-82/17) – osada: X-XIw., osada: XII-XIIIw.,
- 23) Łanowicze (AZP 15-82/12) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 24) Łanowicze (AZP 15-82/13) –osada: neolit,
- 25) Łanowicze (AZP 15-82/14) – ślad osadnictwa: epoka kamienia-brązu, osada: ?, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 26) Zusenka (AZP 15-82/19) – ślad osadnictwa: ceramika pradziejowa, osada: okres nowożytny,
- 27) Zusenka (AZP 15-82/20) – ślad osadnictwa: schyłek paleolitu, ślad osadnictwa: neolit- epoka brązu,
- 28) Zusenka (AZP 15-82/33) – obozowisko- epoka brązu (?),
- 29) Pawłówka Nowa (AZS 15-82/15) – osada sudowska – okres rzymski.

5) Na terenie gminy znajdują się zabytki ruchome w postaci wyposażenia i wystroju kościołów parafialnych w Przerośli i Nowej Pawłówce;

6) Obiekty architektury militarnej, które mogą być ujęte w gminnej ewidencji zabytków: Schron bojowo-obszerny, położony we wsi Prawy Las, 5900 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5400 m na pn-zach. od pld. skraju jez. Hańcza, Schron bojowo-obszerny, położony we wsi Prawy Las 5200 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5750 m na pn-zach. od pld. skraju jez. Hańcza, Pozostałości wojennych umocnień,

7) Na terenie gminy znajduje się Mogiła zbiorowa ofiar terroru niemieckiego z 22 kwietnia 1944 r. - mogiła zbiorowa znajduje się przy ulicy Holendry w Przerośli. Na granitowej podstawie ustawiony kamienny obelisk zakończony metalowym krzyżem z pasyjką. Na obelisku wykute nazwiska osób zamordowanych. Przed obeliskiem ułożona kamienna płyta. W mogile pochowanych jest 10 mieszkańców suwalszczyzny ze wsi Płaska, Rygol oraz Wysoki Most, w tym trzy osoby niezidentyfikowane.”,

b) w ppkt 3. „Waloryzacja” skreśla się wyrażenie: „zasługują pozostałości dworu i parku w Nowej Pawłówce, oraz” zastępując je słowem „zasługuje”;

8) w pkt VII. „KIERUNKI ROZWOJU”:

a) w części opisującej obszar D w pierwszym akapicie, w drugim zdaniu skreśla się słowo „wojewódzkiej” zastępując je słowem „powiatowej”;

9) w pkt VIII. „KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO”:

a) w ppkt 4. „Kierunki rozwoju komunikacji” w szóstym punktorze, w pierwszym zdaniu skreśla się słowa „wszystkich drogach” zastępując je słowami: „części dróg”.

§ 14. § 4. Wprowadza się następujące zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl w załączniku nr 2 „Polityka przestrzenna gminy”:

1) w pkt I. „PODSTAWY POLITYKI PRZESTRZENNEJ”:

a) w ppkt 1.1. „Uwarunkowania stanowiące zasoby i szanse rozwoju zagospodarowania przestrzennego:” dodaje się literę m) o następującym brzmieniu: „m) Szczególne korzystne warunki anemometryczne (relatywnie najkorzystniejsze w kraju) dla produkcji energii elektrycznej z wykorzystaniem siły wiatru.”,

b) w ppkt 1.3. „Uwarunkowania zewnętrzne:” dodaje się literę f) o następującym brzmieniu:

„f) Zobowiązania wynikające z art.4 ust.1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/ WE z 23 kwietnia 2009 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE do zapewnienia odpowiedniego udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii do roku 2020, w przypadku Polski - 15%.”,

c) w ppkt 2.1. „Główne cele rozwoju gminy Przerośl” dodaje się literę i) o następującym brzmieniu: „i) Wzmocnienie ekonomiczne gminy poprzez stworzenie warunków do realizacji przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem lokalnych, odnawialnych zasobów naturalnych siły wiatru, do produkcji czystej energii.”,

d) w ppkt 2.2. „Cele zagospodarowania przestrzennego gminy:” dodaje się literę k) o następującym brzmieniu: „k) Wykorzystanie lokalnych, odnawialnych zasobów naturalnych siły wiatru, do produkcji czystej energii, celem zapewnienia bazy ekonomicznej dla realizacji celów określonych w punktach i), j) i innych celów ogólnospołecznych.”;

2) w pkt II. „POLITYKA W ZAKESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ”:

b) w ppkt 2.1. „Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody”:

- w pierwszym punktorze na końcu dodaje się zdanie: „Ustalenia w/w rozporządzeń należy stosować w zakresie zgodnym z ustawą o ochronie przyrody.”,

- w drugim punktorze, w pierwszym zdaniu po wyrażeniu: „objęta jest” dodaje się słowo „projektowanym” oraz przed kropką dodaje się: „oraz projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Natura 2000 Jeleniewo (PLH200001)”;

c) w ppkt 2.2.1. „Wody powierzchniowe i podziemne” w pierwszym punktorze, w ostatnim zdaniu po słowach: „zbiorników wodnych z” dodaje się: „zakazem lokalizowania obiektów budowlanych z”;

d) w ppkt 2.2.1. „Wody powierzchniowe i podziemne” po trzecim punktorze dodaje się punktor:

„•Elektrownie wiatrowe nie mogą stanowić zagrożenia dla wód podziemnych i powierzchniowych.”,

e) w ppkt 2.3. „Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych” w drugim akapicie wykreśla się pierwsze zdanie w całości,

f) ppkt 2.4. „Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków” przyjmuje brzmienie:

„1) „1) Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków:

a) NOWA PAWŁÓWKA: Zespół kościoła parafii rzymskokatolickiej p. w. św. Trójcy: drewniany kościół (ok. 1923r., stan dobry), drewniana dzwonnica (lata 20 XX wiek, stan dobry), Cmentarz parafii rzymskokatolickiej (początek XX w., nr rej. 717 stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej), Cmentarz prawosławny (?), koniec XIXw. (?),

b) PRZEROŚL: Układ urbanistyczny k. XVI w., układ czytelny, Dzwonnica, drewniana k. XVIIIw., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej, Plebania drewniana k. XIX w., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej, Młyn wodny drewniany, poł XIX w. -ul. Holendry, własność prywatna, Cmentarz parafii rzymskokatolickiej XIX wieku, stan dobry własność parafii rzymskokatolickiej, Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan zły własność komunalna, Cmentarz żydowski XIX wieku, zdewastowany własność komunalna,

c) RAKÓWEK: Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan dobry, własność parafii ewangelicko – augsburskiej,

d) ŁANOWICZE: Cmentarz ewangelicki z XXw. (0,7km na wschód od Kolonii Łanowicze, na wysokim wzgórzu) pow. 0,016ha, brak nagrobków i mogił, obiekt zarośnięty krzewami i młodymi drzewami z zachowanym murem,

e) HAŃCZA Dom nr 14, ok. 1880 roku (?), Dom nr 19, ok. 1880 roku (?), Budynek gospodarczy – stodoła w zagrodzie nr 19,

f) ŚMIECIUCHÓWKA Dom nr 24– drewniany - własność prywatna, Obiekty nieistniejące, ale nie wykreślone z ewidencji: budynek gospodarczy, obora i chlew w zagrodzie nr 24, budynek gospodarczy, obora w zagrodzie nr 25, budynek gospodarczy, stodoła (Śmieciuchówka 25), budynek mieszkalny – chałupa w zagrodzie nr 26, budynek gospodarczy, stodoła w zagrodzie nr 26, budynki gospodarcze, obora, chlew, wozownia w zagrodzie nr 26, budynek mieszkalny – chałupa 43, budynek mieszkalny nr 52;

2) Na dzień opracowania trzeciej zmiany studium wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomych pokrywa się z gminną ewidencją zabytków;

3) Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków:

- a) NOWA PAWŁÓWKA: drewniany kościół par. p. w. św. Trójcy (nr rej. 473 z 10.07.1986), drewniana dzwonnica (nr rej. 473 z 10.07.1986), cmentarz par. rzym.-kat (nr rej. 717 z 30.08.1989),
- b) PRZEROŚL: układ urbanistyczny (nr rej. 438 z 28.11.1985), dzwonnica, drewniana przy kościele par. (nr rej. 525 z 27.09.1989), plebania drewniana (nr rej. 525 z 27.09.1989), cmentarz parafii rzymskokatolickiej (nr rej. 716 z 30.08.1989), cmentarz ewangelicki (nr rej. 674 z 26.08.1989), cmentarz żydowski (nr rej. 675 z 26.08.1989),
- c) RAKÓWEK: Cmentarz ewangelicki (nr rej. A – 1016 z 13.02.1995),

4) Wojewódzka ewidencja stanowisk archeologicznych według Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP):

- 1) Przerośl (AZP 13-82/3) – ślad osadnictwa: średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 2) Przerośl (AZP 13-82/4) – ślad osadnictwa: ?, ślad osadnictwa: późne średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 3) Przerośl (AZP 13-82/5) – ślad osadnictwa: późny paleolit-mezolit;
- 4) Przerośl (AZP 13-82/6) – ślad osadnictwa: epoka kamienia;
- 5) Przerośl (AZP 13-82/7) – ślad osadnictwa: mezolit-epoka żelaza, ślad osadnictwa: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 6) Przerośl (AZP 13-82/8) – kopiec (kurhan?): ?;
- 7) Zarzecze (AZP 13-82/18) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 8) Bućki (AZP 13-82/19) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: okres rzymski-okres wędrówek ludów, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 9) Prawy Las (AZP 13-82/21) – ślad osadnictwa: ?, osada: okres nowożytny.
- 10) Kruszki (AZP 14-83/6) - cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 11) Kruszki (AZP 14-83/9 – cmentarzysko? : ?; trzy „kamienice”, kurhany - ?;
- 12) Kruszki (AZP 14-83/10) – ślad wsi: czasów nowożytnych XIXw.;
- 13) Pawłówka Stara (AZP 14-83/14) - ślad osadnictwa: epoka kamienia; osada/cmentarzysko? : kultura sudowska: późny okres rzymski/okres wędrówek ludów;
- 14) Pawłówka Stara (AZP 15-83/3) – cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 15) Pawłówka Stara (AZP 15-83/4) – ślady wsi: czasy nowożytne XVII-XIXw.;
- 16) Pawłówka Stara (AZP 15-83/5) – ślady osady – kultura sudowska – późny okres rzymski/ okres wędrówek ludów XI-XIIIw.,
- 17) Śmieciuchówka (AZP 15-82/3) – osada sudowska: późny okres rzymski/ okres wędrówek ludów,
- 18) Śmieciuchówka (AZP 15-82/9) – osada: neolit/epoka brązu,
- 19) Śmieciuchówka (AZP 15-82/10) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 20) Śmieciuchówka (AZP 15-82/18) – osada: XII-XIIIw., ślad osadnictwa: epoka brązu,
- 21) Łanowicze (AZP 15-82/16) - ślad osadnictwa: epoka kamienia - brązu,
- 22) Łanowicze (AZP 15-82/17) – osada: X-XIw., osada: XII-XIIIw.,
- 23) Łanowicze (AZP 15-82/12) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 24) Łanowicze (AZP 15-82/13) – osada: neolit,

- 25) Łanowicze (AZP 15-82/14) – ślad osadnictwa: epoka kamienia-brązu, osada: ?, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 26) Zusenka (AZP 15-82/19) – ślad osadnictwa: ceramika pradziejowa, osada: okres nowożytny,
- 27) Zusenka (AZP 15-82/20) – ślad osadnictwa: schyłek paleolitu, ślad osadnictwa: neolit- epoka brązu,
- 28) Zusenka (AZP 15-82/33) – obozowisko- epoka brązu (?),
- 29) Pawłówka Nowa (AZS 15-82/15) – osada sudowska – okres rzymski.

5) Na terenie gminy znajdują się zabytki ruchome w postaci wyposażenia i wystroju kościołów parafialnych w Przerośli i Nowej Pawłówce;

6) Obiekty architektury militarnej, które mogą być ujęte w gminnej ewidencji zabytków: Schron bojowo-obserwacyjny, położony we wsi Prawy Las, 5900 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5400 m na pn-zach. od pld. skraju jez. Hańcza, Schron bojowo-obserwacyjny, położony we wsi Prawy Las 5200 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5750 m na pn-zach. od pld. skraju jez. Hańcza, Pozostałości wojennych umocnień,

7) Na terenie gminy znajduje się Mogiła zbiorowa ofiar terroru niemieckiego z 22 kwietnia 1944 r. - mogiła zbiorowa znajduje się przy ulicy Holendry w Przerośli. Na granitowej podstawie ustawiony kamienny obelisk zakończony metalowym krzyżem z pasyjką. Na obelisku wykute nazwiska osób zamordowanych. Przed obeliskiem ułożona kamienna płyta. W mogile pochowanych jest 10 mieszkańców suwalszczyzny ze wsi Płaska, Rygol oraz Wysoki Most, w tym trzy osoby niezidentyfikowane. W celu ochrony obiektów zabytkowych oraz wartościowych elementów występujących w krajobrazie kulturowym, otoczenia zabytków z elementami zagospodarowania terenu zaleca się:

- 1) zasady ochrony zabytkowych nieruchomości i zabytków archeologicznych do opracowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 2) prowadzenie i uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków;
- 3) stworzenie „Programu opieki nad zabytkami”, w ramach którego należy przeprowadzić oznakowanie zabytków oraz ustawienie tablic informacyjnych zabytków w celu wzbogacania oferty turystycznej;
- 4) zabytki ruchome na terenie gminy (wyposażenie i wystrój kościołów parafialnych w Przerośli i Nowej Pawłówce) winne być objęte „Programem opieki nad zabytkami”;
- 5) obiekty architektury militarnej winne być objęte gminną ewidencją zabytków z wykorzystaniem ich na cele turystyczne np. stworzenie historycznego szlaku turystycznego;
- 6) w odniesieniu do stanowisk archeologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić ustalenia dotyczące:
 - a) zakazu prowadzenia wszelkich robót ziemnych w obrębie stanowisk bez zgody służb konserwatorskich.
 - b) w przypadku natrafienia w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, należy niezwłocznie zawiadomić służby konserwatorskie.”,
- g) w ppkt 2.6.1. „W odniesieniu do ochrony środowiska przyrodniczego” w pierwszym punkcie, w literze a):
 - skreśla się wyrażenie: „i jego otuliny”,
 - w drugim punktorze skreśla się słowa „oraz napowietrznych linii średniego i niskiego napięcia” i zastępuje się je słowami: „zaleca się rozbudowę, modernizację istniejących linii SN i nn jako kablowe, natomiast nowe linie nn wykonać wyłącznie kablami ziemnymi.”,
 - po piątym punktorze dodaje się punkt o następującym brzmieniu:
„•lokalizacja elektrowni wiatrowych poza obszarem parku jako konstrukcji zniekształcających historyczne ukształtowany krajobraz Parku.”,
- h) w ppkt 2.6.3. „W odniesieniu do środowiska kulturowego” w pierwszym punkcie po liczbie „25” dodaje się przecinek oraz wyrażenie: „36 ust 1”:

- i) w ppkt 3.2. „Zagrożenia środowiskowe” w ostatnim punktorze w wyrażeniu „północno-wschodniej” skreśla się słowo: „północnej” zastępując je słowem: „południowo”,
- j) w ppkt 3.3. „Polityka przestrzenna” dodaje się punkty 12) i 13) o następującym brzmieniu:
- „12) Wykluczone z lokalizacji elektrowni wiatrowych powinny być: ozy w dolinach rynnowych, tereny leśne oznaczone w ewidencji gruntów jako Ls, tereny występowania wód powierzchniowych i projektowanych specjalnych obszarach ochrony siedlisk Natura 2000.
- 13) Weryfikacja możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych na etapie planu miejscowego w lokalnych korytarzach ekologicznych (Dolina rzeczna Czarnej Hańczy oraz rowu technicznego A – zwanego Rucawizną).”
- k) w ppkt 4.1. „Polityka przestrzenna” skreśla się cyfrę rzymską „IV” zastępując ją cyfrą „III” oraz wykreśla się nawias: „(zał.2)”,
- l) w ppkt 7.1. „Wodociągi”:
- w trzecim akapicie skreśla się słowa „trzech wodociągów:” zastępując je słowami: „z dwóch stacji wodociągowych.”,
 - w trzecim akapicie skreśla się słowa: „Pawłówka” oraz „to jest położone wokół drogi Rakówek–Przerośl – Blenda – Kruszki oraz Kruszki – Pawłówka – Śmieciuchówka”,
 - na końcu dodaje się ustępy: „Do stacji wodociągowej w miejscowości Przerośl podłączone są następujące miejscowości: Przerośl, Kol. Przerośl, Przystajne, Nowa Przerośl, Romanówka, Krzywółka, Zusenko. Gmina Przerośl jest w 100% zwodociągowana.”,
- m) w ppkt 7.2. „Kanalizacja i usuwanie odpadów”:
- w trzecim akapicie wykreśla się słowa: „w sprawie prawo wodne Zarządzeniem MOŚiZNiL z dnia 5.11.1991r.” zastępując je słowami: „przepisami odrębnymi”,
 - w szóstym akapicie, w drugim zdaniu wykreśla się słowa: „w stopniu odpowiadającym wymogom cytowanego wyżej Zarządzenia” zastępując je słowami: „wymogami przepisów odrębnych”,
 - w siódmym akapicie wykreśla się słowa: „w.w. Zarządzenia” zastępując je słowami: „przepisów odrębnych”,
 - skreśla się w całości ostatnie zdanie,
- n) w ppkt 7.3. „Elektroenergetyka” po piątym akapicie dodaje się trzy akapity o następującym brzmieniu:
- „Odbiór energii elektrycznej wytworzonej przez elektrownie wiatrowe przewiduje się liniami kablowymi średniego napięcia prowadzonymi do stacji 110kV/SN planowanej na terenie wsi Łanowicze oraz doprowadzającymi do Głównych Punktów Odbioru lokalizowanych na terenach gmin: Jeleniewo i Filipów. Dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb obecnych i wynikających z rozwoju województwa planowana jest budowa linii wysokiego napięcia 110 kV Suwałki – Wiżajny przebiegająca przez tereny gminy Przerośl. Uszczegółowienie przebiegu napowietrznych linii 110kVi 20kV oraz stacji transformatorowych 20/0,4 kV należy wnieść w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z zachowaniem:
- w przypadku linii o napięciu 110 kV wymagana odległość posadowienia elektrowni wiatrowej od skrajnego przewodu linii powinna być większa niż „3d”, gdzie „d”,
 - wzdłuż trasy linii 20 kV należy wyznaczyć pas techniczny o szerokości 25m (przy dwutorowej 30m), w którym w dowolnym stanie pracy siłowni wiatrowej nie może znaleźć się jakikolwiek element elektrowni wiatrowej (w szczególności łopaty elektrowni), przy czym oś symetrii pasa technicznego powinny wyznaczać słupy linii 20 kV),
 - wzdłuż linii niskiego napięcia odległości opisane powyżej powinny wynosić 20 i 25m.
- o) w tytule ppkt 9 „Obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² oraz przestrzeni publicznej.” skreśla się liczbę „2000” zastępując ją liczbą „400”;

p) w ppkt 9.1. „Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe:” w drugim akapicie skreśla się liczbę „2000” zastępując ją liczbą „400”;

r) w ppkt 9.3. „Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania” po trzecim akapicie dodaje się dwa akapity o następującym brzmieniu:

„Wyznaczenie obszarów w których dopuszcza się lokalizację turbin wiatrowych wraz z ich strefami ochronnymi należy poprzedzić wykonaniem wstępnych prognoz oddziaływania akustycznego w celu zapewnienia odpowiednich standardów jakości środowiska w zakresie klimatu akustycznego na terenach przeznaczonych na cele zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjno-wypoczynkowej, usług oświaty i szkolnictwa, opieki społecznej i innych chronionych na podstawie przepisów szczególnych. W ramach analiz należy uwzględnić oddziaływanie skumulowane istniejących i projektowanych zespołów oraz pojedynczych turbin wiatrowych. Podstawę do ustalania szczegółowej lokalizacji turbin (elektrowni) wiatrowych pod względem uwarunkowań przyrodniczych i ochrony środowiska stanowi opracowanie ekofizjograficzne, poprzedzające sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, o którym to opracowaniu mowa w art.72, ust.4 i 5 ustawy z dnia 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2008, Nr 25, poz. 150)”;

s) w ppkt 13 „Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.” po drugim akapicie dodaje się akapit o następującym brzmieniu:

„Projektuje się przebieg napowietrznej linii 110 kV Suwałki – Wiżajny, przebiegającą przez tereny gminy Przerośl. Wyżej wymieniona inwestycja jest inwestycją celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym umieszczoną w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego” zatwierdzonym Uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r.”;

3) w pkt IV. „SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM”:

a) w ppkt 4.1. „Ustalenia dotyczące kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczenia terenów.” w pierwszym akapicie na końcu zdania dodaje się: „i 2012r”;

b) w ppkt 4.3. „UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU ZMIANY STUDIUM”

- w pierwszym akapicie po wyrażeniu: „z dnia 22 lipca 2011r.” dodaje się: „oraz Uchwałą Nr IX/58/11 z dnia 31 sierpnia 2011r. i jej zmianą przyjętą Uchwałą Nr XIII/93/12 z dnia 23 kwietnia 2012r.”;

- w drugim akapicie w nawiasie skreśla się wyrażenie: „nr 0”.

§ 15. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przerośl.

§ 16. . Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

**ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR XXII/157/2013
RADY GMINY PRZEROŚL
z dnia 6 czerwca 2013r.**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PRZEROŚL

SYNTEZA UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (tekst ujednolicony)

P r z e r o ś l – 2012/2013r.

INSTYTUT GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I KOMUNALNEJ
ZARZĄD I RADA GMINY PRZEROŚL

Zespół Autorski:

Dr inż. Barbara Orłowska – kierownik projektu
Mgr inż. arch. Danuta Strembicka – główny projektant
nr uprawnień urbanistycznych 472/88
Mgr Paweł Decewicz – informatyk
Dr inż. Jacek Drewnowski – zaopatrzenie w wodę
Mgr inż. Jolanta Fiszczuk Wiktorowska – architekt krajobrazu
Inż. Wanda Grygo – ścieżki rowerowe
Inż. Eugeniusz Jędrzejewski – infrastruktura energetyczna
Mgr inż. Karina Konarzewska – mapy komputerowe
Dr Krystyna Makowska – zagadnienia społ.ekon.
Mgr inż. Krzysztof Pogłóg – zagadnienia komunikacji
Mgr Magdalena Sudenis – informatyk
Mgr inż. Józef Wilk – gospodarka ściekowa
Technik Henryka Siudy – opracowanie techniczne
Dr Grzegorz Rąkowski – konsultant
Mgr Jan Bacewicz – konsultant
Mgr Jarosław Sarul – konsultant
Mgr inż. Janusz Żyłka – konsultant
Zdjęcia: P.Fogel, W.Jankowski, A. Niedeck, S.Zawiślak

Sporządzone w latach 1994-1995 inwentaryzacje przyrodnicze i programy ekorozwoju Gmin „SZELMENT” wykorzystywane w Studium stanowiły podstawę merytoryczną umożliwiającą sporządzenie warstw informacyjnych map komputerowych. Wykorzystano również materiały planów miejscowych, materiały robocze Planu Ochrony SPK oraz materiały Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Suwalskiego, udostępnione przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego i Zarządy Gmin. Wykorzystano również materiały udostępnione przez Służbę Ochrony Zabytków w Suwałkach.

Zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl opracowała Pracownia Urbanistyczna „TEWA” s.c. Teresa E. Fimowicz & Waldemar Fimowicz 16-400 Suwałki, ul. Gen. Andersa 7A

Spis Treści

I. WSTĘP	5
1. Podstawa formalno-prawna	5
2. Cel i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	5
3. Materiały wyjściowe do opracowania studium	7
4. Ogólna charakterystyka gminy	10
II. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE- SYNTEZA	10
1. Ukształtowanie terenu	10
2. Gleby – bonitacja	11
3. Geologia – złoża	12
4. Wody powierzchniowe	13
5. Wody podziemne	15
6. Klimat	15
7. Szata roślinna	16
8. Formy ochrony przyrody	17
9. Stan środowiska naturalnego	23
III. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE I SPOŁECZNE	24
1. Rolnictwo	24
2. Leśnictwo	26
3. Pozarolnicza działalność gospodarcza	26
4. Zatrudnienie	26
5. Jakość życia mieszkańców gminy	27
5.1. Ludność	27
5.2. Oświata i kultura	29
5.3. Problem ubóstwa (pauperyzacja) i pomocy społecznej	29
5.4. Bezrobocie	29
5.5. Opieka zdrowotna	30
6. Mieszkalnictwo	30
IV. TRANSPORT	31
V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	32
1. Gospodarka wodno – ściekowa	32
2. Gospodarka odpadami	35
3. Sieć elektroenergetyczna	35
4. Systemy grzewcze	37
5. Energia źródeł odnawialnych	37
6. Pozostała infrastruktura techniczna	38

VI. DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	39
1. Zasoby.....	39
2. Zasób obiektów kulturowych na terenie gminy.....	39
3. Waloryzacja.....	42
VII. KIERUNKI ROZWOJU.....	43
VIII. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	50
1. Strefy funkcjonalne i obszary rozwojowe.....	50
2. Kierunki rozwoju osadnictwa.....	51
3. Kierunki rozwoju sanitacji wsi.....	52
4. Kierunki rozwoju komunikacji.....	52
5. Kierunki rozwoju usług informacyjnych, organizacyjnych, oświatowych, kulturalnych.....	53
IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH..	54

I. WSTĘP

1. Podstawa formalno – prawna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej Studium, jest elementem systemu planowania przestrzennego, ustalonego przepisami ustawy z dnia 7.07.1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 89 poz.415, tekst jedn. 1999 r. Dz.U. Nr 15, poz.139) oraz ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz.U. 2012 nr 0 poz. 647)

Studium - obligatoryjne opracowanie planistyczne, dotyczące gminy w granicach administracyjnych, sporządzane jest na podstawie uchwały Rady Gminy w Przerośli w 1997 r., oraz uchwał– Rady Gminy Przerośl Nr XXVII/181/06 z dnia 24 marca 2006r., Nr VIII/50/11 z dnia 22 lipca 2011r., Nr IX/58/11 z dnia 31 sierpnia 2011 r. i jej zmianą przyjętą uchwałą Nr XIII/93/12 z dnia 23 kwietnia 2011r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl.

Opracowanie projektu studium odbywa się na podstawie umowy o dzieło z dnia 16 maja 1997roku, zawartej pomiędzy Zarządem Gminy w Przerośli, a Instytutem Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie. W umowie ustalono m.in., że opracowanie odpowiadać będzie wymaganiom ustalonym w Ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym, a zakres merytoryczny studium obejmie zagadnienia wymienione w art. 6 tej ustawy.

Pierwsza zmiana Studium nastąpiła na podstawie umowy z dnia 5 października 2006r. pomiędzy Wójtem Gminy Przerośl a Zakładem Projektowo-Wykonawczym „Tewa” w Suwałkach.

Druża zmiana dotycząca fragmentu Studium (zgodnie z podjętą uchwałą Nr VIII/ 50/11 Rady Gminy Przerośl z dnia 22 lipca 2011 r. o przystąpieniu do zmiany Studium) została opracowana przez Pracownię Urbanistyczną „TEWA” w Suwałkach.

Trzecia zmiana dotycząca fragmentu Studium (zgodnie z podjętą uchwałą Nr IX/58/11 Rady Gminy Przerośl z dnia 31 sierpnia 2011r. w sprawie przystąpienia do sporządzania trzeciej zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl oraz jej zmiany przyjętej uchwałą Nr XIII/93/12 z dnia 23 kwietnia 2011r.) została opracowana przez Pracownię Urbanistyczną „TEWA” w Suwałkach.

2. Cel i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Podstawowym założeniem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest to, że zagospodarowanie przestrzeni, niezależnie od rodzaju, znaczenia i rozmiaru inwestycji lub przedsięwzięcia jak również ich realizatora, odbywa się zawsze na obszarze gminy.

Oczywiście realizacja tych przedsięwzięć jest możliwa jedynie na terenach przeznaczonych na ten cel bowiem, zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego, właściciel może korzystać z nieruchomości zgodnie z jej społeczno–

gospodarczym przeznaczeniem. Tak więc w przepisach prawnych ustalono kompetencje w zakresie decydowania o przeznaczeniu terenów. Stosownie do przepisów ustawy o samorządzie gminnym jak i ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, kompetencje w zakresie kształtowania ładu przestrzennego przez określenie przeznaczenia terenów oraz sposobu ich zabudowy i zagospodarowania, powierzono gminom.

- ♦ To tylko rada gminy przez uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stanowi o społeczno -gospodarczym przeznaczeniu terenów, które wraz z innymi przepisami prawa kształtują sposób wykonywania prawa własności.
- ♦ To dopiero po ustaleniu przeznaczenia terenów i warunków ich zabudowy i zagospodarowania mogą być realizowane przedsięwzięcia planowane przez poszczególnych inwestorów.

Przedsięwzięcia takie planowane są, oczywiście, w różnym czasie i na różnych, często odległych od siebie terenach. Tak więc dla ich realizacji niezbędnym będzie wyprzedzające sporządzenie odpowiednich miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wchodząc z założenia, że zagospodarowanie terenów odbywać się może w oparciu o wiele miejscowych planów zagospodarowania oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, należało w ustawie znaleźć rozwiązanie problemu koordynacji wszystkich planów, decyzji i przedsięwzięć realizacyjnych.

Opracowaniem, które pełni rolę koordynacyjną a zarazem określa politykę gminy w zakresie gospodarki przestrzennej jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Na uwagę zasługuje fakt, że jest to opracowane obligatoryjne i często będzie ono jednym opracowaniem planistycznym obejmującym obszar całej gminy.

Podkreślić jednak należy, że nie jest to opracowanie, które zastępuje uprzednio sporządzane założenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które często przybierały formę koncepcji tych planów. Studium nie jest także surogatem planu, który przedstawiał docelowe zagospodarowanie wszystkich obiektów.

W studium, stosownie do nazwy opracowania, należy:

- ♦ rozpoznać i zarejestrować wszystkie, występujące na obszarze gminy a często i poza nią, warunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego,
- ♦ określić zależne od uwarunkowań, a także zgodne z celami gospodarki przestrzennej kierunki rozwoju zagospodarowania obszaru gminy,
- ♦ określić politykę gminy w zakresie realizacji założonych kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego.

Wszystkie wymienione wyżej zagadnienia stają się przedmiotem studium a uchwaleniu przez radę gminy podlega polityka przestrzenna gminy.

Obowiązek uchwalenia studium sprawia, że studium to, choć nie stanowi bezpośredniej podstawy decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach, staje się aktem o dużym znaczeniu dla dalszego postępowania organów gminy.

Zatem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest podstawą dla:

- ♦ podejmowania uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- ♦ planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym,
- ♦ wewnętrznej kontroli uchwał o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod kątem ich spójności z polityką zawartą w uchwalonym studium,
- ♦ ofertowej działalności organów gminy,
- ♦ posługiwanie się przepisami ustaw szczególnych, które mając swój aspekt przestrzenny na obszarze gminy wpływają na ustalenie studium i wiążą organy gminy w postępowaniu administracyjnym,
- ♦ gospodarki gruntami w gminie,
- ♦ podejmowanie działań związanych obejmowaniem ochroną najbardziej cennych i wartościowych obszarów w gminie,
- ♦ wykonywanie prognoz wpływu ustaleń planów miejscowych na środowisko,
- ♦ ocen oddziaływania inwestycji na środowisko,
- ♦ planowanie prac kartograficznych umożliwiających sprawną działalność planistyczną i administracyjną.

Opracowanie to pozwoli na prawidłowe uwarunkowanie fizyczną wartością przestrzeni oraz przepisami prawa, działania gminy związane z podejmowaniem prac planistycznych jak i postępowaniem w sprawie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów.

Posiadając kompleksowo i starannie sporządzone studium władze gminy mogą odpowiedzialnie podchodzić do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz postępowania związanego z ustaleniem warunków zabudowy i zagospodarowania terenów, które w konsekwencji wpływają na kształt przestrzeni tej gminy.

3. Materiały wyjściowe do opracowania studium

Wstępnym etapem prac nad sporządzeniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy była analiza następujących materiałów wyjściowych:

1. Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Przerośl (dokumentacja planu oraz tekst z ustaleniami realizacyjnymi) uchwalony uchwałą Nr XXI/ 114 /93 z dnia 30.03.1993 r., ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa Suwalskiego Nr 10, poz.76.

2. Program Ekorozwoju Związku Gmin Północno-Wschodnich „Szelment” z 1995r.
3. Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy Przerośl wykonana przez zespół pod kierunkiem W. Jankowskiego w ramach Programu Ekorozwoju Związku Gmin Północno- Wschodnich „Szelment”.
4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa suwalskiego WBPP w Suwałkach 1997r.
5. Informacja ze „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa suwalskiego” do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy WBPP w Suwałkach 1997r.
6. Studium Diagnostyczne Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, Praca zbiorowa pod kierunkiem mgr inż. arch. Ewy Piekarskiej, 1998.
7. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, Praca zbiorowa pod kierunkiem prof. E. Wysockiej, 1999.
8. Strategia Rozwoju Województwa Suwalskiego w 1997- 2002 r. Wojewoda Suwalski 1998 r.
9. Sprawozdanie Zarządu Gminy z realizacji uchwał Rady i działalności gospodarczej za lata 1994 - 1998 r.
10. Rejestr wydanych decyzji o zabudowie i o zagospodarowaniu przestrzennym, Urząd Rejonowy w Suwałkach.
11. Rejestr gruntów komunalnych na terenie gminy
12. Rejestr gruntów skarbu państwa na terenie gminy
13. Wojewódzki biuletyn statystyczny - Urząd Statystyczny w Suwałkach. Dane ze spisu rolnego 1997 r.
14. Mapy topograficzne obejmujące teren gminy Przerośl w skali 1: 25 000.
15. Mapy glebowo - rolnicze dla terenu gminy Przerośl w skali 1: 5 000.

Jako materiał wyjściowy przeanalizowano również wnioski właścicieli nieruchomości gruntowych do sporządzanego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W trakcie prac analitycznych oraz ustaleniach studium uwzględniono zapisy ustaw związanych z niniejszym opracowaniem jak :

1. Ustawa z 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2012 poz. 647).
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz.1229 z późniejszymi zmianami).
3. Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami)
4. Ustawa z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.jedn. z 2004r. Dz. U. Nr 121, poz. 1266 z późniejszymi zmianami)
5. Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późniejszymi zmianami)

6. Ustawa z 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27 poz. 96 z późniejszymi zmianami)
7. Ustawa z 28 września 1991 r. o lasach (t. jedn. z 2000r. Dz. U. Nr 56, poz.679 z późniejszymi zmianami).
8. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminy (t. jedn. z 2001 r. Dz.U. Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami)
9. Ustawa z 21 marca 1985r. o drogach publicznych (t.jedn. Dz. U. z 2004r. Nr 204, poz. 2086 z późniejszymi zmianami).
10. Ustawa z 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami)
11. Ustawa z 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (t.jedn. z 2004r. Dz. U. Nr 261, poz. 2603 z późniejszymi zmianami)

W projekcie zmian do Studium uwzględniono ustalenia:

1. planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Podlaskiego uchwalonego Uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego Nr 108, poz.2026).
2. Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, uchwalonego uchwałą Nr XXXV/438/06 z dnia 30 stycznia 2006r.
3. Strategii Rozwoju Gminy Przerośl na lata 2000 - 2015.
4. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe Gmin Filipów (obręb Jemieliste i Piecki) i Przerośl (obręb Łanowcze Duże, Łanowcze Małe, Śmieciuchówka i Morgi) dla potrzeb zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
5. Rocznik statystyczny województwa podlaskiego - 2003, Urząd Statystyczny w Białymstoku.
6. Opracowanie ekofizjograficzne dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Przerośl – opracowanego 12 stycznia 2012r. przez zespół autorski pod kierunkiem dr inż. Krzysztofa Napieraja.
7. Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przerośl, opracowana przez zespół wykonawców w maju 2012r. pod kierunkiem Kierownika zespołu wykonawców dr inż. Krzysztofa Napieraja.
8. Opracowanie ekofizjograficzne do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przerośl na potrzeby planowanego zespołu elektrowni wiatrowych – opracowanie z czerwca 2012r. przez zespół wykonawców ECOPLAN w Opolu.
9. Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przerośl, opracowana w listopadzie 2012r. przez ECOPLAN w Opolu.

4. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Przerośl jest gminą wiejską, położoną w północno – zachodniej części województwa Podlaskiego, w pobliżu granicy z Litwą i z Rosją, około 30 km na północny – zachód od Suwałk i około 30 km na południowy – wschód od Gołdapi.

W skład gminy wchodzi 14 sołectw: Blenda, Bućki, Hańcza, Iwaniszki, Kruszki, Krzywólka, Łanowicze Małe, Łanowicze Duże, Morgi, Olszanka, Pawłówka Nowa, Pawłówka Stara, Prawy Las, Przełomka, Przerośl, Przystajne, Rakówek, Romanówka, Śmieciuchówka, Wersele, Zusenka, Zarzecze, Nowa Przerośl, Kolonia Przerośl I, Kolonia Przerośl II.

Podstawowe dane o gminie:	Dane na dzień:		
	31.12. 2002r.	31.12.2006r.	30.06.2012r.
Powierzchnia – 12384 ha	- 12361 ha	12362 ha	12362 ha
Liczba miejscowości – 24	24	24	24
Liczba sołectw – 23			25
Liczba mieszkańców – 3195	- 3187	3186	3102
Użytkowanie ziemi:			
Użytki rolne – 9094 ha	- 8971 ha	9017 ha	8992 ha
Grunty orne – 6353 ha	- 6587 ha	6596 ha	6606 ha
Lasy i zadrzewienia 1731 ha	- 1776 ha	1784 ha	1960 ha
Wody i nieużytki – 1559 ha	- 1073 ha	1072 ha	1074 ha

II. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE – SYNTEZA

1. Ukształtowanie terenu

Krajobraz gminy Przerośl formował się w czwartorzędzie. Największy wpływ na obecny wizerunek tego obszaru miało zlodowacenie bałtyckie (plejstocen), a zwłaszcza ostatnia jego faza – pomorska. Na początku holocenu dominowały procesy stabilizacyjne: wietrzenie skał macierzystych i procesy glebotwórcze pod osłoną roślinności leśnej, zaś w młodszym holocenie rozwój rzeźby stał się zależny w znacznym stopniu od działalności człowieka.

Gmina leży w północnej części Pojezierza Wschodnio – Suwalskiego. Charakterystyczne dla tego terenu są rynny polodowcowe tworzące głębokie kaniony, którymi płyną rzeki oraz zagłębienia, w których powstały jeziora. Doliny ograniczone są wysokimi i stromymi skarpami wzgórz utworzonych głównie z morem czołowych. Ponadto krajobraz gminy urozmaicają moreny denne, drumliny, ozy, doliny wiszące, sandry, kemy i inne utwory świadczące o obecności lodowca.

Na terenie gminy Przerośl znajduje się jedno z wyższych wzniesień Suwalszczyzny – pasmo wzgórz pomiędzy Jeziorem Bocznym i Wersele, którego maksymalna wysokość wynosi 292m npm.

W granicach gminy nie występują tereny naturalnych zagrożeń geologicznych (osuwania się mas ziemnych), jednakże zostały zainwentaryzowane 3 osuwiska, wszystkie wzdłuż dolin rzecznych Błędzianki i Czarnej Hańczy. Zaleca się obsadzenie osuwisk krzewami.

Atuty:

- Bogactwo form krajobrazowych sprzyja aktywizacji ruchu turystycznego i rozwojowi różnych form rekreacji.
- Dobrze wykształcone i liczne formy polodowcowe sprzyjają organizowaniu badań i obserwacji, zwłaszcza realizacji turystyki kwalifikowanej.

Słabości:

- Duże różnice wysokościowe wykluczają część terenów spod zabudowy.
- Duże spadki i stromizny i związana z nimi erozja gleb uniemożliwiają prowadzenie określonych prac polowych na części zboczy, co wyłącza te grunty spod użytkowania rolniczego.
- Głębokie rynny i strome zbocza powodują powstawanie niekorzystnych warunków klimatycznych, lokalnie tworzą się zastoiska zimnego powietrza, lub silne przeciągi.

Bogactwo form krajobrazowych należy wykorzystać do aktywizacji ruchu turystycznego. Wskazane jest zorganizowanie bazy noclegowo – gastronomicznej umożliwiającej napływ turystów, a także obiektów typu ścieżki rowerowe, ścieżki dydaktyczne, które pozwolą na poznanie szczególnie interesujących terenów. Niekorzystne pod uprawę oraz zagrożone erozją obszary można przeznaczyć do zadrzewienia.

2. Gleby – bonitacja

Gleby na terenie gminy Przerośl wykształciły się w większości na osadach pozostawionych przez lądolód i jego wody roztopowe. Główny budulec stanowią żwiry piaszczyste, piaski luźne, piaski słabogliniaste, piaski gliniaste lekkie i mocne, gliny lekkie, średnie i ciężkie, pyły zwykłe, pyły ilaste. Na charakter procesów glebowych wpływ miały: pokrywa roślinna, ukształtowanie powierzchni oraz przede wszystkim użytkowanie terenu. Na obszarze gminy można odnaleźć różne typy gleb, zarówno słabych, jak i dobrych.

Około 85% obszaru pokrywają gleby słabe, a 15% gleb gminy Przerośl - gleby dobre, zlokalizowane w południowo – wschodniej części obszaru.

Na omawianym terenie można wyróżnić następujące typy gleb:

- gleby brunatne kwaśne i wylugowane – duże kompleksy występujące w okolicy wsi Przerośl,

- gleby brunatne właściwe – małe kompleksy występujące lokalnie na terenie całej gminy,
- czarne gleby właściwe – małe kompleksy występujące lokalnie na terenie całej gminy,
- bielice i pseudobielice – występujące kompleksowo w środkowej i południowej części gminy,
- mułowo – torfowe – duże kompleksy w okolicy wsi Przerośl i mniejsze na terenie całej gminy,
- murszowo– mineralne i glejowe – małe kompleksy glebowe na terenie całej gminy.

Podsumowując należy stwierdzić, że większość gleb w gminie Przerośl to jednak gleby słabe. Wskazują na to klasy bonitacyjne gleb gminy, gdyż mieszczą się one między III, a VI klasą bonitacji. Na omawianym terenie można wyróżnić następujące kompleksy glebowo – rolnicze:

- ♣ zbożowo-pastewny mocny,
- ♣ zbożowo-pastewny słaby,
- ♣ żytnio-ziemniaczany dobry,
- ♣ żytnio-ziemniaczany bardzo dobry,
- ♣ żytnio-ziemniaczany słaby,
- ♣ żytnio-łubinowy.

Atuty:

Duże powierzchnie gruntów słabych pozwalają na łatwe ich przekwalifikowanie pod zabudowę.

Słabości:

Występujące na ogół gleby słabe ograniczają opłacalność niektórych upraw rolnych.

Z analizy gleb gminy Przerośl wynika, że korzystna jest częściowa zmiana produkcji roślinnej na hodowlę zwierząt (typ paszowo-hodowlany). Część gruntów słabych można przeznaczyć pod zabudowę lub do zalesienia.

3. Geologia – złoża

Obszar gminy Przerośl położony jest na terenie Obniżenia Perybaltyckiego. Podłoże krystaliczne zbudowane jest ze skał magmowych prekambriu i starszego paleozoiku. Przeważają granitognejsy, migmatyty, dioryty, anortozyty, noryty. Przykryte są one osadami młodszego paleozoiku, mezozoiku i kenozoiku. Spośród osadów ery kenozoicznej na uwagę zasługują utwory czwartorzędowe, w którym to okresie odbyły się zmiany mające największy wpływ na obecne ukształtowanie powierzchni terenu. Utwory czwartorzędowe – powierzchniowe – mają miąższość 250 – 300 m. Są to lodowcowe i wodnolodowcowe: żwiry, piaski, muły, ropy, gliny zwałowe.

Na terenie gminy istnieją 3 zwirownie, wszystkie znajdują się w rękach prywatnych właścicieli. Wszystkie stanowią złoża niezbilansowane i

eksploatujące na potrzeby lokalne. Zlokalizowane są na terenie wsi: Nowa Przerośl, Przerośl, Blenda.

Ponadto gmina posiada 5 piaskownio – żwirowni eksploatujących surowce w zależności od lokalnych potrzeb. Złoża te nie są zbilansowane. Usytuowane są one na terenie wsi: Przerośl – 3 obiekty (własność Urzędu Gminy), Bućki (Rejon Dróg Publicznych), Blenda (własność prywatna). Funkcjonują tu także 2 piaskownie na terenie wsi Blenda (własność Urzędu Gminy), Hańcza (własność prywatna). Obiekty eksploatują surowiec na potrzeby lokalne.

Atuty:

- Płytko zalegające żwiry, piaski, gliny pozwalają na łatwe ich wydobywanie.
- Występowanie dużych obszarów gruntów umożliwiających zabudowę.

Słabości:

- Duże powierzchnie płytko zalegających utworów łatwo przepuszczalnych obniża wartość rolniczą tych gruntów.
- Nadmiernie prowadzona eksploatacja złóż może doprowadzić do dewastacji krajobrazu.
- Występowanie gruntów słabonośnych wykluczających zabudowę.

Wnioskując z budowy geologicznej gminy Przerośl, należy wyłączyć spod zabudowy grunty słabonośne. Grunty o niskiej wartości rolniczej można przeznaczyć do zalesienia. Wyrobiska po eksploatacji złóż należy przeznaczyć do rekultywacji.

4. Wody powierzchniowe

Na terenie gminy Przerośl istnieje dobrze rozwinięta sieć wód powierzchniowych, co jest charakterystyczne dla obszarów polodowcowych. Występują tu trzy zlewnie:

- a) Wisły – zasilane źródłami i niewielkimi ciekami Jezioro Łanowicze daje początek rzece Zuśniance, która wpływa do Rospudy – dopływu Wisły;
- b) Niemna – w zachodniej części gminy wpływają niewielkie ciek zasilające Czarną Hańczę. Jednym z nich jest strumień Stara Hańcza płynący spod wsi Przełomka, drugim – strumień Kazikówka – mająca źródła na południe od wsi Hańcza;
- c) Pregoły – największa część gminy – północna i zachodnia – objęta jest systemem rzeczny Bludzi i Błędzianki.

Ważnym elementem systemu wód gminy Przerośl są jeziora. Największe z nich to Hańcza (pow. 311,4 ha, dł. ok. 4600m, szer. 1400m, głęb. 114m). Ponadto znajduje się tu ciąg malowniczych jezior tworzących tzw. rynnę przeroślańską: jezioro Kościelne, Krzywe, Boczne, Przystajne,

Atuty:

- Dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna stanowi ważny składnik krajobrazu co w efekcie podnosi jego atrakcyjność turystyczną.
- Liczne jeziora związane rzekami sprzyjają organizowaniu turystyki kwalifikowanej (rajdy piesze i rowerowe szlakami opartymi o układ hydrograficzny, lub spływy kajakowe).
- Występowanie dużych powierzchniowo jezior na terenie gminy sprzyja rozwojowi ośrodków wypoczynkowych i rekreacji opartej na sportach wodnych – Walory przyrodniczo – krajobrazowe sprzyjają rozwojowi zabudowy letniskowej.
- Duża liczba jezior sprzyja organizowaniu hodowli ryb słodkowodnych.
- Bogata sieć hydrologiczna sprzyja gnieźdzeniu się wielu gatunków ptactwa wodnego i organizowaniu stanowisk ornitologicznych.

Słabości:

- Występowanie dużych obszarów objętych 200 metrową strefą ochronną, związanych zwodami powierzchniowymi, na których możliwość zabudowy jest ograniczona.
 - Konieczność zmiany sposobów nawożenia pól uprawnych, szczególnie nawozami sztucznymi ze względu na zanieczyszczanie zbiorników wodnych i eutrofizację wód.
 - Wzrost zainteresowania terenami wokół jezior i powstawanie zespołów samowoli budowlanych bez oczyszczalni ścieków powoduje zanieczyszczanie wód ściekami komunalnymi i zaśmiecanie brzegów jezior.

Wnioskując z uwarunkowań hydrograficznych gminy Przerośl można rozpatrywać organizowanie różnych form turystyki i rekreacji. Proponuje się tworzenie ośrodków wypoczynkowych w systemie soft tourism – turystyki łagodnej dla środowiska. Organizowanie kąpielisk, pól biwakowych, namiotowych, campingowych. Organizowanie różnych form turystyki kajakowej, rozwijanie ścieżek dydaktycznych i szlaków turystycznych w oparciu o układ sieci wód powierzchniowych. Tworzenie baz wyżywieniowo-noclegowych u rolników mających dostęp do zbiorników wodnych z możliwością korzystania ze sprzętów wodnych. Organizowanie baz obserwacyjnych dla ornitologów (Łanowicze). Tworzenie gospodarstw rybnych. W zakresie ochrony wód powierzchniowych proponuje się budowę lokalnych, wioskowych oczyszczalni ścieków, szczególnie w rejonach powstających osiedli zabudowy rekreacyjnej, egzekwowania zakazu wznoszenia budynków mieszkalnych i zagród w strefie wód, propagowanie ograniczenia nawożenia nawozami sztucznymi i rozwiązywania problemu utylizacji gnojowicy. Należy także objąć ochroną stanowiska gniazdowania ptactwa wodnego. Ponad to w zakresie samooczyszczania cieków wodnych

należy umożliwić, w obrębie brzegów, rozwój stanowisk roślinności szuwarowej. W celu uniknięcia zaśmiecania brzegów należy zorganizować urządzenia umożliwiające zachowanie czystości.

5. Wody podziemne

Wody podziemne na terenie gminy Przerośl są pochodzenia czwartorzędowego. Nie należą do dużych zasobów i mają charakter infiltracyjny. Zasilane są głównie z wód opadowych, których większa część spływa do sieci hydrograficznej ze względu na występujące ukształtowanie terenu i istniejące melioracje.

Nie stwierdzono większego powiązania wód podziemnych z wodami powierzchniowymi.

Atuty:

- Dobra jakość wód gminy w stosunku do większości kraju.

Słabości:

- Ubogie zasoby wód podziemnych mogą nie wystarczyć na zaspokojenie potrzeb gminy.
 - Niekorzystny wpływ melioracji terenu powoduje pogłębienie się niżówek i prowadzi do przesuszenia gleb.

Dosyć wysoka jakość wód podziemnych zmusza do zapobiegania ich ewentualnemu zanieczyszczeniu. Dlatego też proponuje się zmianę sposobu przeprowadzania melioracji, nie odwadnianie torfowisk i ochronę zlewni źródeł. Należy też ograniczyć użycie nawozów sztucznych na mocno nachylonych stokach.

Wskazane jest wykorzystanie zasobów wód mineralnych np. do celów leczniczych.

Możliwe jest wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej do zbudowania systemu małej retencji, szczególnie w obszarach pozbawionych jezior.

6. Klimat

Gmina Przerośl usytuowana jest w obrębie jednej z najzimniejszych dzielnic klimatycznych Polski. Specyfikę surowych warunków klimatycznych stanowią dni mroźne i dni gorące. Dni mroźne (poniżej -10°C) pojawiają się już w październiku, zanikają w kwietniu. Średnio jest ich 66 w roku. Podobnie kształtuje się rozkład najwyższych temperatur (powyżej 25°C). Dni o najwyższych temperaturach jest około 25 w roku i przypadają na lipiec i sierpień. Przymrozki występują w tym regionie około 137 dni w roku. Okres wegetacyjny trwa tu około 200 dni. Wiatry głównie zachodnie i południowo-zachodnie, silne. Opady atmosferyczne mieszczą się w przedziale średnich wieloletnich dla polski (500-600 mm na rok), przy czym największe sumy notuje się w lipcu, sierpniu, wrześniu, najniższe zaś w styczniu, lutym, marcu. Wydłużony okres zimowy oraz niskie temperatury

przyczyniają się do wydłużonego zalegania pokrywy śnieżnej. Śnieg utrzymuje się tu średnio przez około 100 dni w roku przy maksymalnej grubości 30 cm.

Ponadto, w wyniku zróżnicowanego ukształtowania terenu tworzą się tu mikroklimaty. Szczególnie specyficzne warunki klimatyczne są w obrębie zbiorników wodnych i na obszarach bagiennych. Także na specyfikę mikroklimatów wpływa urozmaicona rzeźba terenu.

Atuty:

- Specyfika niektórych mikroklimatów sprzyja organizacji rekreacji i turystyki.
- Występowanie znacznego okresu z pokrywą śnieżną sprzyja organizowaniu sportów zimowych.
- Ogólne warunki klimatyczne wskazują na większą skuteczność hodowli zwierząt nad uprawą.

Słabości:

- Surowy klimat regionu nie sprzyja rozwojowi pewnych form rolnictwa, dotyczy to szczególnie upraw gatunków roślin, które potrzebują długiego okresu wegetacji i są nieodporne na niskie temperatury.
- Długi okres występowania dni mroźnych podnosi koszty utrzymania całorocznych kwater turystycznych.

Specyfika klimatu Suwalszczyzny sprzyja rozwojowi turystyki i rekreacji ze szczególnym nastawieniem na organizowanie ośrodków i baz umożliwiających uprawianie sportów zimowych. Organizowanie całorocznych baz turystycznych będzie się wiązało z nakładem finansowym na cele ogrzewania budynków. Sugeruje się stosowanie urządzeń grzewczych i technologii oszczędnych i przyjaznych dla środowiska. Ponad to specyfika niektórych mikroklimatów może sprzyjać lokalizowaniu budownictwa rekreacyjnego. Niewskazana jest uprawa gatunków roślin o dużych wymaganiach termicznych. Wskazany jest natomiast rozwój hodowli. Przy tworzeniu kompleksów leśnych należy brać pod uwagę dobór gatunkowy zgodny z regionem fitosocjologicznym w celu uniknięcia wymarzania sadzonek i podrostów.

7. Szata roślinna

Gmina Przerośl leży w północnej części Krainy Suwalsko – Augustowskiej. Lasy zajmują 1731 ha, co stanowi 13,9% powierzchni. Zbiorowiska leśne występują w kilku kompleksach. Najbardziej rozpowszechnione są tu lasy mieszane świeże zasiedlające wysoczyzny i zbocza na płd.-zach. od wsi Przerośl. Okolice jeziora Łanowicze porasta kompleks lasów wilgotnych i olsu z fragmentami boru bagiennego. Na terenie wsi Pawłówka i Iwaniszki występują płaty boru mieszanego i świeżego oraz bagiennego. W dolinie Błędzianki i Czarnej Hańczy występują lasy łęgowe z płatami olsu.

Poza lasami na obszarze gminy naturalny charakter mają zbiorowiska bagien i torfowisk. Wilgotne łąki torfowe i torfowiska niskie zasiedlają płaskie dna akumulacyjne. Torfowiska wysokie i przejściowe występują w postaci rozległych równin na płd. – wsch. od Przerośli.

Na zboczach wzgórz morenowych i stokach doliny Błędzianki występują duże kompleksy muraw kserotermicznych i płatów suchej łąki pienińskiej. Można tu także spotkać płaty muraw szczotlichowych.

Roślinność wodna porasta jeziora rynny Bludzi i niewielkie jezioro Wersele.

Atuty:

- Występowanie dużych powierzchni gruntów ornych i pastwisk ułatwia proces przekształcania sposobów użytkowania gruntów.
- Występowanie naturalnych zbiorowisk o dobrej chłonności pozwala na wykorzystanie tych terenów.
- Występująca na terenie gminy konfiguracja zbiorowisk fitosocjologicznych wpływa na tworzenie się różnic mikroklimatycznych.
- Występowanie licznych reliktyw i gatunków chronionych wzbogaca teren pod względem florystycznym.

Słabości:

- Tereny o małej chłonności naturalnej występujące w dużej mierze wokół zbiorników wodnych ogranicza możliwość wykorzystania tych terenów.
- Teren gminy posiada zbyt mały areał obszarów leśnych w stosunku do gruntów rolnych.
- Kompleksy leśne na terenie gminy są porozdzielane i nie tworzą ciągów ekologicznych.

Bogactwo florystyczne gminy i stosunkowo duży udział zbiorowisk naturalnych pozwala na wykorzystanie tego czynnika jako jednego z walorów turystycznych tego terenu. Można organizować tu ścieżki dydaktyczno – poznawcze. Znaczny procent gruntów rolnych umożliwia dość swobodne obracanie nimi i zmiany sposobów użytkowania. Należy zwrócić szczególną uwagę na ochronę zbiorowisk cennych florystycznie i o niskiej chłonności. Ponadto to należy dążyć do łączenia kompleksów leśnych i tworzenia korytarzy ekologicznych. Wskazane jest również podniesienie procentu lesistości terenu gminy.

8. Formy ochrony przyrody

Przestrzenne formy ochrony

a) Suwalski Park Krajobrazowy

Na terenie gminy znajduje się zachodnia część Suwalskiego Parku Krajobrazowego obejmująca Jezioro Hańcza i przyległe tereny na zachód od

jeziora. Sięga tu również otulina parku obejmując całą wschodnią część gminy.

b) Obszar Chronionego Krajobrazu

Większość obszaru gminy objęta jest ochroną krajobrazu. Z tej ochrony wyłączono dwa stosunkowo duże obszary, na które składają się fragmenty: terenów wsi Wersele, Blenda i Prawy Las w północnej części gminy oraz wsi Kolonia Przerośl, Łanowicze, Śmieciuchówka, Olszanka i Iwaniszki w południowej części.

c) Rezerwaty przyrody

Jednym istniejącym rezerwatem na terenie gminy jest jezioro Hańcza. Jest to rezerwat wodny i krajobrazowy utworzony w celu ochrony najgłębszego jeziora Polski o dużych walorach krajobrazowych.

Powierzchnia rezerwatu wynosi 304 ha.

Planowane jest objęcie ochroną w formie rezerwatu przyrody rynny subglacialnej doliny Czarnej Hańczy z wiszącą doliną „Gaciska” oraz z ozem turtulsko-bachanowskim.

d) Strefa ciszy

Zarządzeniem wojewody wprowadzono strefę ciszy na jeziorach: Boczne, Kościelne, Hańcza, Łanowicze.

e) Użytki ekologiczne

Jednym obiektem na terenie gminy objętym tą formą ochrony (zarządzenie wojewody z 1993r.) jest jezioro Łanowicze. W skład użytku wchodzi także 15 m strefa otaczająca jezioro. Głównym celem objęcia ochroną było zabezpieczenie przed zniszczeniem miejsc gniazdowania i lęgów wielu rzadkich gatunków ptaków (np. Świstuna).

f) Sieć ekologiczna – Natura 2000

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz.U.Nr 92, poz.880) wprowadziła nową formę ochronną - jaką są obszary Natura 2000. Był to jeden z warunków wejścia Polski do Unii Europejskiej. Wyznaczenie obszarów Natura 2000 nakłada na nas obowiązek zachowania dobrej kondycji typów siedlisk i gatunków będących celem ochrony na danym obszarze poprzez:

- przeciwdziałanie różnym zagrożeniom,
- przywracanie utraconych wartości ekologicznych,
- przeciwdziałanie przekształceniom siedlisk przyrodniczych,
- przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom w obrębie populacji roślin i zwierząt.

W skład sieci Natura 2000 wchodzi specjalne obszary ochrony SOO (Specjal Areas Conservation – SAC) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk gatunków zwierząt i roślin:

- a) projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) „Jeleniewo” (PLH200001);
- b) projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) „Ostoja Suwalska” (PLH200003).

Punktowe formy ochrony

a) Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajduje się 12 zarejestrowanych pomników przyrody (tab.1) Osiem z nich to głązy narzutowe, dwa – drzewa - dąb szypułkowy oraz klon i wiaź.

b) Chronione gatunki flory i fauny

Na obszarze gminy występuje 8 gatunków roślin chronionych oraz kilkadziesiąt roślin rzadkich i reliktowych.

Spośród fauny podlegającej ochronie wyróżnić należy:

- ♦ ssaki – kilkadziesiąt gatunków podlegające ochronie, w szczególności bóbr europejski,
- ♦ ptaki – kilkaset gatunków, m.in. tak rzadkie jak świstun i kraska,
- ♦ gady – prawdopodobnie żółw błotny,
- ♦ płazy – zwłaszcza kumak nizinny i ropucha zielona,
- ♦ ryby – w jeziorze Hańcza występuje reliktowy gatunek – głowacz przegopłetwy, a w rzekach Błędziańce i Bludzi – pstrąg potokowy,
- ♦ fauna bezkręgowców również jest bogato reprezentowana: skorupiaki, widłonogi, ważki.

Atuty:

- Rozwinięty system ochrony przyrody pozwala na zachowanie dobrego stanu środowiska przyrodniczego.
- Obiekty przyrodnicze prawnie chronione są elementem wspomagającym rozwój turystyki.
- Ochrona terytoriów występowania gatunków zagrożonych wpływa na ich odnawianie się w środowisku naturalnym i tworzy cenne stanowiska do ich obserwacji.

Słabości:

- System ochrony przyrody obejmujący zasięgiem prawie cały teren gminy ogranicza w znacznym stopniu możliwość dużych inwestycji budowlanych.
- Jest ważnym czynnikiem wpływającym na rodzaj powstającej zabudowy i wpływającym na wyznaczanie terenów inwestycji.

Gmina Przerośl niemal w całości objęta jest różnymi formami ochrony przyrody. Jest to istotny czynnik kształtujący inwestycje budowlane, wpływający na formę i architekturę. Stanowi ważny czynnik krajobrazotwórczy. Jest także elementem wspomagającym ruch turystyczny. Atut ten należy wykorzystać do rozwoju baz turystycznych i stanowisk obserwacyjnych. Wskazane jest propagowanie istniejących i tworzenie nowych ścieżek dydaktycznych, stanowisk obserwacji fauny, a także tzw. zielonych szkół działających przez cały rok.

System obszarów i stanowisk został opracowany w formie komputerowej bazy danych i warstw informacyjnych map komputerowych w systemie GIS Arc/Info, który został zainstalowany w gminie. Prezentacja graficzna – zał.1.

Tabela 1. Pomniki przyrody występujące na terenie gminy Przzerośl (stan na 31.12.2003)

Nr pomnika	26. S	27. S	49. S	70. S	93. S	94. S
Obiekt	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy
Przedmiot ochrony	Pojedynczy głaz	Pojedynczy głaz	Pojedynczy głaz	Pojedynczy głaz	Pojedynczy głaz	Pojedynczy głaz
Miejscowość	Iwaniszki	Pawłówka	Jemieliste	Nowa Przzerośl	Kruszki	Hańcza
Lokalizacja	głaz znajduje się w lesie 20 m od drogi, w jagodniku	ok. 300 m od zabudowań R. Puzy	głaz leży przy drodze Filipów -Przerośl (ok. 5 km od Filipowa) ok. 30 m od szosy Jemieliste - Przzerośl, na skraju lasu	ok. 50 m od wschodniego brzegu jez. Boczne i ok. 100 m od drogi do Przerosli, na pastwisku	W pobliżu rozwidlenia dróg Przzerośl-Błaskowizna-Malesowizna-Pawłówka, na gruntach S. Kościucha	Na stromej skarpie zach. Brzegu jez. Hańcza, 400 m od pd. końca jeziora, na gruntach J. Samsonowicza, 4 m od brzegu
Cechy	granitognejs biotytowy, ciemnoszary, średnioziarnisty	granit szary	granit szary	granit szaro-różowy	piaskowiec kwarcytowy, jasnoszary, drobnoziarnisty	gnejs szaro-czarny, średnioziarnisty
Obwód	12,7 m	15 m	8,2 m	6,60 m	10,3 m	8,8 m
Wysokość	1,6 m	2,2 m	1,6 m	1,2 m	0,8 m	1,3 m
Rok powołania	1953	1953	1956	1962	1969	1969
Podstawa prawna	Uchwała Nr VI/35 Prezydium WRN w Białymstoku z 03.02.1953 r. Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1953 r. Nr 3, poz. 13	Uchwała Nr XXIV/212 Prezydium WRN w Białymstoku z 26.06.1956 r. Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1956 r. Nr 3, poz.12	Uchwała Nr XXIV/212 Prezydium WRN w Białymstoku z 26.06.1956 r. Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1956 r. Nr 3, poz.12	Decyzja Wydz. Rol. i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z 30.08.1962 r. Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1962 r. Nr 10, poz. 125	Decyzja RŁop-410b/3/1/14/69 Wydz. Rol. i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z 05.09.1969 r. Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1969 r. Nr 9, poz. 84	Decyzja RŁop-410b/3/1/14/69 Wydz. Rol. i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z 05.09.1969 r. Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1969 r. Nr 9, poz. 84

Tabela 1. Ciąg dalszy

Nr pomnika	95. S	198. S	220.1 S	220.2 S	460. S	550. S
Obiekt	Głaz narzutowy	Dąb szypułkowy	Klon zwyczajny	Wiąz polny	Głaz narzutowy	Klon zwyczajny
Przedmiot ochrony	Pojedynczy głaz	Pojedyncze drzewo	Grupa drzew	Grupa drzew	Pojedynczy głaz	Pojedyncze drzewo
Miejscowość	Olszanka	Śmieciuchówka	Przełomka	Przełomka	Przełomka	Przełomka
Lokalizacja	Na gruntach Fr. Danilewicza, ok. 1 km na pn. od zabudowań właściciela gruntów	Obok drogi, przy zabudowaniach J. Świerzbina, na pn. od drogi do Przerośli	Przełomka, przy drodze prowadzącej na Górę Leszczynową, przy domu Nr 14, na gruntach W. Kwaśniewskiego	Przełomka, przy drodze prowadzącej na Górę Leszczynową, przy domu Nr 14, na gruntach W. Kwaśniewskiego	20 m od zach. brzegu jez. Hańcza, na gr. M. Rubina, w wąwozie koło strumienia	Po lewej stronie drogi prowadzącej do Jez. Hańcza, przy posesji Nr 19
Cechy	granit szaro-różowy				granit szary, średnioziarnisty	
Obwód	7 m	4,1 m	3,20 m	3,17 m	6,75 m	2,85 m
Wysokość	0,95 m	23 m	27m	26 m	1 m	18 m
Rok powołania	1969	1978	1978	1978	1996	1998
Podstawa prawna	Decyzja RŁop-410b/3/1/14/69 Wyzd. Rol. i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z 05.09.1969 r. Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1969 r. Nr 9, poz. 84	Orzeczenie Nr 41/78 z 04.11.1978 r. Dz. Urz. WRN w Suwałkach z 1978 r. Nr 11 poz. 46	Orzeczenie Nr 41/78 z 04.11.1978 r. Dz. Urz. WRN w Suwałkach z 1978 r. Nr 11 poz. 46	Orzeczenie Nr 41/78 z 04.11.1978 r. Dz. Urz. WRN w Suwałkach z 1978 r. Nr 11 poz. 46	Rozporządzenie Nr 32/96 Woj. Suwalskiego z dn. 26.06.1996 r. Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139	Rozporządzenie Nr 222/98 Woj. Suwalskiego z dn. 14.12.1998 r. Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 74, poz. 510

9. Stan środowiska naturalnego

Gmina Przerośl należy do jednych z najczystszych gmin w kraju. Wyniki inwentaryzacji sozologicznej wskazują na dobry stan środowiska przyrodniczego.

Stan czystości wód powierzchniowych określa się jako dobry, zaś najlepszy stan posiada jezioro Hańcza. Brak jest większych emitorów zanieczyszczeń. Głównym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są tereny rolnicze, zwłaszcza w przypadku ornego użytkowania gruntów w zlewniach lokalnych. Nadmierne zużycie nawozów sztucznych powoduje eutrofizację wód. Ponadto zagrożeniem są także ścieki komunalne nie poddane utylizacji.

Na obszarze gminy brak emitorów hałasu komunikacyjnego i przemysłowego. Nieznaczne pogorszenie klimatu akustycznego obserwuje się w pobliżu dróg krzyżujących się w Przerośli.

Na terenie gminy istnieją 4 zakłady będące potencjalnymi źródłami zanieczyszczeń powietrza: SM „Jaćwież”, Urząd Gminy, UP-T, Szkoła Podstawowa. Ponadto za emitory zanieczyszczeń można uznać wszystkie istniejące paleniska. Potencjalne zagrożenie stanowią: stacja benzynowa.

Atuty:

- Dobry stan wód powierzchniowych dający możliwość wykorzystania ich do celów rekreacyjnych i hodowlanych.
- Brak emitorów hałasu mogących niekorzystnie wpływać na występującą tu faunę.
- Brak większych źródeł emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Słabości:

- Występowanie na terenach zlewni dużych powierzchni gruntów ornych i niewłaściwa gospodarka nawozowa może przyczynić się do stopniowego pogarszania się stanu czystości wód powierzchniowych oraz może doprowadzić do silnej utrofizacji naturalnych zbiorników.
- Brak sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków zwłaszcza w rejonach rozwoju zabudowy lotniskowej może stanowić zagrożenie zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi.
- Brak utylizacji gnojowicy i jej spływ do wód powierzchniowych.

Ogólny stan środowiska gminy należy uznać za dobry. Brak większych źródeł zanieczyszczenia gleb, wód i powietrza. Atut ten, niewątpliwie, należy wykorzystać do organizowania obiektów turystycznych i baz wypoczynkowych, szczególnie w rejonach jezior dając tym samym możliwość uprawiania sportów związanych z wodą. Wskazane jest również przestawienie się gospodarstw na rolnictwo ekologiczne wspomagając agroturystykę. Spowoduje to również ograniczenie stosowania nawozów sztucznych, a w efekcie zapobieganie dalszej eutrofizacji zbiorników wodnych. Należy także podjąć prace związane z poprowadzeniem sieci kanalizacyjnej i zorganizowanie oczyszczalni ścieków, zwłaszcza w rejonach gdzie przewiduje się wyznaczenie terenów pod inwestycje.

III. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE I SPOŁECZNE

1. Rolnictwo

Przerośl jest gminą o charakterze rolniczym, gdzie tereny użytkowane rolniczo zajmują 9094 ha, co stanowi 73% powierzchni.

Prawie wszystkie grunty rolne są własnością prywatną, w 2004r. w posiadaniu rolników indywidualnych było 94,4 % powierzchni użytków rolnych. Do gruntów będących własnością Agencji Rolnej należy zaledwie 2% powierzchni użytków rolnych.

Na terenie gminy występuje ponad 600 indywidualnych gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa to około 17 ha. W uprawach rolnych dominują rośliny zbożowe i ziemniaki.

Obszar gminy charakteryzuje się gorszymi od przeciętnych w kraju warunkami glebowo klimatycznymi. Agroklimat wyróżnia się wyraźnie skróconym okresem wegetacyjnym, a silne urzeźbienie terenu powoduje intensywny spływ powierzchniowy i bezpowrotną utratę części korzystnych dla rolnictwa wód opadowych.

Tabela 1. Użytkowanie gruntów w 2002 roku i 2012r.

Obszar	Powierzchnia ogólna w ha	Użytki rolne (bez użytków rolnych nieużytkowanych rolniczo)					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
	w hektarach							
Gmina Przerośl	12384	8229	4880	27	1233	2088	1731	2424
Gm.Przerośl w 2012r.	12362	8992	6606	2386			1960	1410

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podlaskiego – 2003, Urząd Statystyczny w Białymstoku

Na 12362ha powierzchni gminy użytki rolne zajmują 8992ha, w tym grunty orne 6606ha, łącznie: sady, łąki, i pastwiska 2386ha.

Struktura gruntów ornych w gminie Przerośl wg klas bonitacyjnych

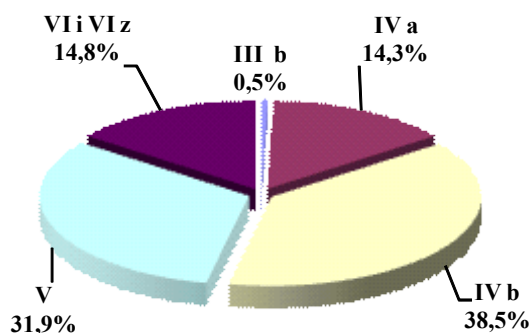

Tabela 2.

Powierzchnia zasiewów zbóż i ziemniaków na terenie gm. Przerośl

Zboża podstawowe					Ziemniaki
Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies	Pszenżyto	
w hektarach					
214	224	275	504	773	315

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podlaskiego - 2003, Urząd Statystyczny w Białymstoku

Tabela 3. Zwierzęta gospodarskie na terenie gminy Przerośl

Bydło		Trzoda chlewna	Owce	Konie
Ogółem	Krowy			
w sztukach				
6152	2593	12951	107581	462

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podlaskiego - 2003, Urząd Statystyczny w Białymstoku

Tabela 4. Stan i struktura własności gruntów w gminie Przerośl

Wyszczególnienie a – w ha b – w %	Ogółem	Użytki rolne	Grunty leśne	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Wody	Pozostałe grunty nieużytki
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
O G Ó Ł E M a	12384	9034	1931	280	527	612
b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
SEKTOR	2095	264	942	269	521	99
PUBLICZNY a						
b	16,9	2,9	48,8	96,1	98,9	16,2
w tym:						
Grunty gminne a	194	45	4	140	-	5
b	1,6	0,5	0,2	50,0	-	0,8
Grunty Zasobu						
Własności						
Rolnej Skarbu						81
Państwa a	496	173	31	-	211	
b	4,0	1,9	1,6	-	40,0	13,2

Grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego	a	964	38	906	7	-	13
	b	7,8	0,4	46,9	2,5	-	2,1
SEKTOR PRYWATNY	a	10289	8770	989	11	6	513
	b	83,1	97,1	51,2	3,9	1,1	83,8
w tym							
Indywidualne gospodarstwa rolne	a	9965	8527	944	5	5	484
	b	80,5	94,4	48,9	1,8	0,9	79,1

Stan w dniu 1.01.2004 r.

2. Leśnictwo

Lasy w gminie Przerośl zajmują 1960ha, co stanowi zaledwie 15,6% powierzchni ogólnej. Najbardziej rozpowszechnione są tu lasy mieszane świeże. W skali kraju, gdzie lesistość sięga 28%, rola lasów w gospodarce gminy jest nieznaczna. Lasy wpływają szczególnie korzystnie na walory turystyczno- krajobrazowe terenów gminy, stanowiąc naturalne bogactwo przyciągające turystów.

3. Pozarolnicza działalność gospodarcza.

Wśród podmiotów gospodarczych dominuje sektor prywatny. Według danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku na koniec grudnia 2002 r. na terenie Gminy Przerośl funkcjonowało 116 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 8 podmiotów w sektorze publicznym oraz 108 podmioty zaliczane do sektora prywatnego.

Sektor prywatny stanowił 98,9 %, ogółu podmiotów, a sektor publiczny 1,1 %.

4. Zatrudnienie

Rynek pracy w gminie uległ głębokim zmianom w wyniku transformacji ustrojowej. Poza indywidualnymi gospodarstwami rolniczymi, które zapewniają około 120 -1500 miejsc pracy, w gminie poza rolnictwem w 1997 znalazło zatrudnienie 140 osób, w tym 11 w przemyśle, 35 w usługach rynkowych, 93 w usługach nierynkowych. Potencjał zawodowo czynnych w gminie może być oszacowany według ogólnego poziomu aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym, a obecnie wynosi on 1613 osób.

Rynek pracy obecnie tworzy przede wszystkim inicjatywa prywatna. Na tle województwa podlaskiego gmina Przerośl odznacza się niską dynamiką rozwoju sektora prywatnego poza rolnictwem.

Najwięcej podmiotów (23,4 proc.) w 2003 r. zajmowało się w gminie Przerośl handlem i naprawami, mniejszy był udział przetwórstwa przemysłowego (17,2 %) i transportu (10,9 %). Zwraca uwagę dynamiczny w okresie 2000-2003 wzrost liczby podmiotów w zakresie obsługi nieruchomości i firm oraz pośrednictwa finansowego. Niepokój może wzbudzić stagnacja liczby podmiotów w branży hotele i restauracje – w kontekście planowanego rozwoju ruchu turystycznego.

Udział podmiotów gminy w ogólnej liczbie podmiotów woj. podlaskiego był znikomy (0,1 proc., tj. 4 – krotnie mniej niż proporcjonalnie do liczby ludności), w stosunku do powiatu również było to w skali mniejszej niż udział w liczbie ludności (7,7 % podmiotów powiatu przy 9,0 % ludności). W powyższym, jak również w faktach:

w gminie 1 podmiot przypadał na 25 osób, gdy w województwie na 12 i w powiecie na 21 osób,

na 1 km² przypadał w gminie 1 podmiot, przy 5 podmiotach w województwie i 1,3 w powiecie,

można by upatrywać rezerw w dziedzinie tworzenia nowych podmiotów, w tym zwłaszcza w szeroko pojętej obsłudze ruchu turystycznego, dotychczas nie wykorzystanych.

Z kolei, biorąc pod uwagę działalność w rolnictwie (609 gospodarstw indywidualnych + 10 podmiotów działających w rolnictwie poza indywidualnymi gospodarstwami) i poza rolnictwem otrzymujemy następującą strukturę gospodarczą gminy dla 2002 r.:

- działalność rolnicza – 619 podmiotów tj. 85,4 proc.,
- działalność pozarolnicza – 106 podmiotów tj. 14,6 proc.

Wyraźnie na podstawie powyższego uwidacznia się rolnicza „monokultura” gospodarcza gminy, aczkolwiek pozarolnicze dziedziny gospodarki wykazywały się w ostatnim okresie dynamicznym wzrostem i to w dość zróżnicowanym przekroju branżowym.

5. Jakość życia mieszkańców gminy

Obowiązująca ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003r. w artykule 10 określa czym jest Studium. Jednym z analizowanych elementów, które należy uwzględnić, jest „jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia” (ustawa nie precyzuje tego pojęcia). Dlatego uważamy, że zgodnie z tradycją socjologiczną jakość życia mieszkańców definiują wskaźniki i cechy mieszczące się w sferach społecznej, kulturowej i demograficznej.

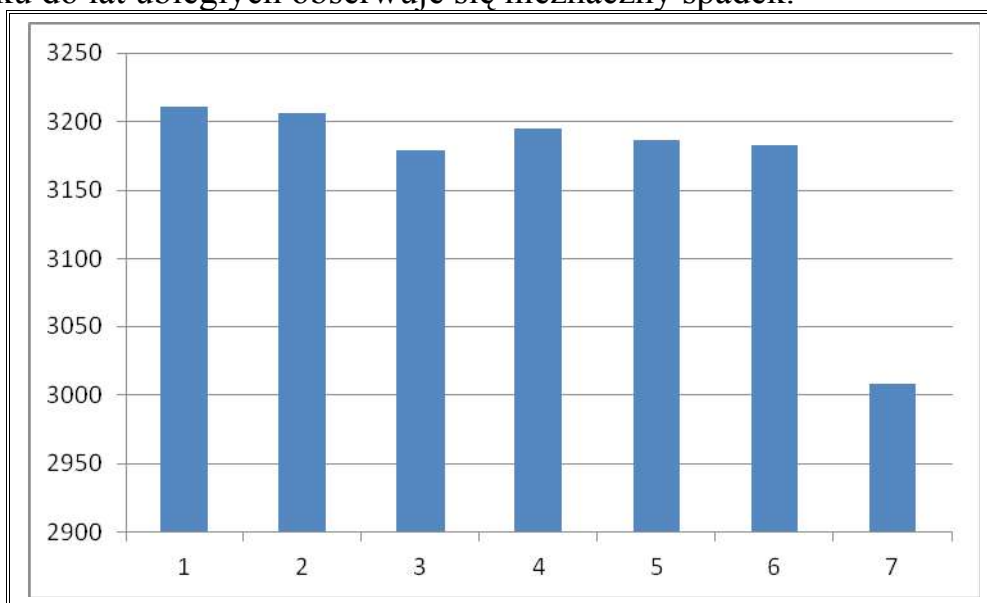
5.1. Ludność

Ludność gminy Przerośl, jak i całego powiatu suwalskiego, podlega dynamicznym zmianom w czasie. Zachodzący proces zmiany stanu liczebnego ludności jest odzwierciedleniem dokonujących się procesów w społeczeństwie.

Bezpośrednio na stan ludności gminy oddziałuje przyrost naturalny, migracje wewnętrzne i zewnętrzne, długość życia mieszkańców, struktura wiekowa mieszkańców. Wyżej wymienione parametry są pochodną sytuacji gospodarczej odnotowywanej na terenie gminy i powiatu, warunków życia mieszkańców, jakości opieki medycznej i społecznej świadczonej przez lokalne podmioty. Ogół wymienionych czynników jak i szereg innych drugoplanowych decyduje o stanie ludności gmin.

Ogólna gęstość zaludnienia gminy wynosi około 27 osób/km².

Liczba ludności gminy na koniec 2006r.r. wyniosła 3183 mieszkańców, w stosunku do lat ubiegłych obserwuje się nieznaczny spadek.

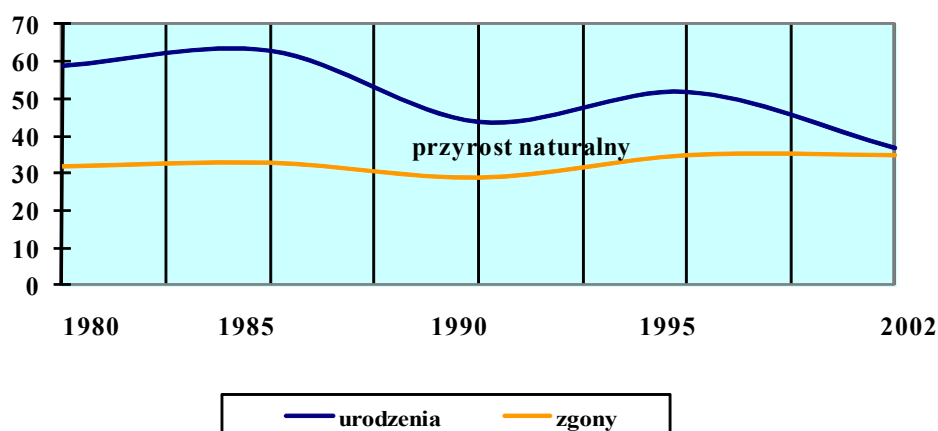

Liczba ludności wg. stanu stałego zamieszkania na 31 XII

- 1) 1994r. - 3211 osób,
- 2) 1995r. – 3206 osób,
- 3) 1996r. – 3179 osób,
- 4) 1997r. – 3195 osób
- 5) 2002r. – 3187 osób
- 6) 2006r. – 3183 osób
- 7) 2010r. – 3008 osób, w tym kobiety 1479.

W 2002 r. w gminie zawarto 17 związków małżeńskich, urodziło się 37 dzieci, zmarło 35 osób. W konsekwencji przyrost naturalny był niewysoki 2 osoby (wskaźnik 0,6 ‰). Była to tendencja przeciwna do obserwowanej dla województwa ogółem, gdzie w 2002 r. odnotowano niewielki ujemny przyrost naturalny na poziomie – 0,1 ‰, ale zgodna z zanotowaną dla powiatu suwalskiego, gdzie notowano przyrost naturalny dodatni 2,5 ‰.

Przyrost naturalny w gminie w poprzednich okresach był stosunkowo wysoki, spadek jego poziomu nastąpił dopiero w ostatnich latach, czego ilustracją jest następujący rys.

5.2. Oświata i kultura

W gminie funkcjonują 2 szkoły podstawowe, jedno liceum oraz jedno gimnazjum – w Przerośli. W 1996 roku do szkół podstawowych uczęszczało 450 uczniów. W szkołach ponadpodstawowych w 1996r. uczyło się 86 uczniów. W latach 2010-2011 do szkół podstawowych uczęszczało 235 uczniów, natomiast do gimnazjum 148 uczniów.

Od chwili przejęcia szkół podstawowych przez samorząd są one systematycznie remontowane. Ich potrzeby remontowe i modernizacyjne nie zostały jednak dotychczas w pełni zaspokojone.

Reforma oświaty podjęta w skali Państwa idzie w kierunku upowszechnienia wykształcenia ogólnego i zawodowego na poziomie licealnym.

W gminie działa Gminny Ośrodek Kultury w Przerośli, który posiada wieloletnią tradycję i dorobek. Działa również i rozwija się prywatna Galeria Sztuki w Przełomce.

Planowane jest otwarcie filii Muzeum Okręgowego we wsi Hańcza, licznie odwiedzanej przez turystów.

Ponadto na terenie gminy istnieje Biblioteka Publiczna dysponująca księgozbiorem 5928 woluminów, co znacznie przewyższa średnią wojewódzką.

5.3. Problem ubóstwa (pauperyzacji) i pomocy społecznej

W 1997r. na różne rodzaje pomocy gmina przeznaczyła około 8% budżetu. Ze środków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wypłacane są następujące świadczenia:

- ♦ zasiłki stałe,

- ♦zasiłki wyrównawcze,
- ♦zasiłki gwarantowane,
- ♦renty socjalne,
- ♦zasiłki specjalne i okresowe,
- ♦zasiłki specjalne i celowe,
- ♦ochrona macierzyństwa,
- ♦zasiłki pielęgnacyjne,
- ♦zasiłki rodzinne,
- ♦zasiłki dla kombatanów.

5.4. Bezrobocie

Bezrobocie jest najbardziej dotkliwym problemem społecznym gminy. W statystykach ośrodka pomocy społecznej figuruje ono na pierwszym miejscu. Według danych z Rejonowego Urzędu Pracy na dzień 30.VI. 1997 w gminie zarejestrowanych było 154 bezrobotnych, w tym dotychczas niepracujących 39.

Uzupełnieniem informacji o rynku pracy są informacje o bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Według Rocznika statystycznego woj. podlaskiego 2003 w gminie Przerośl w dniu 31.XII. 2002 r. było zarejestrowanych 225 osób bezrobotnych, a więc o 20 więcej niż wykazano w spisie powszechnym.

Prawdopodobnie w spisie część zarejestrowanych bezrobotnych określono jako pracujących (nawet w tzw. szarej strefie). Struktura bezrobotnych przedstawiała się następująco:

- 111 to kobiety (49,3 %),
- 10 absolwentów (4,4 %),
- 43 (19,1 %) z prawem do zasiłku (a 182 bez tego prawa – 80,9 %),
- 206 w wieku 18-44 lata (91,6 %),
- 91 bez pracy ponad 12 miesięcy (40,4 %).

Według Rocznika statystycznego woj. podlaskiego w gminie Przerośl w 2010 roku zarejestrowane były 102 osoby bezrobotne, w tym 47,1% stanowiły kobiety.

5.5. Opieka zdrowotna

Opieka zdrowotna nie należy do zadań wypełnianych przez gminę, jednakże ogólna charakterystyka jej stanu na terenie gminy jest w uwarunkowaniach rozwoju zagospodarowania przestrzennego przydatna.

Na terenie gminy, w Przerośli, czynny jest ośrodek zdrowia, w którym praktykuje jeden lekarz.

6. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe gminy charakteryzuje liczba mieszkań ogółem – 862 (w tym mieszkania komunalne stanowią 1,4%).

Wskaźnik wielkości powierzchni użytkowej mieszań przypadającej na jednego mieszkańca wynosi 22,5 m²/osobę, na jedno mieszkanie przypada 3,61 osoby przy średniej wielkości mieszkania 81,1 m².

Na dość dobrym poziomie kształtuje się wyposażenie mieszkań w podstawowe urządzenia takie, jak wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienka, ciepła woda i centralne ogrzewanie, od 61,1 % mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie do 100 % z zainstalowanym wodociągiem.

Gmina nie posiada sieci gazowej, jednak na relatywnie dobrym poziomie kształtuje się zaopatrzenie mieszkań w gaz z butli. W 2002 r. było 547 mieszkań korzystających z gazu z butli, tj. 68,1 % ogółu.

Sytuacja mieszkaniowa w Przerośli jest - w porównaniu z przeciętną w skali województwa jest korzystna (także w porównaniu do wartości dla gmin wiejskich).

IV. TRANSPORT

Na sieć transportową gminy Przerośl składa się tylko sieć dróg kołowych, brak jest linii kolejowej, czy infrastruktury dla innych środków transportu. Sieć drogowa składa się tylko z dróg powiatowych, brak jest zarówno dróg krajowych jak i wojewódzkich.

Aktualnie w gminie Przerośl sieć dróg powiatowych stanowią drogi:

1091B Przerośl - Prawy Las - granica województwa –Dziadówek,

1092B Filipów -Przerośl - granica województwa,

1093B od dr. 40425 – Blenda,

1094B Olszanka - Blenda - Przełomka - Mierkinie - Okliny –Rogożajny,

1095B Hańcza - Bachanowo – Kruszki,

1096B Przerośl - Olszanka - Kruszki - Nowa Pawłówka - Morgi -

Czarnakowizna - Taciewo - Stara Chmielówka,

1097B Olszanka - Łanowicze - do dr. 652,

1098B Przerośl - Zusenka – Jemieliste,

1099B Przerośl – Motule,

1100B Przerośl - Rakówek - Cisówek - granica województwa,

1101B Granica województwa – Rakówek,

1114B Śmieciuchówka – Morgi,

1115B Nowa Pawłówka – Milanowizna,

1133B Kruszki - Szurpiły – Jeleniewo.

Nawierzchnia dróg w większości jest utwardzona, choć niewiele z tych dróg ma nawierzchnię bitumiczną w dobrym stanie. Odcinkami dróg o stosunkowo

najlepszej nawierzchni są drogi, po których kursują autobusy komunikacji zbiorowej (PKS). Pozostałe odcinki dróg mają najczęściej nawierzchnię brukową, zdecydowanie odstrasżającą turystów na rowerach lub podróżujących np. samochodem z przyczepą campingową.

Kolejnym zagadnieniem, bardzo ważnym dla funkcjonowania systemu transportu w gminie jest podsystem transportu publicznego. Charakteryzuje się on niskim standardem obsługi, przede wszystkim jeśli chodzi o częstotliwość kursowania autobusów. Jedynie połączenie Przerośl z Suwałkami przez Kruszkę i Pawłóvkę jest stosunkowo dobrze obsługiwane przez autobusy PKS, choć częstotliwość wynosi tylko kilka razy na dobę. Pozostałe relacje charakteryzują się niską częstotliwością kursowania autobusów (2 pary kursów na dobę), co powoduje korzystanie z niej tylko w celu dojazdów do pracy i umożliwia dostępność do usług lokalnych i ponadlokalnych.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest oznakowanie dróg, zarówno krajowych jak i wojewódzkich, oznakowanie pionowe oraz poziome. Regułą jest brak dobrego oznakowania poziomego, co zwłaszcza w nocy utrudnia jazdę, szczególnie biorąc pod uwagę ograniczoną zazwyczaj widoczność i liczne zakręty. Oznakowanie pionowe jest niewidoczne zwłaszcza w nocy. Brak jest hektometrów oraz światełek odblaskowych na poboczach. Oddzielnym problemem jest brak konsekwentnego, logicznego i czytelnego systemu oznaczeń drogowych. Jest to konieczne dla turystów i osób okazjonalnie korzystających z dróg gminy. Szczególnie odczuwalny jest brak czytelnych i wyraźnych drogowych w Przerośli, gdzie drogi wychodzą w różnych kierunkach i gdzie kierowca będący pierwszy raz może mieć duże trudności ze znalezieniem odpowiedniej drogi, podobnie jak w Kruszkach i Hańczy.

Podsumowując stwierdza się, że stan systemu transportu w gminie Przerośl należy oceniać jako niezadowalający. Brak dróg wyższych kategorii, zły stan dróg peryferyjnych, jak i dość niska jakość obsługi transportem zbiorowym powoduje, iż gmina Przerośl znajduje się na peryferiach byłego województwa, zarówno jeśli chodzi o dostępność komunikacyjną jak i dostępność dla ruchu turystycznego.

V. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

1. Gospodarka wodno - ściekowa

Zachowanie unikatowych w skali kraju istniejących na terenie gminy Przerośl najcenniejszych zasobów naturalnych, m.in. rezerwat przyrody jezioro Hańcza wymaga sprawnego gospodarowania wodą na terenie całej gminy. Podstawowym elementem tego gospodarowania jest budowa niezawodnych systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, które będą warunkowały dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy. Szczególnie należy zwrócić uwagę na budowę systemów kanalizacyjnych w tych miejscowościach gdzie zbudowano wodociągi.

Stan istniejący zaopatrzenia w wodę

Zaopatrzenie gminy w wodę oparte jest o ujęcia wód podziemnych czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Miąższość warstw utworów czwartorzędowych waha się od 250 – 300 m. Obszar gminy nie należy do zasobnych w wodę. Na terenie gminy istnieją dwie stacje wodociągowe – w Przerośli i Śmieciuchówce. Wydajność ujęć tych stacji zgodnie z pozwoleniem wodno –prawnym wynosi: Przerośl 187 m³/dn i Śmieciuchówka 200 m³/dn.

Do stacji wodociągowej w miejscowości Przerośl podłączone są następujące miejscowości: Przerośl, Kol. Przerośl, Przystajne, Nowa Przerośl, Romanówka, Krzywólka, Zusenko.

Gmina Przerośl jest w 100% zwodociągowana.

Stan istniejący odprowadzania ścieków

Na terenie gminy istnieje jedna oczyszczalnia ścieków, zlokalizowana w sołectwie Przerośl. Oczyszczalnia położona jest w południowej części wsi nad rowem melioracyjnym, którym oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Bludzi, przepływającej przez jezioro Kościelne. Oczyszczalnia oddana została do eksploatacji w 1991 roku, jako oczyszczalnia kontenerowa, mechaniczno-biologiczna o przepustowości 75,0 m³/d. Do oczyszczalni podłączono 2,1 km kolektora sanitarnego (dane z 2002r). Do kanalizacji zbiorowej podłączono 60 gospodarstw, co pozwala korzystać z usług kanalizacyjnych 419 mieszkańcom gminy.

W 2011 roku przeprowadzona została modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków. Wybudowano punkt zlewny ścieków dowożonych, nowy reaktor SBR wraz z urządzeniami technologicznymi i sieciami międzyobiektowymi. Przeprowadzono roboty remontowe budynku, wyremontowano poletko osadowe.

Planowany jest również II etap modernizacji oczyszczalni, w ramach którego zostanie wybudowana sieć kanalizacji sanitarnej, w systemie grawitacyjno – ciśnieniowym, w tym kolektor ciśnieniowy, kolektor grawitacyjny, 2 przepompownie sieciowe i 6 przepompowni domowych.

Kierunki odprowadzania ścieków w gminie Przerośl

Na terenie gminy Przerośl odbiornikami ścieków są rzeki Bludzia, Błędzianka oraz ciek biorący początek w rejonie wsi Kruszki i płynący na południe. Z punktu widzenia kanalizacji najkorzystniejszymi terenami do

rozwoju są obszary leżące w pobliżu odbiorników oczyszczonych ścieków. Do obszarów, których mogą być odprowadzane ścieki do rzeki Bludzi należą sołectwa: Przerośl, Krzywólka, Romanówka i Przystajne. Natomiast do rzeki Błędzianki mogą być odprowadzane ścieki z sołectw: Wersele, Bućki, Blenda, Prawy Las oraz północno – wschodnia część sołectwa Przerośl. Ciek płynący na południe od wsi Kruszki może być odbiornikiem ścieków z sołectw: Kruszki, Nowa i Stara Pawłówka i Morgi.

Jeziora położone w granicach gminy zgodnie z Zarządzeniem MOŚiZNiL z dnia 5.11.1991 r. nie mogą być odbiornikiem ścieków nawet oczyszczonych. Dla poprawy gospodarki ściekowej na terenie gminy mającej na celu ochronę wód powierzchniowych i gruntu przed zanieczyszczeniami wszystkie odprowadzane do wód otwartych lub gruntu muszą być oczyszczone w stopniu odpowiadającym wymogom w. w. Zarządzenia.

Dla większych wsi położonych blisko odbiorników proponuje się realizację grupowych lub wiejskich czyszczalni ścieków z odprowadzeniem ścieków do wód powierzchniowych lub gruntu.

Na terenie gminy istnieje jedna oczyszczalnia w sołectwie Przerośl NO–1, natomiast w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zarezerwowano teren dla dwóch oczyszczalni w sołectwach: Hańcza –NO–2 i Pawłówka Stara NO – 3. W niniejszym Studium przyjęto że oczyszczalnia NO – 1 obsługiwać będzie sołectwa Przerośl, Krzywólka i Przystajne z odprowadzeniem ścieków do rzeki Bludzi. Przewidywane w miejscowym planie gminy oczyszczalnie będą obsługiwały:

- oczyszczalnia NO – 2 –sołectwa Hańcza i Przełomka z odprowadzeniem ścieków do gruntu lub do cieku znajdującego się na południe od oczyszczalni będącego dopływem Czarnej Hańczy.
- oczyszczalnia NO – 3 – sołectwa Pawłówka Nowa i Pawłówka Stara z odprowadzeniem ścieków do cieku biorącego początek w rejonie wsi Kruszki.

Wszystkie nowoproponowane oczyszczalnie ścieków powinny mieć strefy izolacyjne o szerokości 150 m licząc od granicy działki.

Na pozostałym obszarze gminy nie objętym kanalizacją sieciową, unieszkodliwienie ścieków należy rozwiązać poprzez zagrodowe, zbiorcze lub wiejskie oczyszczalnie ścieków z zastosowaniem oczyszczania hydrobotanicznego z odprowadzeniem oczyszczonych ścieków do gruntu bądź cieków powierzchniowych. Ponadto w indywidualnych przypadkach ścieki winny być gromadzone w szczelnych zbiornikach bezodpływowych i wywożone do punktów zlewnych najbliższych oczyszczalni ścieków.

Wody opadowe z ulic i placów oraz z terenów przemysłowo –składowych należy odprowadzać kanałami krytymi. Przed ich zrzutem do wód

powierzchniowych lub gruntu powinny być podczyszczone w stopniu odpowiadającym wymogom cytowanego wyżej Zarządzenia.

Z pozostałych obszarów wody opadowe mogą być odprowadzane powierzchniowo do gruntu lub wód otwartych, również z zachowaniem wymogów przepisów odrębnych.

Kierunki działań dla rozwiązania gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy Przerośl

Do podstawowych działań dla rozwiązania problemów w zakresie kanalizacji należą:

- ♦Rozbudowa oczyszczalni i sieci w sołectwie Przerośl oraz budowa sieci kanalizacyjnej w sołectwach: Krzywólka, Romanówka i Przystajne.
- ♦Budowa oczyszczalni i sieci w sołectwie Hańcza i sieci w sołectwie Przełomka.
- ♦Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach przylegających do cieków powierzchniowych.
- ♦Rozwiązanie gospodarki ściekowej w pierwszej kolejności w sołectwach wyposażonych w sieć wodociagową.

2. Gospodarka odpadami

Odpady stałe są składowane czasowo w Gminnym Punkcie Gromadzenia Odpadów Stałych z Selektywną Segregacją we wsi Przerośl i co pewien czas wywożone do Zakładu Utylizacji Odpadów w Suwałkach. Powierzchnia całkowita składowiska wynosi 1350 m². Jest ono zlokalizowane na terenie, na którym znajduje się warstwa nieczystości o miąższości od 0,4 m do 1,0 m. Warunki gruntowo-wodne są trudne. Wody gruntowe zalegają płytko od 0,5 do 2,0 m ppt i są w kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi przyległego obszaru bagiennego. W bezpośrednim otoczeniu nie występują cieki wodne. Rzeka Bludzia i Błędzianka płynie w odległości około 2,5 km od składowiska.

3. Sieć elektroenergetyczna

Energia elektryczna do Gminy Przerośl jest doprowadzana liniami napowietrznymi średnich napięć (SN) 20kV. Linie te są doprowadzane z następujących punktów:

- a. stacja w Filipowie (GPZ) 110/20 kV.
- b. stacja w Wizajnach (RPZ) 20 kV.

Linie średnich napięć doprowadzone są do stacji transformatorowych (SN/nn) 20/0,4 kV, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu sieci warunki atmosferyczne mają

istotny wpływ na pewność zasilania. Warunki bezpieczeństwa w dostawie energii elektrycznej, w porównaniu z siecią kablową są gorsze.

Średni koszt budowy 1 km linii kablowej SN jest średnio około 50 – 90 % wyższy od 1 km linii napowietrznej budowanej w zbliżonych warunkach terenowych. Proporcje te w odniesieniu do linii niskiego napięcia są znacznie mniejsze- linia kablowa jest droższa od linii napowietrznej nn o około 30%. Za utrzymaniem stanu istniejącego przemawiają więc względy ekonomiczne.

Kierunki rozwoju elektroenergetyki

O konieczności budowy projektowanej i modernizacji istniejącej sieci decydować będą:

- a. Rozwój Gminy;
- b. Rosnące wraz z rozwojem Gminy potrzeby odbiorców;
- c. Niezbędne remonty istniejącej sieci, oraz przebudowa związana z występującymi przeciążeniami sieci (nadmierne spadki napięć);
- d. Wdrażanie nowych przepisów związanych z dostosowaniem ich do Norm europejskich (np. PN-91/E-050009);
- e. Tworzenie stref chronionych, w których mogą być wprowadzone wymagania skablowania linii elektroenergetycznych.
- f. Duże różnice wysokościowe terenu (duże spadki i stromizny) utrudniające realizację sieci napowietrznych.
- g. Rozwój energetyki wiatrowej oraz tworzenie warunków do przekazywania uzyskanej energii do krajowego systemu elektroenergetycznego poprzez budowę farmy wiatrowej w południowo-wschodniej, północnej i północno-wschodniej części gminy. Odbiór energii elektrycznej wytworzonej przez elektrownie wiatrowe przewiduje się liniami kablowymi średniego napięcia prowadzonymi do stacji 110kV/SN planowanej na terenie wsi Łanowicze oraz doprowadzającymi do Głównych Punktów Odbioru lokalizowanych w gminach: Jeleniewo i Filipów.
- h. Dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb obecnych i wynikających z rozwoju województwa z zachowaniem normatywnych standardów jakościowych i ilościowych poprzez budowę linii wysokiego napięcia 110 kV Suwałki – Wiżajny.

Na obszarze gminy Przerośl znajduje się teren Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Z uwagi na zakaz prowadzenia napowietrznych linii energetycznych na obszarze parku, z punktu widzenia przepisów istnieje konieczność ich skablowania. W modernizacji należy położyć szczególny nacisk na warunki bezpieczeństwa i pewność zasilania. Z tego powodu przebudowa sieci jest konieczna, a warunki ekonomiczne nie są elementem decydującym.

Zaleca się sukcesywną modernizację sieci w zależności od posiadanych na ten cel środków. O konieczności modernizacji decyduje również wdrażanie nowych przepisów związanych z dostosowaniem ich do Norm Europejskich.

Zaleca się sukcesywną realizację modernizacji sieci i urządzeń elektroenergetycznych w zależności od posiadanych na ten cel środków. W modernizacji należy położyć szczególny nacisk na warunki bezpieczeństwa i pewność zasilania. Dla skoordynowania prac związanych z modernizacją sieci elektroenergetycznych zalecane jest opracowanie planu modernizacji sieci i urządzeń elektroenergetycznych, w którym rozpatrzone byłyby możliwości etapowania tych prac i zakres możliwych adaptacji istniejących rozwiązań. Celem modernizacji powinno być w perspektywie wieloletniej, pełne skablowanie linii elektroenergetycznych na terenie Gminy.

Gmina posiada dogodne warunki terenowe rozwoju energetyki wiatrowej która jednak ze względu na ochronę krajobrazu powinna być rozwijana z należytą ostrożnością, przy współpracy specjalistów w zakresie zintegrowanej ochrony krajobrazowej.

Teren gminy zaliczany jest do I strefy wietrzności, gdzie średnioroczna prędkość wiatru wynosi powyżej 6 m/sek. Możliwości takie mają między innymi tereny w północnej, północno - wschodniej i południowo-wschodniej części gminy.

Energia wytwarzana przez elektrownie wiatrowe mogłaby być przekazywana do krajowego systemu energetycznego.

Trasy projektowanych i modernizowanych linii elektroenergetycznych i stacje transformatorowe, powinny być usytuowane na terenach ogólnodostępnych. W projektowanych i modernizowanych drogach należy uwzględnić pasy na układanie kabli elektroenergetycznych.

Z uwagi na stan istniejący sieci elektroenergetycznych i przewidywany wieloletni okres przejściowy, w lokalizacji wszelkich obiektów budowlanych usytuowanych w pobliżu linii elektroenergetycznych powinny być uwzględniane postanowienia normy PN-75/E-05100 (Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i Budowa).

Modernizacja sieci elektroenergetycznej powinna być realizowana w ścisłym porozumieniu z energetyką zawodową, reprezentowaną przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział w Białymstoku i Rejon Energetyczny Suwałki.

Trasy sieci elektroenergetycznych doprowadzających energię elektryczną do terenów przewidywaną pod zabudowę zaleca się ustalać w planach miejscowych, opracowywanych dla wybranych obszarów, w ścisłym powiązaniu z wyznaczanymi trasami komunikacyjnymi dla tych obszarów.

4. Systemy grzewcze

W związku z wiejskim charakterem gminy Przerośl proponuje się rozwój indywidualnego ogrzewania z wykorzystaniem oleju opałowego, do czego dążą placówki publiczne (szkoły) oraz gospodarstwa domowe. W domach mieszkalnych stosujących obecnie głównie drewno i węgiel do celów ogrzewania i gotowania posiłków przewiduje się zwiększenie wykorzystania gazu płynnego i energii elektrycznej. W miarę rozwoju niekonwencjonalnych

elektrowni wiatrowych przewiduje się wykorzystanie w celach grzewczych energii pochodzącej właśnie z tego źródła.

5. Energia ze źródeł odnawialnych.

Jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju przynoszących efekty ekologiczno-energetyczne jest racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

W „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” przyjętej przez Rząd Polski udział energii odnawialnej w zużyciu energii pierwotnej stanowi 2,5%.

W związku z tym, że w Unii Europejskiej energia ze źródeł odnawialnych stanowić będzie znaczący składnik bilansu energetycznego, należy dostosować poziom wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych na poziomie do 15% w roku 2020.

Odnawialne źródła energii tj.: biomasa, energia wodna, energia geotermalną, energia wiatru, energia promieniowania słonecznego mogą stanowić istotny udział w biomase energetycznym gminy. Mogą zapewnić racjonalne bezpieczeństwo i niezależność oraz przyczynić się do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej sieci energetycznej.

Największe możliwości na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie ma biomasa. Źródłem biomasy – niezwykle cennego surowca dla środowiska jest przede wszystkim drewno opałowe z lasów, słoma, trzcina oraz inne materiały pochodzenia roślinnego. Potencjalnym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo i budownictwo.

Tereny rolnicze, które ze względu na zanieczyszczenia gleb lub niskie klasy nie nadają się do celów produkcji rolnej mogą być wykorzystywane do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji biopaliw.

Biomasa ze względów ekonomicznych powinna być wykorzystywana szczególnie na terenach wiejskich, gdzie nie jest wymagany transport i magazynowanie rezerw. Spalanie biomasy jest neutralne dla środowiska.

6. Pozostała infrastruktura techniczna

W ostatnich latach dzięki szybkiemu rozwojowi **telekomunikacji** przewodowej i bezprzewodowej powstała sytuacja pełnego zaspokojenia potrzeb obecnych i potencjalnych nowych użytkowników. O dużym postępie w tym zakresie świadczy porównanie wyników kolejnych spisów rolnych: w 1996 r. tylko 74 gospodarstwa rolne posiadały telefon stacjonarny (12,4 % ogółu), a w 2002 r. już 439 gospodarstw legitymowało się posiadaniem takiego telefonu, a więc prawie 6 razy więcej. System telekomunikacji przewodowej, obsługiwany przez Telekomunikację Polską S.A., tworzą połączenia światłowodowe Bakalarzewo – Filipów – Przerośl. Zainstalowana w Przerośli cyfrowa centrala automatyczna umożliwia stałą rozbudowę sieci abonenckich w zależności od zapotrzebowania. Zapewniona jest automatyczna łączność na terenie gminy, połączenia krajowe i międzynarodowe. Telekomunikacja bezprzewodowa oparta jest na Systemie Radiowego Dostępu Abonenckiego

obejmującego gminy Bakalarzewo, Filipów i Przerośl, obsługiwane przez Radiowo – Telewizyjne Centrum Nadawcze na Górze Krzemieniucha. Dynamicznie rozwija się łączność za pomocą telefonii komórkowej. Obsługiwana przez operatorów CENTERTEL, ERA GSM i PLUS GSM sieć telefonii komórkowej pokrywa swym zasięgiem teren całej gminy. Istniejący stan sieci i urządzeń telekomunikacyjnych wymagać będzie bieżącej konserwacji i modernizacji. Telekomunikacja ma duże znaczenie dla rozwoju. Dobre wyposażenie w tym zakresie podnosi atrakcyjność obszaru dla różnorodnych form działalności.

Na terenie gminy przewiduje się również rozwój **energetyki wiatrowej**. Oprócz korzyści bezpośrednich tj. pozyskania dodatkowego źródła energii elektrycznej bardzo ważne są w przypadku energetyki wiatrowej korzyści środowiskowe takie, jak : ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, ograniczenie wytwarzania energetycznych odpadów paleniskowych oraz redukcja negatywnych skutków zewnętrznych towarzyszących produkcji energii.

Gmina Przerośl nie posiada **sieci gazowej**. Mieszkańcy korzystają jednak z gazu butlowego. W 2002 r. 652 mieszkania tj. 81,2 % ogółu było wyposażonych w gaz z butli. Zasilanie gazem ziemnym stanie się możliwe po realizacji planowanego gazociągu Norwegia – Polska, z odgałęzieniem w kierunku Litwy przez Suwałki. Realizacja sieci gazu ziemnego pozwoliłaby przestawić istniejące kotłownie i piece węglowe i olejowe na ten nośnik energii i zmniejszyć koszty ich eksploatacji oraz znacznie obniżyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery.

VI. DZIEDZICTWO KULTUROWE

1. Zasoby

Teren gminy Przerośl w całości położony jest w obszarach o dużej wartości przyrodniczej i krajobrazowej. Całość obszaru gminy, położona jest w węźle międzynarodowym sieci ECONET, pozostała część w węźle krajowym. Teren gminy Przerośl to jednostka historyczna o wielkiej przewadze form cywilizacyjnych oraz formach innych – głównie naturalnych (obszar Doliny Błędzianki, projektowane rezerваты i użytki ekologiczne, lasy). Większość obszaru gminy charakteryzuje się rozproszoną zabudową połączoną z zadrzewieniem. Ponadto występują znaczne obszary, gdzie nie ma żadnych zabudowań (okolice wsi Prawy Las i Wersle). Jedynie w obrębie miejscowości Przerośl –siedziby Urzędu Gminy występuje zabudowa zdecydowanie skupiona o charakterze miasteczka, uwarunkowania historyczne (zabytkowy układ urbanistyczny z XVI w). Z dawnych zespołów dworsko – parkowych zachował się dwór w Nowej Pawłowce – obecnie Plebania. Na terenie gminy mieszczą

się wpływy osadnictwa mazowieckiego –najsilniejsze, żydowskiego, niemieckiego, holenderskiego i litewskiego – najslabsze.

2. Zasób obiektów kulturowych na terenie gminy

1) Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków:

a) NOWA PAWŁÓWKA:

- ♦ Zespół kościoła parafii rzymskokatolickiej p. w. św. Trójcy:
 - drewniany kościół (ok. 1923r., stan dobry),
 - drewniana dzwonnica (lata 20 XX wiek, stan dobry),
- ♦ Cmentarz parafii rzymskokatolickiej (początek XX w., nr rej. 717 stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej),
- ♦ Cmentarz prawosławny (?), koniec XIXw. (?),

b) PRZEROŚL:

- ♦ Układ urbanistyczny k. XVI w., układ czytelny,
- ♦ Dzwonnica, drewniana k. XVIIIw., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej,
- ♦ Plebania drewniana k. XIX w., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej,
- ♦ Młyn wodny drewniany, poł XIX w. -ul. Holendry, własność prywatna,
- ♦ Cmentarz parafii rzymskokatolickiej XIX wieku, stan dobry własność parafii rzymskokatolickiej,
- ♦ Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan zły własność komunalna,
- ♦ Cmentarz żydowski XIX wieku, zdewastowany własność komunalna,

c) RAKÓWEK:

- ♦ Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan dobry, własność parafii ewangelicko – augsburskiej,

d) ŁANOWICZE:

- ♦ Cmentarz ewangelicki z XXw. (0,7km na wschód od Kolonii Łanowicze, na wysokim wzgórzu) pow. 0,016ha, brak nagrobków i mogił, obiekt zarośnięty krzewami i młodymi drzewami z zachowanym murem,

e) HAŃCZA

- ♦ Dom nr 14, ok. 1880 roku (?),
- ♦ Dom nr 19, ok. 1880 roku (?),
- ♦ Budynek gospodarczy – stodoła w zagrodzie nr 19,

f) ŚMIECIUCHÓWKA

- ♦ Dom nr 24– drewniany - własność prywatna,
- ♦ Obiekty nieistniejące, ale nie wykreślone z ewidencji:
 - budynek gospodarczy, obora i chlew w zagrodzie nr 24,
 - budynek gospodarczy, obora w zagrodzie nr 25,

- budynek gospodarczy, stodoła (Śmieciuchówka 25),
- budynek mieszkalny – chałupa w zagrodzie nr 26,
- budynek gospodarczy, stodoła w zagrodzie nr 26,
- budynki gospodarcze, obora, chlew, wozownia w zagrodzie nr 26,
- budynek mieszkalny – chałupa 43,
- budynek mieszkalny nr 52;

2) Na dzień opracowania trzeciej zmiany studium wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomych pokrywa się z gminną ewidencją zabytków;

3) Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków:

a) NOWA PAWŁÓWKA:

- ♦ drewniany kościół par. p. w. św. Trójcy (nr rej. 473 z 10.07.1986),
- ♦ drewniana dzwonnica (nr rej. 473 z 10.07.1986),
- ♦ cmentarz par. rzym.-kat (nr rej. 717 z 30.08.1989),

b) PRZEROŚL:

- ♦ układ urbanistyczny (nr rej. 438 z 28.11.1985),
- ♦ dzwonnica, drewniana przy kościele par. (nr rej. 525 z 27.09.1989),
- ♦ plebania drewniana (nr rej. 525 z 27.09.1989),
- ♦ cmentarz parafii rzymskokatolickiej (nr rej. 716 z 30.08.1989),
- ♦ cmentarz ewangelicki (nr rej. 674 z 26.08.1989),
- ♦ cmentarz żydowski (nr rej. 675 z 26.08.1989),

c) RAKÓWEK:

- ♦ Cmentarz ewangelicki (nr rej. A – 1016 z 13.02.1995),

4) Wojewódzka ewidencja stanowisk archeologicznych według Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP):

- 1) Przerośl (AZP 13-82/3) – ślad osadnictwa: średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 2) Przerośl (AZP 13-82/4) – ślad osadnictwa: ?, ślad osadnictwa: późne średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 3) Przerośl (AZP 13-82/5) – ślad osadnictwa: późny paleolit-mezolit;
- 4) Przerośl (AZP 13-82/6) – ślad osadnictwa: epoka kamienia;
- 5) Przerośl (AZP 13-82/7) – ślad osadnictwa: mezolit-epoka żelaza, ślad osadnictwa: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 6) Przerośl (AZP 13-82/8) – kopiec (kurhan?): ?;
- 7) Zarzecze (AZP 13-82/18) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 8) Bućki (AZP 13-82/19) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: okres rzymski-okres wędrowek ludów, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;

- 9) Prawy Las (AZP 13-82/21) – ślad osadnictwa: ?, osada: okres nowożytny.
- 10) Kruszki (AZP 14-83/6) - cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 11) Kruszki (AZP 14-83/9 – cmentarzysko? : ?; trzy „kamienice”, kurhany - ?;
- 12) Kruszki (AZP 14-83/10) – ślad wsi: czasów nowożytnych XIXw.;
- 13) Pawłówka Stara (AZP 14-83/14) - ślad osadnictwa: epoka kamienia;
osada/cmentarzysko? : kultura sudowska: późny okres rzymski/okres
wędrowek ludów;
- 14) Pawłówka Stara (AZP 15-83/3) – cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 15) Pawłówka Stara (AZP 15-83/4) – ślady wsi: czasy nowożytne XVII-XIXw.;
- 16) Pawłówka Stara (AZP 15-83/5) – ślady osady – kultura sudowska – późny
okres rzymski/ okres wędrowek ludów XI-XIIIw.,
- 17) Śmieciuchówka (AZP 15-82/3) – osada sudowska: późny okres rzymski/
okres wędrowek ludów,
- 18) Śmieciuchówka (AZP 15-82/9) – osada: neolit/epoka brązu,
- 19) Śmieciuchówka (AZP 15-82/10) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa:
okres nowożytny,
- 20) Śmieciuchówka (AZP 15-82/18) – osada: XII-XIIw., ślad osadnictwa: epoka
brązu,
- 21) Łanowicze (AZP 15-82/16) - ślad osadnictwa: epoka kamienia - brązu,
- 22) Łanowicze (AZP 15-82/17) – osada: X-XIw., osada: XII-XIIIw.,
- 23) Łanowicze (AZP 15-82/12) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa: okres
nowożytny,
- 24) Łanowicze (AZP 15-82/13) –osada: neolit,
- 25) Łanowicze (AZP 15-82/14) – ślad osadnictwa: epoka kamienia-brązu,
osada: ?, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 26) Zusenko (AZP 15-82/19) – ślad osadnictwa: ceramika pradziejowa, osada:
okres nowożytny,
- 27) Zusenko (AZP 15-82/20) – ślad osadnictwa: schyłek paleolitu, ślad
osadnictwa: neolit- epoka brązu,
- 28) Zusenko (AZP 15-82/33) – obozowisko- epoka brązu (?),
- 29) Pawłówka Nowa (AZS 15-82/15) – osada sudowska – okres rzymski.

5) Na terenie gminy znajdują się zabytki ruchome w postaci wyposażenia i wystroju kościołów parafialnych w Przerośli i Nowej Pawłówce;

6) Obiekty architektury militarnej, które mogą być ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

- ♦ Schron bojowo-obserwacyjny, położony we wsi Prawy Las, 5900 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5400 m na pn-zach. od płd. skraju jez. Hańcza,
- ♦ Schron bojowo-obserwacyjny, położony we wsi Prawy Las 5200 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5750 m na pn-zach. od płd. skraju jez. Hańcza,
- ♦ Pozostałości wojennych umocnień,

7) Na terenie gminy znajduje się Mogiła zbiorowa ofiar terroru niemieckiego z 22 kwietnia 1944r. - mogiła zbiorowa znajduje się przy ulicy Holendry w Przerośli. Na granitowej podstawie ustawiony kamienny obelisk zakończony metalowym krzyżem z pasyjką. Na obelisku wykute nazwiska osób zamordowanych. Przed obeliskiem ułożona kamienna płyta. W mogile pochowanych jest 10 mieszkańców suwalszczyzny ze wsi Płaska, Rygol oraz Wysoki Most, w tym trzy osoby niezidentyfikowane.

3. Waloryzacja

Najlepiej zachowanymi zabytkami są dzwonnica kościoła w Przerośli dwa cmentarze (ewangelicki w Rakówku i rzymskokatolicki w Przerośli). Wśród pozostałych obiektów zabytkowych na szczególne wyróżnienie zasługuje urbanistyczny układ przestrzenny wsi Przerośl – byłego miasta.

Zdecydowanie przeważa mieszany model krajobrazu, w którym obok siebie występują obiekty o charakterze zabytkowo – kulturowym oraz współczesnym.

Bardzo interesującym obszarem są wzgórza na północny zachód od drogi do Wiżajn pomiędzy Jeziorami Wersele i Boczne. Jest to prawie naturalny krajobraz rolniczy – pastwiska na wzgórzach o dużych spadkach, obszar niezalesiony. Występują tu jedynie zagajniki tzw. lasanki. Dodatkowo urodę krajobrazu tego obszaru wzbogaca przełom rzeki Błędzianki i w części zachodniej Jezioro Boczne leżące w głębokiej rynnie o stromych brzegach. Występują tu liczne stosunkowo dobrze zachowane relikty starego, drewnianego budownictwa zagrodowego we wsi Hańcza (dwa domy przewidziane do wpisania do rejestru zabytków).

Szczególnie piękny obszar krajobrazu kulturowego z nieznacznym naruszeniem przez współczesne formy cywilizacyjne znajduje się w należącej do obszaru gminy części Suwalskiego Parku Krajobrazowego z J.Hańcza – rezerwat oraz w południowej części gminy – wieś Łanowicze z jeziorem i projektowanym rezerwatem. Szczególnie atrakcyjny widokowo jest ciąg Jezior rzeki Bludzi, która płynie na północ – zlewisko Pregoly.

Modele krajobrazu współczesnego przeważają w obrębie jednostki funkcjonalnej wsi Przerośl. Charakterystyczną cechą tej jednostki jest obecność w znacznej liczbie nowego budownictwa mieszkalnego i gospodarczego, które nie nawiązuje w swoich formach do tradycji budowlanej. Jednocześnie układ przestrzenny tej miejscowości jest historyczny. Nowe budownictwo bowiem, na ogół respektuje historyczny układ urbanistyczny wsi. Pożądana jest korekta ładu przestrzennego dla poprawy wizerunku wsi w pierzejach rynku w celu podkreślenia tradycji historycznej, dotyczy to również głównych ulic dojazdowych do rynku.

VII. KIERUNKI ROZWOJU

Gmina Przerośl jako jednostka społeczno ekonomiczna pozostaje w ścisłym związku z sąsiednimi gminami i tylko jako taki wewnętrznie spójny organizm powinna być rozpatrywana. Szczególnie ważne jest położenie gminy – pozornie na uboczu w stosunku do największego miasta regionu Suwałk, jednakże przez Przerośl przebiegają ważne trasy turystyczne: Augustów – Raczki – Bakalarzewo – Filipów – Przerośl – Puszcza Romincka i jej Park Krajobrazowy oraz w kierunku Suwalskiego Parku Krajobrazowego i przejścia granicznego w Bolciach (projektowane) oraz czynnego przejścia w Gołdapi i Budzisku.

Obszar gminy można podzielić na kilka stref funkcjonalno – gospodarczych różniących się uwarunkowaniami przyrodniczymi i ekonomiczno gospodarczymi:

- 1. Centrum gminne: wieś Przerośl, jako centrum wielofunkcyjne (administracja samorządowa, prężny ośrodek kultury oraz informacji turystycznej i biznesowej) – A.**
- 2. Strefa łącznikowa pomiędzy centrum gminnym a obszarem intensywnego ruchu turystycznego związanego ze szlakiem wodnym jezior Kościelnego, Krzywólka i Przystajne. Wsie położone wzdłuż jednego z głównych traktów komunikacyjnych gminy: dróg Filipów – Przerośl i Przerośl – Dubeninki o rozmaitych funkcjach uwarunkowanych położeniem geograficznym i warunkami krajobrazowymi – B.**
- 3. Centrum agroturystyczne związane ze strefą ochrony Suwalskiego Parku Krajobrazowego dominująca rolą wsi Hańcza jako centrum ekoturystycznego oraz wsi rozładowujących ruch turystyczny w południowo – zachodniej części otoczenia SPK. (wsie: Łanowicze, Iwaniszki i Kruszki powinny stanowić szlak usług turystycznych (ścieżki rowerowe, ścieżki dydaktyczne) łączących obszary turystyczne gminy Filipów Suwalskim Parkiem Krajobrazowym – C.**
- 4. Obszar przyległy do przygraniczna związany z obsługą ruchu turystycznego w kierunku planowanego przejścia granicznego w Bolcach oraz obsługą ruchu turystycznego związanego z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym (wsie: Przełomka, Zarzecze) – D.**
- 5. Obszar ruchu agroturystycznego związanego ze strefą J. Bocznego i rzeki Błędzianki oraz J. Wersele (wsie: Nowa Przerośl, Prawy Las, Wersele) – E.**
- 6. Obszary o wiodącej funkcji rolniczej F1, F2 i F3.**

A – Centrum gminne

Obejmuje ono tylko miejscowość Przerośl będąca wielofunkcyjnym centrum administracyjno ekonomicznym. Położenie Przerośli na obszarze bardzo atrakcyjnym turystycznie stwarza miejscowości perspektywy rozwoju jako ośrodka turystycznego. Sąsiedztwo z wsią, w której są słynne wiadukty w Stańczykach stwarza szanse funkcjonowania jako centrum usługowego pod warunkiem uruchomienia trasy turystycznej Augustów – Raczki – Bakalarzewo – Filipów – Przerośl – Stańczyki – Wizajny lub Stańczyki – Gołdap.

Przerośl posiada dobra infrastrukturę – wodociąg, nowoczesna linia telekomunikacyjna, kanalizacja wraz z oczyszczalnią ścieków (wymagająca rozbudowy i modernizacji), pozwala miejscowości na obsłużenie całorocznego intensywnego ruchu turystycznego i po spełnieniu pewnych warunków ruchu tranzytowego.

Mocne strony:

- ♦ Tradycje historyczne byłego miasteczka, z zabytkowym układem urbanistycznym, z końca XVI wieku, nr rej. 438, układ czytelny, dobrze zachowanym, liczne zabytki. W przypadku podjęcia prac nad poprawą wizerunku będzie to mocny czynnik przyciągający turystów.
- ♦ Bliskość istniejących i planowanych przejść granicznych, położenie w punkcie tranzytowym dla całego ruchu z południowo - wschodniej części regionu w kierunku Bolciach i Gołdapi.
- ♦ Otoczenie terenów atrakcyjnych turystycznie, zróżnicowanych przyrodniczo i krajobrazowo.
- ♦ Warunki do zakładania kwater agroturystycznych, funkcjonujących cały rok.
- ♦ Dobre zaplecze obszaru czynnego usługowo w postaci peryferyjnych części wsi charakteryzujących się znakomitymi warunkami krajobrazowymi, dobrymi warunkami glebowymi i stosunkowo dobrą infrastrukturą umożliwiającą wysokowydajną produkcję rolniczą i rozwój ekorolnictwa.

Proponowane kierunki rozwoju:

- ♦ Zagospodarowanie stref rozwojowych na warunkach szczegółowo opisanych w „Kierunkach Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przerośl” (następny rozdział) oraz w „zasadach formułowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu”.

- ♦Rozwój usług związanych z obsługą ruchu turystycznego lokalnego (tj. turystów zakwaterowanych na terenie Przerośli i pobliskich wsi) oraz ruchu tranzytowego w kierunku projektowanego przejścia granicznego.
- ♦Poprawa wizerunku wsi z wykorzystaniem tradycji historycznej.
- ♦Zakładanie kwater agroturystycznych, organizowanie wypoczynku całorocznego.
- ♦Rozwój budownictwa rekreacyjnego. Alternatywnym rozwiązaniem dla parceli na sprzedaż pod zabudowę rekreacyjną jest zabudowa pensjonatowa oraz apartamenty rekreacyjne do wynajęcia.
- ♦Konieczność rozbudowania sieci kanalizacyjnej na terenie całej gminy z priorytetem terenów o najgęstszej zabudowie oraz położonych w sąsiedztwie jezior.
- ♦Położenie nacisku na ochronę krajobrazu oraz rozwiązanie problemu utylizacji ścieków podczas realizacji zabudowy rekreacyjno wypoczynkowej.
- ♦Wzmocnienie roli peryferyjnej części wsi jako obszaru stanowiącego zaplecze gospodarcze dla centralnej, rekreacyjnej strefy wsi.

B – Strefa łącznikowa pomiędzy centrum gminnym a obszarem intensywnego ruchu turystycznego związanego ze szlakiem wodnym jezior Kościelnego, Krzywólka i Przystajne. Wsie położone wzdłuż jednego z głównych traktów komunikacyjnych gminy: dróg Filipów – Przerośl i Przerośl–Dubeninki o rozmaitych funkcjach uwarunkowanych położeniem geograficznym i warunkami krajobrazowymi.

Zróznicowana strefa funkcjonalna obejmująca wsie położone we wschodniej części gminy wzdłuż granicy obszaru Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Poszczególne wsie przedstawiają różną wartość pod względem walorów turystycznych i przyrodniczych. Najlepiej usytuowane pod tym względem są wsie, na których terenie znajdują się silne deniwelacje terenu.

Wzdłuż drogi Przerośl – Jeleniewo znajduje się obszar obecnie bardzo niedoinwestowany o profilu rolniczym – szansą są usługi i przetwórstwo na potrzeby turystów. Agroturystyka jako alternatywne źródło dochodu ma uzasadnienie, biorąc pod uwagę słabe warunki glebowe tego rejonu. Istnieją tu znakomite warunki dla rozwoju turystyki konnej i rowerowej.

Wzdłuż drogi Przerośl – Jeleniewo rozciągają się tereny dobrze skomunikowane z ośrodkami gminnymi, o niedostatecznej infrastrukturze (brak wodociągu), profilu rolniczym.

C – Centrum agroturystyczne związane ze strefą Suwalskiego Parku Krajobrazowego z dominującą rolą wsi Hańcza jako centrum ekoturystycznego oraz Przełomki rozładowujących ruch turystyczny w południowo – zachodniej części SPK. (wsie: Łanowicze, Olszanka, Iwaniszki i Kruszki powinny stanowić szlak usług turystycznych (ścieżki rowerowe) łączących obszary turystyczne gminy Filipów z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym.

Najatrakcyjniejsze i najwartościowsze przyrodniczo tereny gminy Przerośl, prawnie chronione w granicach Suwalskiego Parku Krajobrazowego.

Proponowane kierunki rozwoju:

- ♦ Zagospodarowanie stref rozwojowych na warunkach szczegółowo opisanych w „Kierunkach Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przerośl” oraz w „Zasadach formułowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.”
- ♦ Przeniesienie głównego ciężaru ruchu turystycznego na obszary poza Suwalskim Parkiem Krajobrazowym, na których może być realizowana zabudowa wypoczynkowa w przeciwieństwie do terenów należących do Suwalskiego Parku Krajobrazowego.
- ♦ Stworzenie w Przełomce silnego ośrodka ruchu turystycznego będącego przeciwwagą dla położonych w północno wschodniej części Suwalskiego Parku Krajobrazowego Smolnik. Gwarantuje to równomierne i harmonijne korzystanie z zasobów przyrodniczych SPK i tym samym jego ochronę.
- ♦ Na obszarze Suwalskiego Parku Krajobrazowego dopuszczalny jest rozwój agroturystyki.
- ♦ Podniesienie Przełomki do rangi wsi letniskowej.
- ♦ Położenie nacisku na budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków w Stolnikach oraz jednolitego rozwiązania problemu utylizacji ścieków na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego.

D – Obszar przyległy do przygraniczna związany z obsługą ruchu turystycznego na planowanym przejściu granicznym w Bolciach oraz obsługa ruchu turystycznego związanego z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym (wsie: Przełomka, Zarzecze)

Obszar ten obejmujący wieś Przełomkę i Zarzecze. Obie miejscowości położone są przy powiatowej drodze do wsi Wizajny. W obydwu miejscowościach jest dość dobrze rozwinięta infrastruktura (wodociąg oraz linia telekomunikacyjna). Brak kanalizacji w Przełomce stwarza niebezpieczeństwo degradacji środowiska naturalnego w obliczu intensywnego ruchu.

Wyznaczona została strefa rozwojowa w Przełomce jako lokalnym centrum kultury (skansen, ośrodek turystyczny, galeria).

Mocne strony:

- ♦ Otoczenie terenów atrakcyjnych turystycznie, zróżnicowanych przyrodniczo i krajobrazowo.
- ♦ Możliwość rozwoju usług związanych z funkcjonowaniem przejścia granicznego.

E – Obszar ruchu agroturystycznego związanego ze strefą J. Boczego i rzeki Błędzianki oraz J. Wersele (wsie: Nowa Przerośl, Prawy Las, Wersele).

Obszar ten można podzielić na dwie strefy: strefę J. Boczne oraz strefę rzeki Błędzianki.

Strefa J. Boczne jest doskonałym obszarem dla rozwoju ekoturystyki. Posiada dobre połączenie komunikacyjne z wsią Przerośl i może stanowić dobry punkt wypadowy dla jednodniowych wycieczek rowerowych na teren Litwy i Rosji (Kaliningrad). Ze względu na położenie poza trasami komunikacyjnymi o znaczeniu regionalnym, nie stanowi ona dogodnego obszaru dla rozwoju usług zaspokajających potrzeby miejscowej ludności. Dogodne warunki do rozwoju agroturystyki oferującej całoroczny wypoczynek.

Strefa związana z obszarem rzeki Błędzianki jest bardzo atrakcyjnym obszarem pod względem przyrodniczym i unikalnym zespołem krajobrazowym. Może on konkurować pod względem walorów turystycznych i przyrodniczych z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym. Na obszarze tym najlepiej rozwijać agro- i eko – turystykę. Należy położyć nacisk na rozwój bazy wypoczynkowej w gospodarstwach rolnych wg załączonych do polityki zasad zagospodarowania przestrzennego. Polityka rozwoju agroturystyki w tym rejonie powinna być ukierunkowana na obsługę turystyki kwalifikowanej pieszej, rowerowej i narciarskiej. Rejon posiada wystarczający potencjał przyrodniczy i infrastruktury dla zapewnienia całorocznego wypoczynku.

Mocne strony:

- ♦ Bliskość planowanego przejścia granicznego w Bolciach i centrum gminnego.
- ♦ Bliskość J. Boczego i Hańcza, największego zbiornika w gminie o dużej wartości rekreacyjno wypoczynkowej.
- ♦ Bardzo wartościowy przyrodniczo obszar przełomu rzeki Błędzianki.
- ♦ Dobra dostępność komunikacyjna.

Proponowane kierunki rozwoju:

- ♦ Zagospodarowanie stref rozwojowych na warunkach szczegółowo opisanych w „Kierunkach Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przerośl” oraz w „Zasadach Formułowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu”.
- ♦ Zakładanie kwater agroturystycznych, organizowanie wypoczynku całorocznego.
- ♦ Konieczność rozbudowy infrastruktury, głównie doprowadzenie wodociągu oraz jednoczesna budowa kanalizacji lub inne rozwiązanie problemu ścieków gospodarczych i komunalnych.

F1,F2,F3 – obszary o wiodącej funkcji rolniczej

Obszary o wiodącej funkcji rolniczej, a także w zakresie rolnictwa ekologicznego, wskazane zalesienia na słabych glebach i glebach narażonych na erozję. Zalecany rozwój przetwórstwa zwłaszcza produktów czystych ekologicznie dla zaopatrzenia rozwijających się pensjonatów i małych hoteli turystycznych. Obszar oznaczony F3 należy do rejonu o szczególnie korzystnych warunkach wietrznych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych.

Mocne strony:

- ♦ Dobra dostępność komunikacyjna centrum gminnego i Suwałk.
- ♦ Dobrze rozwinięte osadnictwo, związane z dużymi gospodarstwami rolniczymi.
- ♦ Stosunkowo dobre gleby zwłaszcza w strefach **F2 i F3**.
- ♦ Znaczna powierzchnia lasów w strefie **F1**.
- ♦ Bliskość terenów o dużej wartości rekreacyjno wypoczynkowej, których rozwój daje nowe możliwości zbytu produktów rolniczych.
- ♦ Część terenów położona w obszarze wartościowym klimatycznie i atrakcyjnym przyrodniczo.

Proponowane kierunki rozwoju:

- ♦ Rozwój rolnictwa i wsi wielofunkcyjnych.
- ♦ Rozwój rolnictwa i warzywnictwa ekologicznego.
- ♦ Rozwój programów wiążących rolnictwo z ochroną środowiska naturalnego np. retencją wód, ochroną bioróżnorodności, zalesieniem, przeciwdziałaniem erozji gleb.
- ♦ Rozwój przetwórstwa zwłaszcza produktów czystych ekologicznie (możliwości eksportu).

- ♦Rozwój gospodarki leśnej.
- ♦Rozwój usług.
- ♦Możliwość realizacji ferm wiatrowych na obszarach południowo-wschodnich, w strefie oznaczonej symbolem F3.

W strefach funkcjonalnych **C do F** ze względu na dobre warunki wietrzności powyżej 6m/sek, wyznacza się obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Mocne strony:

- ♦ realizacja elektrowni wiatrowych wpłynie doraźnie lub docelowo na ograniczenie emisji do atmosfery produktów spalania, czyli przede wszystkim CO₂, SO₂, NO_x i pyłów.
- ♦ Energia elektryczna uzyskana z wiatru jest ekologicznie czysta, ponieważ wytwarzanie jej nie wymaga zużycia jakiegokolwiek paliwa.
- ♦ Alternatywne źródła energii są niewyczerpalne, ponieważ ich zasoby uzupełniają się nieustannie w procesach naturalnych.
- ♦ Pozytywny wpływ na kształtowanie lokalnej polityki podatkowej - podatek od nieruchomości i podatek dochodowy zwiększają wpływy do budżetu lokalnego.

Proponowane kierunki rozwoju:

- ♦ Możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz z urządzeniami towarzyszącymi - po przeprowadzeniu specjalistycznych analiz wykazujących brak ich znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze i krajobraz.
- ♦ Możliwość lokalizacji biogazowni przy ustaleniu braku ich znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi.
- ♦ Możliwość realizacji rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej.

VIII. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Strefy funkcjonalne i obszary rozwojowe:

- 1) **Suwalski Park Krajobrazowy** – strefa ochrony najcenniejszych zasobów, wyłączona z inwestowania poza zabudową niezbędną dla funkcjonowania gospodarstw rolniczych.
- 2) **Otulina SPK** – strefa ochrony SPK, możliwość nowej zabudowy zgodnie z planem ochrony SPK i według zasad opracowanych w studium oraz w planie miejscowym.

- 3) **Strefa funkcjonalna** –związana z ochroną SPK od nadmiernego obciążenia ruchem turystycznym o charakterze masowym. Skoordynowana systemowo we wszystkich gminach otoczenia Parku, tzn. Przerośl, Wiżajny, Jeleniewo, Rutka Tartak. W gminie Przerośl przebiega wzdłuż zachodniej i południowej granicy Parku, przez wsie Przełomka, Zarzecze oraz Hańcza, Kruszki aż do obszaru wsi Łanowicze. W projektowanej strefie otaczającej Park przewiduje się rozwój usług turystycznych w postaci pensjonatów szczególnie agroturystycznych, kawiarni małych restauracji, klubów i punktów informacji turystycznej, ośrodków sportowych (tenis, gry zespołowe, golf), miejsca postojowe i wypoczynkowe oraz punkty obsługi technicznej dla rowerzystów i narciarzy w zimie, parkingi dla samochodów szczególnie strzeżone. Ośrodki informacji i kultury, sprzedaż wydawnictw dla turystów, kluby rozrywki. Punkty postoju bryczek, wynajmu fachowych przewodników, organizacja wycieczek. Proponowana linia sezonowa komunikacji mikrobusowej tworzącej zamkniętą pętlę wokół Parku, ewentualnie z dojazdem na Dworzec PKP w Suwałkach.
- 4) **Strefa rozwoju Centrum Gminnego** – w zakresie administracji lokalnej, biznesu, informacji, oświaty i kultury usług dla mieszkańców, usług dla rolnictwa, turystyki i mieszkalnictwa.
- 5) **Strefa zagospodarowania turystycznego brzegów Jeziora Bocznego** i strefy ochrony Jeziora przed nadmiernym obciążeniem nadmiarem antropopresji. Obie strefy skoordynowane przestrzennie i funkcjonalnie.
- 6) **Strefa rozwoju usług turystycznych nad J. Kościelnym**, połączoną z zagospodarowaniem strefy przybrzeżnej dla celów ochrony przyrody i rozwoju niezbędnej infrastruktury turystycznej. Przy drodze infrastruktura dla obsługi podróżujących.
- 7) **Strefa rozwoju usług turystycznych nad J. Łanowicze we wsi Łanowicze** dla odciążenia od antropopresji przyszłego rezerwatu.
- 8) **Strefa rozwoju usług turystycznych nad J. Krzywólka J. Przystajne** dla obsługi ruchu turystycznego na trasie do Suwałk i w kierunku południowym.

2. Kierunki rozwoju osadnictwa

Rozwój osadnictwa wynika z rozwoju głównych funkcji rozwoju gminy: rolnictwa, usług rekreacyjnych i mieszkalnictwa (ludzie wolnych zawodów, emeryci). Centrum gminy stanowi wieś Przerośl o znacznej dynamice rozwoju. Daje się zauważyć pokonywanie progu rozwoju usług turystycznych oraz silny kierunek inwestowania w zakresie budowy pensjonatów i domów letniskowych o charakterze willowym. Dla ochrony najbardziej wartościowych terenów w Suwalskim Parku Krajobrazowym,

nad J. Wersele i w rejonie Doliny Błędzianki proponuje się rozwój osadnictwa wzdłuż osi turystycznych północ – południe: Stańczyki – Przerośl – Krzywólka – Filipów oraz w mniejszym stopniu Łanowicze – Hańcza – Przełomka – Mierkinie – Wiżajny, do przejścia granicznego w Bolciach (projektowane) i w Budzisku. Poza wyznaczonymi terenami rozwojowymi, przewiduje się intensywny rozwój osadnictwa na zaznaczonych na graficznym załączniku 2a Studium terenach skupionej zabudowy wsi (rolnicze i rekreacyjne). Tereny te zostały wyznaczone wg. planu miejscowego. Należy się spodziewać w najbliższych dziesięciu latach szybko rosnącego udziału inwestycji turystycznych i mieszkaniowych. W planach miejscowych należy przewidzieć i lokalizować ów trend w miejscach zabezpieczonych przed dewastacją środowiska naturalnego, poprzez budowę kolektorów i ukrywanie domów letniskowych w zadrzewieniach na dużych działkach z własną pojemnością. 88% mieszkańców jest zaopatrywana w wodę z wodociągów (dalsze w budowie), znikomy procent – korzysta z kanalizacji sieciowej, większość niestety z nieuszczelnionych szamb. Należy wiązać wyznaczenie terenów rozwojowych z warunkiem budowy kanalizacji zbiorczej.

3. Kierunki rozwoju sanitacji wsi

Dla zachowania spójności materiału kierunki rozwoju infrastruktury technicznej przedstawiono szczegółowo razem z uwarunkowaniami w rozdziale V.

- ◆ Zaleca się budowę zagrodowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach prowadzących usługi turystyczne w miejscach, gdzie nie rozwiązano kanalizacji zbiorczej.
- ◆ Zaleca się budowę grupowych oczyszczalni ścieków dla wsi, gdzie budowa kolektora jest nieopłacalna, oraz dla zespołów domków rekreacyjnych.
- ◆ Zaleca się opracowanie bilansu wodno – ściekowego dla wszystkich Gmin „Szelmęt”
- ◆ Zaleca się usprawnienie systemu zbiórki, segregacji i składowania odpadów w gminie i jednocześnie egzekwowanie obowiązku dokumentowania wywozu odpadów z posesji i wywozu padłych zwierząt.

4. Kierunki rozwoju komunikacji

- ◆Przez gminę Przerośl nie przebiega żadna droga krajowa ani wojewódzka. Wydaje się konieczne powiązanie ośrodka gminnego, jakim jest Przerośl z siecią dróg wojewódzkich. Zwiększy to dostępność komunikacyjną gminy, pozwoli na „odkrycie gminy przez turystów. Planując bowiem wypoczynek, mając wiele możliwości wyboru, często o wyborze miejsca odpoczynku decyduje możliwość dogodnego dojazdu. Planując zaś podróż większość

turystów wybiera drogi gwarantujące w miarę dobrą jakość. Jako oferujące dobre warunki ruchu przestrzennego są zazwyczaj drogi krajowe, zarówno międzyregionalne jak i regionalne.

- ♦ Istotnym brakiem z punktu widzenia rozwoju gminy Przerośl jest brak połączenia drogowego Przerośli o odpowiednim standardzie (tym samym projektowanego ciągu drogowego o przebiegu południowym Augustów – Raczek – Filipów – Przerośl ze Stańczykami (tj. z drogą Błakały – Stańczyki – Maciejowięta). Istniejąca droga ma charakter drogi gminnej, na odcinku z Przerośli do granicy gminy jest to nawierzchnia gruntowa. Brak tej drogi ogranicza dostępność rozwojowych terenów charakterze rekreacyjno – turystycznym nad jeziorem Bocznym. Jedną z największych atrakcji turystycznych regionu, tj. wiadukty po przedwojennej linii kolejowej w Stańczykach nie są powiązane z gminą Przerośl. Zbudowanie drogi o nawierzchni bitumicznej umożliwiłoby szybki i wygodny dojazd z Przerośli do Stańczyk.
- ♦ Na odcinkach dróg o dobrej nawierzchni brak jest środków spowalniających ruch, co powoduje, że kierowcy mogą rozwijać nadmierną prędkość, stwarzając duże zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców.
- ♦ W większości miejscowości (poza Przeroślą) brak jest chodników i ścieżek rowerowych, co przy intensywnym ruchu pieszym i rowerowym jest znaczącym pogorszeniem warunków życia mieszkańców.
- ♦ Drogi powiatowe tworzą bardzo bogatą sieć, nazbyt rozbudowaną w stosunku do potrzeb. Brak jest jednak pewnych odcinków uzupełniających tę sieć. Są to odcinki łączące Blendę z drogą Iwaniszki – Hańcza oraz Wersele z Mierkiniami.
- ♦ Brak nawierzchni bitumicznej na części dróg powiatowych stanowi dość dużą barierę rozwoju gminy, zwłaszcza rozwoju turystyki, w tym rowerowej. W porównaniu z innymi gminami w Polsce, np. góorskimi, gmina Przerośl wypada bardzo źle. Jako zasadę należy przyjąć zastosowanie nawierzchni bitumicznej na wszystkich drogach powiatowych w celu poprawy dostępności komunikacyjnej większości terenów gminy. Szerokość nawierzchni jezdni mogłaby zostać ograniczona – z uwagi na małe natężenie ruchu drogowego – do jednego pasa ruchu szerokości 3 metrów ze zwirowym poboczem.

5. Kierunki rozwoju usług informacyjnych, organizacyjnych, oświatowych, kulturalnych.

- ♦ Rozwój Gminnego Centrum Informacji, Oświaty, Kultury i Biznesu w Przerośli.

- ◆Rozwój wspomagającego ośrodka usług turystycznych i kulturowych w Przelomce zgodnie z wymogami Planu Ochrony Suwalskiego Parku Krajobrazowego (projektowane rozszerzenie otuliny SPK).

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.

Zadania służące realizacji celów publicznych to każda działalność państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego, finansowana w całości lub w części z budżetu państwa, samorządu lub środków własnych inwestora. Warunkiem realizacji zadań zawartych w programach rządowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru oraz zadań samorządowych województwa zawartych w programie wojewódzkim, a także innych zadań uznanych za publiczne jest ich wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin, po uprzedniej negocjacji marszałka województwa z wójtem.

Zbiór zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego usystematyzowano poprzez ich podział na:

- a) działy i rodzaje powiązane z poszczególnymi celami publicznymi (układy transportowe, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna),
- b) grupy zadań (w obrębie działów) obejmujące:
 - **zadania rządowe** ujęte w rejestrze Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast,
 - **zadania** ujęte w uchwalonym **programie wojewódzkim**,

- **potencjalne zadania programów rządowych lub centralnych** wynikające z dokumentów rządowych, takich jak np. „Koncepcja polityki przestrzennej zagospodarowania kraju”, strategie i polityki resortowe, plany rozwoju instytucji centralnych zarządzających infrastrukturą, w tym zgłoszone jako wnioski do planu,
- **potencjalne zadania programów wojewódzkich** zawarte w programach średnio i długoterminowych, sporządzanych przez organy i jednostki **samorządu województwa** oraz zgłoszone jako wnioski do planu zagospodarowania przestrzennego województwa przez samorządy lokalne,
- **potencjalne zadania programów wojewódzkich lub planów rozwoju jednostek** zarządzających regionalną infrastrukturą techniczną i społeczną, w tym zgłoszone jako wnioski do planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- **potencjalne zadania programów centralnych lub regionalnych** wynikające z potrzeb regionalnych, które wyłoniły się w trakcie prac planistycznych nad kierunkami zagospodarowania, a wiążą się z ogólnymi zasadami: „Strategii rozwoju województwa do roku 2010”.

W programie wojewódzkim na lata 2001 – 2003 były zapisane **zadania** całego województwa, w tym Gminy Przerośl:

1. Komputerowy System Informacji Turystycznej i Promocji Województwa Podlaskiego,
2. wspomaganie zarządzania województwem przez administrację samorządową,

Wśród **potencjalnych zadań** o charakterze ponadlokalnym, wynikających z kierunków zagospodarowania przestrzennego, zawartych w programach rozwoju kultury do roku 2006 sportu do roku 2005 i turystyki do roku 2010 **samorządu wojewódzkiego** dotyczących obszaru gminy Przerośl, zapisano:

- 1) organizację muzeów społecznych lub regionalnych, izb rękodzieła ludowego, warsztatów rękodzielniczych i innych – w terminie do roku 2006,
- 2) stworzenie punktów wypożyczalni nart i wytyczenie szlaków narciarskich w najpopularniejszych rejonach rozwoju narciarstwa biegowego – w terminie do roku 2006,
- 3) budowę nowych kampingów, pól biwakowych, schronisk, bazy gastronomicznej itp. na szlakach turystycznych pieszych i rowerowych – w terminie do roku 2006,
- 4) budowę przystani i stanic wodnych dla potrzeb turystyki wodnej – w terminie do roku 2015,
- 5) przekształcanie budynków byłych szkół w schroniska młodzieżowe oraz obiekty turystyki kwalifikowanej – w terminie od roku 2015.

Do **potencjalnych zadań** wynikających z kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa – wniosków zgłoszonych przez **instytucje i samorządy lokalne** zaliczono:

- 1) rozwój turystyki aktywnej w okolicach parku krajobrazowego w latach 2004 – 2006,
- 2) zintegrowany system zagospodarowania i wykorzystania szlaków turystycznych Suwalszczyzny w terminie zależnym od środków finansowych.

Wśród **potencjalnych zadań programów wojewódzkich** wynikających z polityki i zamierzeń inwestycyjnych **samorządów** oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa zapisano dla Gminy Przerośl:

- 3) w ramach „Programu zintegrowanego rozwoju drogownictwa” – przebudowy i budowy dróg nie ujętych w innych zadaniach:
 - przebudowę drogi powiatowej Raczki – Bakalarzewo – Filipów – Przerośl – (Linowo) – Hańcza – Wiżajny; jako tras turystyki samochodowej wzdłuż doliny rzeki Rospudy i w Suwalskim Parku Krajobrazowym,
- 4) w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, uporządkowanie gospodarki poprzez:
 - kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej w zlewni jeziora Hańcza na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego poprzez budowę kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków do istniejącej oczyszczalni w Jeleniewie i budowanej w Wiżajnach – po 2003r.

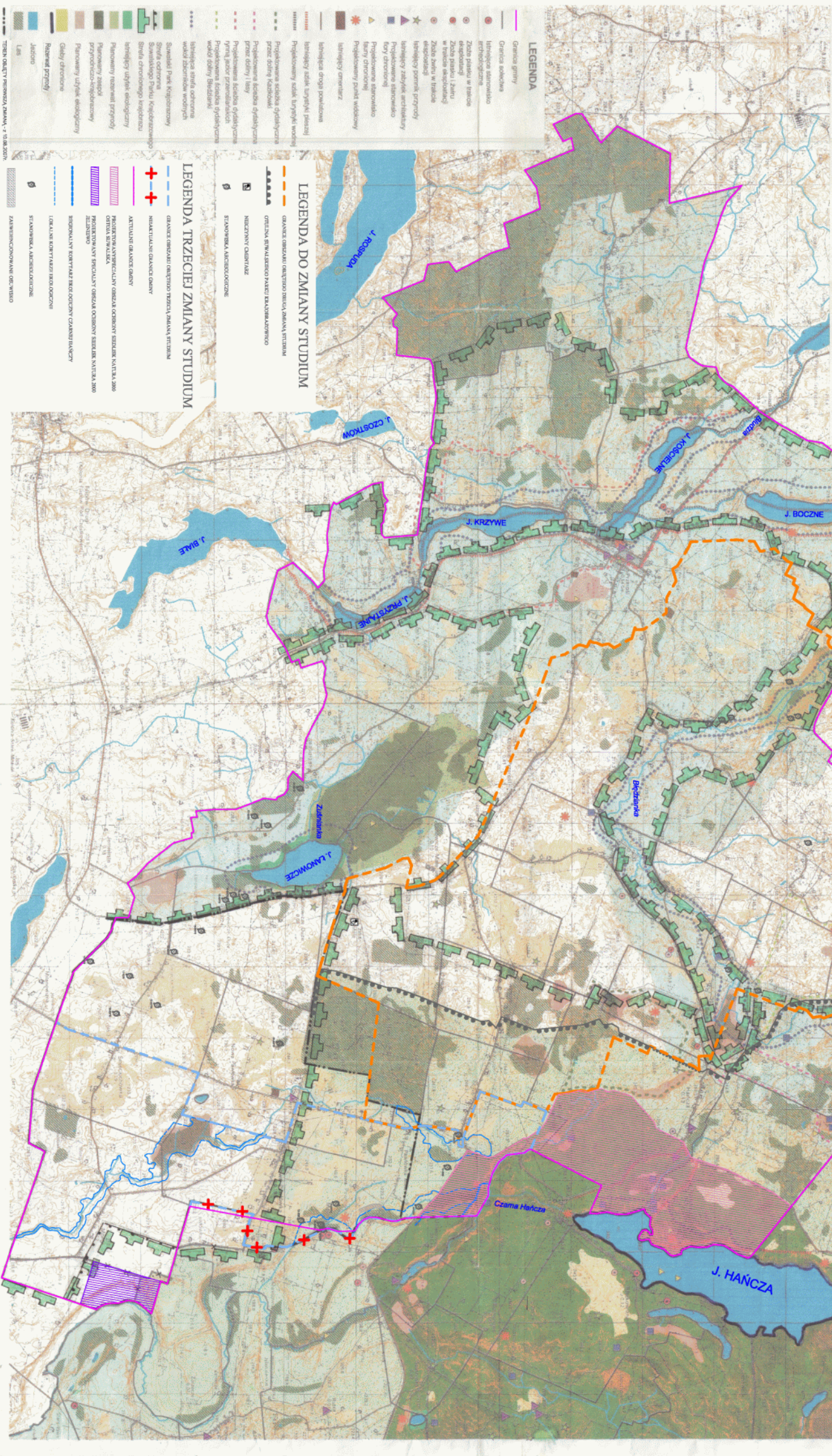
W zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej jako **potencjalne zadanie** wynikające z informacji **samorządów i TP S.A., zostały zapisane:**

- 1) budowa linii światłowodowych do siedzib władz samorządowych – docelowo,
- 2) budowa stacji bazowej telefonii komórkowej – Przerośl Kol.

**PRZEROSŁ - STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
WRĄSZ Z PÓŹNIEJSZYMI ZMIANAMI
UWARUNKOWANIA I KIERUNKI
OCHRONY ŚRODOWISKA
NATURALNEGO I KULTUROWEGO**

SKALA 1 : 25 000

Załącznik 1a

**ZAŁĄCZNIK NR 2
DO UCHWAŁY NR XXII/157/2013
RADY GMINY PRZEROŚL
z dnia 6 czerwca 2013r.**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PRZEROŚL

(tekst ujednolicony)

Polityka przestrzenna gminy

P r z e r o ś l – 2012/2013r.

**INSTYTUT GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I KOMUNALNEJ
ZARZĄD I RADA GMINY PRZEROŚL**

Zespół Autorski:

Dr inż. Barbara Orłowska – kierownik projektu
Mgr inż. arch. Danuta Strembicka – główny projektant
nr uprawnień urbanistycznych 472/88
Mgr Paweł Decewicz – informatyk
Dr inż. Jacek Drewnowski – zaopatrzenie w wodę
Mgr inż. Jolanta Fiszczyk Wiktorowska – architekt krajobrazu
Inż. Wanda Grygo – ścieżki rowerowe
Inż. Eugeniusz Jędrzejewski – infrastruktura energetyczna
Mgr inż. Karina Konarzewska – mapy komputerowe
Dr Krystyna Makowska – zagadnienia społ.ekon.
Mgr inż. Krzysztof Poglóg – zagadnienia komunikacji
Mgr Magdalena Sudenis – informatyk
Mgr inż. Józef Wilk – gospodarka ściekowa
Technik Henryka Siudy – opracowanie techniczne
Dr Grzegorz Rąkowski – konsultant
Mgr Jan Bacewicz – konsultant
Mgr Jarosław Sarul – konsultant
Mgr inż. Janusz Żyłka – konsultant
Zdjęcia: P.Fogel, W.Jankowski, A. Niedek, S.Zawiślak

Sporządzone w latach 1994-1995 inwentaryzacje przyrodnicze i programy ekorozwoju Gmin „SZELMENT” wykorzystywane w Studium stanowiły podstawę merytoryczną umożliwiającą sporządzenie warstw informacyjnych map komputerowych. Wykorzystano również materiały planów miejscowych, materiały robocze Planu Ochrony SPK oraz materiały Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Suwalskiego, udostępnione przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego i Zarządy Gmin. Wykorzystano również materiały udostępnione przez Służbę Ochrony Zabytków w Suwałkach.

Zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl opracowała Pracownia Urbanistyczna „TEWA” s.c. Teresa E. Fimowicz & Waldemar Fimowicz 16-400 Suwałki, ul. Gen. Andersa 7A.

Spis treści

I. PODSTAWY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy.....	6
1.1. Uwarunkowania stanowiące zasoby i szanse rozwoju zagospodarowania przestrzennego.....	6
1.2. Uwarunkowania stanowiące słabe strony zagospodarowania przestrzennego gminy	6
1.3. Uwarunkowania zewnętrzne.....	7
2. Cele zagospodarowania przestrzennego.....	7
2.1. Główne cele rozwoju gminy Przerośl	7
2.2. Cele zagospodarowania przestrzennego gminy	8
3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy	9
3.1. Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego miejscowości gminnej.....	9
3.2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy	10

II. POLITYKA W ZAKRESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

1. Wstęp	10
2. Obszary i obiekty objęte, bądź wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych.....	12
2.1. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody.....	12
2.2. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie środowiska.....	13
2.2.1. Wody powierzchniowe i podziemne.....	13
2.2.2. Występowanie zasobów surowcowych	14
2.3. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych.....	15
2.4. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków.....	15
2.5. Obszary wskazane do objęcia ochroną	19
2.6. Polityka przestrzenna	19
2.6.1. W odniesieniu do ochrony środowiska przyrodniczego.....	19
2.6.2. W odniesieniu do gruntów rolnych i leśnych	20
2.6.3. W odniesieniu do środowiska kulturowego.....	21
3. Lokalne wartości środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe.....	23
3.1. Wartości środowiska przyrodniczego	23
3.2. Zagrożenia środowiskowe.....	24
3.3. Polityka przestrzenna.....	24
4. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	25
4.1. Polityka przestrzenna.....	26
5. Tereny zabudowane ze wskazaniem terenów do rehabilitacji.....	26
5.1. Polityka przestrzenna.....	26
6. Obszary predysponowane do przeznaczenia pod zabudowę.....	27
6.1. Wstęp	27

6.2. Polityka przestrzenna.....	28
6.2.1. Tereny zwartej zabudowy wsi	28
6.2.2. Strefy funkcjonalne i obszary rozwojowe	29
 7. Kierunki rozwoju infrastruktury	34
7.1. Wodociągi	34
7.2. Kanalizacja i usuwanie odpadów	34
7.3. Elektroenergetyka.....	35
 8. Kierunki rozwoju komunikacji.....	37
8.1. Ścieżki rowerowe	38
8.2. Szlaki kajakowe.....	38
8.3. Trasa turystyki samochodowej	40
 9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 400m ² oraz przestrzeni publicznej	40
9.1. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe.....	40
9.2. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych może być obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych	40
9.3. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania.....	41
 10. Zasady zabudowy i zagospodarowania terenów objętych planowaniem.....	42
 11. Zasada formułowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych	44
 12. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	47
 13. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art.48 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.....	49
 III. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ.....	51
 IV. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM.....	54
4.1. Ustalenia dotyczące kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczenia terenów.....	54
4.2. Kierunki rozwoju sieci osadniczej gminy	54
4.3. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń projektu zmiany Studium.....	55

I. PODSTAWY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

1.Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy

1.1. Uwarunkowania stanowiące zasoby i szanse rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

- a) Położenie gminy na terenach szczególnie cennych przyrodniczo, kulturowo i krajobrazowo.
- b) Ranga gminy jako wielofunkcyjnego ośrodka obsługi ruchu turystycznego związanego z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym i Parkiem Krajobrazowym Puszczy Rominckiej.
- c) Położenie gminy w niewielkiej odległości od granicy państwowej i jednocześnie w niewielkiej odległości od miasta Suwałki.
- d) Dobra dostępność komunikacji w gminie, z lokalnym węzłem komunikacyjnym na trasie: Przerośl – Wiżajny, Przerośl – Filipów – Bakałarzewo – Raczki – Augustów, Gołdap – Przerośl – Suwałki, Przerośl – Jeleniego – Becejły – Szypliszki.
- e) Występowanie obszarów i obiektów stanowiących zasoby wysokiej wartości dla rozwoju turystyki letniej i zimowej oraz wędkarstwa.
- f) Występowanie dużych gospodarstw.
- g) Możliwość rybackiego zagospodarowania jezior.
- h) Dobry stopień zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej, realizowanych jako zadania własne gminy.
- i) Wzrost działalności inwestycyjnej w ostatnich latach.
- j) Dobrze rozwinięte rolnictwo.
- k) Zasoby siły roboczej.
- l) Dogodne warunki terenowe rozwoju energetyki wiatrowej.
- ł) Stworzenie możliwości realizacji inwestycji mającej istotne znaczenie dla gospodarki gminy.
- m) Szczególne korzystne warunki anemometryczne (relatywnie najkorzystniejsze w kraju) dla produkcji energii elektrycznej z wykorzystaniem siły wiatru.

1.2. Uwarunkowania stanowiące słabe strony zagospodarowania przestrzennego gminy:

- a) Braki w rozwoju sieci kanalizacyjnej w stosunku do wodociągowej.

- b) Rozproszenie zabudowy, co powoduje zwiększenie nakładów na rozwój infrastruktury.
- c) Wyludnienie się wsi peryferyjnych, ich słaba dostępność komunikacyjna.
- d) Braki dróg krajowych i wojewódzkiej.
- e) Brak infrastruktury turystycznej nad jeziorami, ukierunkowującej ruch turystów do miejsc dobrze zabezpieczonych przed antroporesją.
- f) Niedostatecznie rozwinięta sieć usług turystycznych, w stosunku do potrzeb i możliwości, brak kwater agroturystycznych, pensjonatów, schroniska, atrakcji turystycznych, systemu łatwo dostępnej informacji.
- g) Brak dostępnego opracowania wydawniczego promującego bogate zasoby przyrodnicze gminy, przyciągające turystów.
- h) Braki w zakresie infrastruktury społeczno-gospodarczej (informacja, obsługa lokalnej przedsiębiorczości, oświata dorosłych).
- i) Niedoinwestowanie rolnictwa.
- j) Skrócony okres wegetacji roślin.

1.3. Uwarunkowania zewnętrzne

- a) Korzystne położenie na trasach turystycznych prowadzących do granicy z Litwą (projektowane przejście w Bolciach w gminie Wiżajny) oraz z Obwodem Kaliningradzkim.
- b) Powiązania przyrodnicze o znaczeniu europejskim –w skład sieci Natura 2000 wchodzi specjalne obszary ochrony SOO (Specjal Areas Conservation – SAC) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk gatunków zwierząt i roślin. Jako Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk zaproponowano między innymi Suwalski Park Krajobrazowy, wpisany pod kodem PLH200003 Ostoja Suwalska na obszarze 6284 ha.
- c) Konieczność zabezpieczenia możliwości realizacji polityki zagospodarowania przestrzennego kraju.
- d) Możliwość bioróżnorodności, retencji wody, zalesienia, rolnictwa (ekologicznego, zintegrowanego i przyjaznego dla środowiska).
- e) Wzrost popytu na usługi ekoturystyczne i ekożywność.
- f) Zobowiązania wynikające z art.4 ust.1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/ WE z 23 kwietnia 2009 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE do zapewnienia odpowiedniego udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii do roku 2020, w przypadku Polski - 15%.

2. Cele zagospodarowania przestrzennego

2.1. Główny cel rozwoju gminy Przeróż

- a) Ugruntowanie znaczenia gminy jako ośrodka turystycznego dla obszaru jezior i szlaku kajakowego rzeki Bludzi, (połączonego ze

szlakiem kajakowym rzeki Rospudy w gminach Bakalarzewo, Raczek, Augustów), Suwalskiego Parku Krajobrazowego z Jeziorem Hańcza i obszaru chronionego krajobrazu pomiędzy Jeziorem Bocznym i Jeziorem Wersele z głęboką doliną Błędzianki.

- b) Wspieranie działań polegających na łączeniu ochrony przyrody i krajobrazu, jako głównych zasobów gminy, z rozwojem zagospodarowania przestrzennego (łączenie inwestycji turystycznych i letniskowych z zalesianiem, małą retencją, ochroną użytków ekologicznych, renowacją starej zabudowy zagrodowej, ochroną krajobrazu kulturowego itp.)
- c) Koordynacja poszczególnych stref funkcjonalnych w system terenów na szczeblu Gminy i otoczenia w skali Powiatu, dla wzmocnienia efektów współdziałania i całościowego podejścia do zagadnień przyrodniczych, gospodarczych i społecznych, skutkującego wzrostem potencjału ekonomicznego gminy przy jednoczesnym wzroście troski o zasoby przyrodnicze i kulturowe.
- d) Rozwój tradycji gminy jako lokalnego ośrodka oświaty na szczeblu licealnym oraz prężnego ośrodka kultury. Rozbudowa i rozwój Gminnego Ośrodka Kultury w kierunku nowych funkcji informacyjnych i obsługi ruchu turystycznego.
- e) Rozwój rolnictwa przyjaznego środowisku, także ekologicznego, połączonego z organizacją zbytu firmowych produktów ze znakiem Suwalskiego Parku Krajobrazowego – Przerośl.
- f) Stworzenie podstaw do rozwoju funkcji związanych z obsługą turystyki i wypoczynku w gminie, a także warzywnictwa i ekorolnictwa na potrzeby zaopatrzenia turystycznego.
- g) Stworzenie podstaw rozwoju lecznictwa bioklimatycznego w wysoko położonych miejscowościach pomiędzy jeziorami Bocznym i Wersele w oparciu o pensjonaty agroturystyczne.
- h) Podniesienie standardu zagospodarowania, zapewniającego miejscowościom gminy wzmocnienie roli ośrodków wielofunkcyjnych zarówno dla mieszkańców gminy jak i turystów.
- i) Wzmocnienie ekonomiczne gminy poprzez stworzenie warunków do realizacji przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem lokalnych, odnawialnych zasobów naturalnych siły wiatru, do produkcji czystej energii.

2.2. Cele zagospodarowania przestrzennego gminy:

- a) Racjonalne korzystanie z zasobów przyrodniczych i rozwój zagospodarowania tylko na obszarach predysponowanych do zabudowy.
- b) Ochrona krajobrazu kulturowego.
- c) Stworzenie warunków do inwestowania na terenach korzystnych z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i kulturowego, z

uwzględnieniem zasad ich ochrony (strefa zagospodarowania turystycznego i ochrona Jeziora Bocznego i Kościelnego, strefa zagospodarowania i ochrona Jeziora Łanowicze, strefa zagospodarowania i ochrona Suwalskiego Parku Krajobrazowego wzdłuż zachodniego brzegu Jeziora Hańcza, strefa rozwoju mieszkalnictwa w płd.– wschodniej części gminy). Ochrona terenów o szczególnych wartościach przyrodniczych we wschodniej części strefy funkcjonalnej E.

- d) Poprawa funkcjonowania komunikacji wokół Suwalskiego Parku Krajobrazowego, modernizacja i uzupełnienie układu komunikacyjnego o drogi rangi wojewódzkiej oraz pod kątem ograniczenia uciążliwości wywołanych wzmożonym ruchem w miejscowości gminnej i na trasie do Gołdapi z wariantem przez Stańczyki wzdłuż wschodniego brzegu Jeziora Bocznego.
- e) Utrzymanie tożsamości kulturowej miejscowości przez kontynuację lokalnego sposobu zabudowy i respektowanie istniejących od wieków układów urbanistycznych.
- f) Uporządkowanie funkcjonalno –przestrzenne i estetyczne zabudowy, poprawa wizerunku wsi jako ważnego czynnika rozwoju.
- g) Stworzenie podstaw dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz budownictwa związanego z produkcją, przetwórstwem i rzemiosłem, nieuciążliwego dla ludzi i środowiska.
- h) Stworzenie warunków dla rozwoju turystyki i wypoczynku z uwzględnieniem potrzeb w zakresie ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych gminy.
- i) Utworzenie centrum kultury, informacji i biznesu w Przerośli.
- j) Poprawa jakości życia mieszkańców.
- k) Wykorzystanie lokalnych, odnawialnych zasobów naturalnych siły wiatru, do produkcji czystej energii, celem zapewnienia bazy ekonomicznej dla realizacji celów określonych w punktach i), j) i innych celów ogólnospołecznych.

3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy

Biorąc podstawę kryteria historyczne, przyrodnicze, krajobrazowe, funkcjonalne, gospodarcze i architektoniczne, przedstawione w części opracowania dotyczącej uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy, ustala się kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości gminnej oraz całej gminy.

3.1. Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego miejscowości gminnej

- a) Rozwój miejscowości gminnej przez wyznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową usługową, pod zabudowę związaną z

obsługą turystyki i wypoczynku a także zabudowę związaną z realizacją celów publicznych.

b) Uporządkowanie układu urbanistycznego z uwzględnieniem jego walorów zabytkowych i formy przestrzennej wsi, przy lokalizacji nowej zabudowy a także przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wykorzystanie tradycji historycznych do promocji Przerośli – byłego miasta, jako ośrodka turystycznego.

c) Modernizacja i rehabilitacja zabudowy poprawa wizerunku miejscowości, harmonizacja starej i nowej zabudowy.

d) Uzupełnienie braków infrastruktury terenów zabudowanych i wyprzedzające przygotowanie terenów przeznaczonych do zabudowy.

e) Rezerwacja terenu pod budowę ścieżek rowerowych wzdłuż głównych ulic Przerośli.

3.2. Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy:

a) Wyznaczenie obszarów rozwojowych, jako kompleksów terenów predysponowanych do zabudowy oraz terenów chronionych,

b) Ochrona wód powierzchniowych przez odpowiednie zagospodarowanie brzegów jezior oraz przez stosowanie zasad ochrony gleb przed zanieczyszczeniami,

c) Podniesienie jakości eksploatacji obiektów i obszarów środowiska kulturowego celu stworzenia podstaw do rozwoju agroturystyki, turystyki i wypoczynku,

d) Kontynuowanie procesu budowy wodociągów i kanalizacji,

e) Poprawa wyposażenia sołectw w urządzenia telekomunikacji,

f) Stworzenie podstaw do podniesienia lesistości w gminie,

g) Wyznaczenie terenów dla rozwoju działalności inwestorów,

h) Systematyczna modernizacja sieci dróg w gminie, stosowanie nowoczesnych środków spowalniających ruch na drogach o dużym natężeniu,

i) Rezerwacja terenu pod budowę ścieżek rowerowych w miejscowościach o dużym natężeniu ruchu drogowego.

j) Tworzenie warunków przestrzennych i prawnych do rozwoju inwestycji związanych z pozyskiwaniem energii ze źródeł alternatywnych. (w tym: biogazowi, elektrowni wiatrowych, lokalizowanymi poza granicami Suwalskiego Parku Krajobrazowego).

k) Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej.

II POLITYKA W ZAKESIE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

1. Wstęp

Kształtowanie polityki przestrzennej gminy oparte być musi o zasady zrównoważonego rozwoju w dziedzinach: ochrony zasobów przyrodniczych i

kulturowych, optymalnego gospodarowania przestrzeni, wzrostu standardów cywilizacyjnych i dorobku mieszkańców oraz rozwoju gospodarki.

Polityka przestrzenna gminy realizowana jest w dziedzinach planistycznych oraz w decyzjach administracyjnych związanych z zagospodarowaniem przestrzennym.

Stosownie do przepisu art. 10 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium określa się w szczególności:

- 1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- 2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- 3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- 8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2.000m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- 9) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 11) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
- 12) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- 13) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271);
- 14) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;

16) inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Na podstawie art.10 ust.2a:

Jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w studium ustala się ich rozmieszczenie.

Przyjęta uchwałą rady gminy polityka przestrzenna, określona w odniesieniu do każdego z wyżej wymienionych zagadnień, będzie podstawą podejmowania kolejnych prac planistycznych, odnoszących się do wybranych obszarów gminy, podstawą opracowania analiz zgodności ustaleń sporządzanych planów miejscowych z tą polityką, a także będzie dokumentem pomocniczym w przygotowaniu decyzji związanych z zagospodarowaniem terenów.

Będzie również materiałem pomocniczym do:

- ♦ planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym,
- ♦ ofertowej działalności organów gminy,
- ♦ posługiwania się przepisami ustaw szczególnych, które mając swój aspekt przestrzenny na obszarze gminy wpływają na ustalenia studium i wiążą organy gminy w postępowaniu administracyjnym,
- ♦ gospodarki gruntami w gminie,
- ♦ podejmowania działań związanych z obejmowaniem ochroną najbardziej cennych i wartościowych obszarów i obiektów w gminie,
- ♦ wykonania prognoz wpływu ustaleń planów miejscowych na środowisko,
- ♦ wykonywania ocen oddziaływania inwestycji na środowisko,
- ♦ planowania prac kartograficznych umożliwiających sprawną działalność planistyczną i administracyjną.

2. Obszary i obiekty objęte, bądź wskazane do objęcia ochroną, na podstawie przepisów szczególnych

2.1. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Prawie cały teren gminy Przerośl stanowią obszary chronionego krajobrazu, na których zostały ustalone zasady gospodarki przestrzennej. Północno-zachodnia część gminy obejmuje Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Błędzianki” powołany rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego Nr 16/05 z dnia 25 lutego 2005r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 54, poz.729 ze zm. ogłoszonymi w Dz.Urz.Woj.Podlaskiego Nr 180, poz.2094). Część południowa i zachodnia gminy obejmuje Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” powołany rozporządzeniem Wojewody Podlaskiego Nr 20/05 z dnia 25 lutego 2005r. (Dz. Urz. Woj.

Podlaskiego Nr 54, poz.733 ze zm. ogłoszonymi w Dz.Urz.Woj.Podlaskiego Nr 180, poz.2098).

- ♦ Część północno-wschodnia gminy należy do obszaru Suwalskiego Parku Krajobrazowego oraz otuliny Parku, ustanowionego Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Suwałkach z dnia 12 stycznia 1976r. z rezerwatem wodno-krajobrazowym J. Hańcza.
Cele ochrony, zakazy gospodarowania na obszarach Parku oraz opis przebiegu granic zostały określone w rozporządzeniu Nr 4/06 Wojewody Podlaskiego z dnia 31 sierpnia 2006r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego Nr 221, poz.2157). Natomiast zasady ochrony wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych oraz walorów krajobrazowych gospodarowania na terenach Parku zostały ustalone rozporządzeniem Nr 25/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 6 listopada 2003r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz.Woj. Podlaskiego Nr 117, poz.2162). Ustalenia w/w rozporządzeń należy stosować w zakresie zgodnym z ustawą o ochronie przyrody.
- ♦ Część zachodnia Suwalskiego Parku Krajobrazowego położona w granicach gminy Przerośl objęta jest projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk (SOO) „Ostoja Suwalska” (PLH200003) oraz projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Natura 2000 Jeleniewo (PLH200001). Obszary Natura 2000 nie posiadają jeszcze planów zadań ochronnych i planów ochrony.
- ♦ Jezioro Łanowicze zostało objęte ochroną jako użytek ekologiczny.
- ♦ Na obszarze gminy znajduje się 12 pomników przyrody ujętych w formularzach ewidencyjnych województwa (10 głazów narzutowych i 2 drzewa – klon i dąb szypułkowy).
- ♦ Na obszarze gminy występuje około 8 gatunków roślin chronionych oraz kilkadziesiąt roślin rzadkich i reliktowych.
- ♦ Na obszarze gminy występuje kilkadziesiąt gatunków ssaków podlegających ochronie, kilkadziesiąt gatunków ptaków (m.in. tak rzadkie jak świstun i kraska), a także gady – prawdopodobnie żółw błotny, płazy – zwłaszcza kumak nizinny i ropucha zielona, ryby–reliktowe gatunki głowach pręgowaty, pstrąg potokowy oraz skorupiaki, widłonogi i ważki.
- ♦ Na zboczach wzgórz morenowych i stokach doliny Błędzianki występują duże kompleksy muraw kserotermicznych i płatów suchej łąki pienińskiej. Można tu także spotkać płaty muraw szczytlichowych.
- ♦ Zarządzeniem wojewody wprowadzono strefę ciszy na jeziorach: Boczne, Kościelne, Hańcza, Łanowicze.

Informacje na temat stanowisk znajdują się w komputerowej bazie danych. Miejsca występowania obiektów chronionych zaznaczone zostały na mapie stanowiącej załącznik nr 1.

2.2. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie środowiska

2.2.1. Wody powierzchniowe i podziemne

- Wody powierzchniowe: rzeki i liczne jeziora są zagrożone przez rozwój turystyki i rolnictwo oraz nienadążający za rozwojem sieci wodociągowej rozwój nowoczesnych rozwiązań kanalizacji.

W celu ochrony były Wojewoda Suwalski wydał rozporządzenie ustalające zasady gospodarowania na terenach przyległych do rzek i zbiorników wodnych, a w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, obowiązującym do końca 2003r. wyznaczono strefy ochronne brzegów akwenów. Po reorganizacji województw- Wojewoda Podlaski rozporządzeniami Nr 16/05 i Nr 20/05 z dnia 25 lutego 2005r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu ustalił 100-metrową strefę ochronną od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z zakazem lokalizowania obiektów budowlanych z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

- Wody podziemne na terenie gminy Przerośl są pochodzenia czwartorzędowego. Nie należą do dużych zasobów i mają charakter infiltracyjny. Zasilane są głównie z wód opadowych, których większa część spływa do sieci hydrograficznej ze względu na występujące ukształtowanie terenu i istniejące melioracje. Nie stwierdzono większego powiązania wód podziemnych z wodami powierzchniowymi. Ubogie zasoby wód podziemnych mogą nie wystarczyć na zaspokojenie potrzeb gminy. Zdarza się niekorzystny wpływ melioracji terenu, który powoduje pogłębienie się niżówek i prowadzi do przesuszenia gleb.
- Dość wysoka jakość wód podziemnych zmusza do zapobiegania ich ewentualnemu zanieczyszczeniu. Dlatego też proponuje się zmianę sposobu przeprowadzania melioracji, nie odwadnianie torfowisk i ochronę zlewni źródeł. Należy też ograniczyć użycie nawozów sztucznych na mocno nachylonych stokach.
- Elektrownie wiatrowe nie mogą stanowić zagrożenia dla wód podziemnych i powierzchniowych.
- We wszystkich eksploatowanych ujęciach wody powinny być wyznaczone strefy ochronne.
- Wskazane jest wykorzystanie zasobów wód mineralnych np. do celów leczniczych.
- Możliwe jest wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej do zbudowania systemu małej retencji, szczególnie w obszarach pozbawionych jezior.

2.2.2. Występowanie zasobów surowcowych:

- ♦ Na terenie gminy istnieją 3 żwirownie, wszystkie znajdują się w rękach prywatnych właścicieli. Wszystkie stanowią złoża niezbilansowane i eksploatowane są na potrzeby lokalne. Zlokalizowane są na terenie wsi: Nowa Przerośl, Przerośl, Blenda.
- ♦ Na terenie gminy znajduje się też 5 piaskowo – żwirowni eksploatowanych na potrzeby lokalne. Złoża te nie są zbilansowane.

Usytuowane są na terenie wsi: Przerośl – 3 obiekty (własność Urzędu Gminy), Bućki (własność Rejonu Dróg Publicznych), Blenda (własność prywatna). Funkcjonują tu także 2 piaskownie na terenie wsi Blenda (własność Urzędu Gminy), Hańcza (własność prywatna). Obiekty eksploatują surowiec na potrzeby lokalne.

2.3. Obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Szczegółnej ochronie przed przeznaczeniem gruntów na cele nierolnicze powinny być objęte grunty klasy III występujące głównie w południowo-wschodniej części gminy oraz grunty nadające się produkcji żywności czystej ekologicznie.

Zbiorowiska leśne występują w kilku kompleksach. Najbardziej rozpowszechnione są lasy mieszane świeże zasiedlające wysoczyzny i zbocza na pld. - zach. od wsi Przerośl. Okolice jeziora Łanowicze porasta kompleks lasów wilgotnych i olsu z fragmentami boru bagienneho. Kompleksy leśne na terenie gminy są porozdzielane i nie tworzą ciągów ekologicznych.

2.4. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków.

1) Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków:

a) NOWA PAWŁÓWKA:

- ♦ Zespół kościoła parafii rzymskokatolickiej p. w. św. Trójcy:
 - drewniany kościół (ok. 1923r., stan dobry),
 - drewniana dzwonnica (lata 20 XX wiek, stan dobry),
- ♦ Cmentarz parafii rzymskokatolickiej (początek XX w., nr rej. 717 stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej),
- ♦ Cmentarz prawosławny (?), koniec XIXw. (?),

b) PRZEROŚL:

- ♦ Układ urbanistyczny k. XVI w., układ czytelny,
- ♦ Dzwonnica, drewniana k. XVIIIw., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej,

- ♦Plebania drewniana k. XIX w., stan dobry, własność parafii rzymskokatolickiej,
- ♦Młyn wodny drewniany, poł XIX w. -ul. Holendry, własność prywatna,
- ♦Cmentarz parafii rzymskokatolickiej XIX wieku, stan dobry własność parafii rzymskokatolickiej,
- ♦Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan zły własność komunalna,
- ♦Cmentarz żydowski XIX wieku, zdewastowany własność komunalna,

c) RAKÓWEK:

- ♦Cmentarz ewangelicki XIX wieku, stan dobry, własność parafii ewangelicko – augsburskiej,

d) ŁANOWICZE:

- ♦ Cmentarz ewangelicki z XXw. (0,7km na wschód od Kolonii Łanowicze, na wysokim wzgórzu) pow. 0,016ha, brak nagrobków i mogił, obiekt zarośnięty krzewami i młodymi drzewami z zachowanym murem,

e) HAŃCZA

- ♦Dom nr 14, ok. 1880 roku (?),
- ♦Dom nr 19, ok. 1880 roku (?),
- ♦Budynek gospodarczy – stodoła w zagrodzie nr 19,

f) ŚMIECIUCHÓWKA

- ♦Dom nr 24– drewniany - własność prywatna,
- ♦Obiekty nieistniejące, ale nie wykreślone z ewidencji:
 - budynek gospodarczy, obora i chlew w zagrodzie nr 24,
 - budynek gospodarczy, obora w zagrodzie nr 25,
 - budynek gospodarczy, stodoła (Śmieciuchówka 25),
 - budynek mieszkalny – chałupa w zagrodzie nr 26,
 - budynek gospodarczy, stodoła w zagrodzie nr 26,
 - budynki gospodarcze, obora, chlew, wozownia w zagrodzie nr 26,
 - budynek mieszkalny – chałupa 43,
 - budynek mieszkalny nr 52;

2) Na dzień opracowania trzeciej zmiany studium wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomości pokrywa się z gminną ewidencją zabytków;

3)Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków:

a) NOWA PAWŁÓWKA:

- ♦ drewniany kościół par. p. w. św. Trójcy (nr rej. 473 z 10.07.1986),
- ♦ drewniana dzwonnica (nr rej. 473 z 10.07.1986),
- ♦ cmentarz par. rzym.-kat (nr rej. 717 z 30.08.1989),

b) PRZEROŚL:

- ♦układ urbanistyczny (nr rej. 438 z 28.11.1985),
- ♦dzwonnica, drewniana przy kościele par. (nr rej. 525 z 27.09.1989),

- ♦plebania drewniana (nr rej. 525 z 27.09.1989),
- ♦cmentarz parafii rzymskokatolickiej (nr rej. 716 z 30.08.1989),
- ♦cmentarz ewangelicki (nr rej. 674 z 26.08.1989),
- ♦cmentarz żydowski (nr rej. 675 z 26.08.1989),

c) RAKÓWEK:

- ♦Cmentarz ewangelicki (nr rej. A – 1016 z 13.02.1995),

4)Wojewódzka ewidencja stanowisk archeologicznych według Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP):

- 1) Przerośl (AZP 13-82/3) – ślad osadnictwa: średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 2) Przerośl (AZP 13-82/4)– ślad osadnictwa: ?, ślad osadnictwa: późne średniowiecze, ślad osadnictwa: okres nowożytny;
- 3) Przerośl (AZP 13-82/5)– ślad osadnictwa: późny paleolit-mezolit;
- 4) Przerośl (AZP 13-82/6) – ślad osadnictwa: epoka kamienia;
- 5) Przerośl (AZP 13-82/7) – ślad osadnictwa: mezolit-epoka żelaza, ślad osadnictwa: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 6) Przerośl (AZP 13-82/8) – kopiec (kurhan?): ?;
- 7) Zarzecze (AZP 13-82/18) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 8) Bućki (AZP 13-82/19) – ślad osadnictwa: epoka kamienia, osada: okres rzymski-okres wędrówek ludów, osada: wczesne średniowiecze, osada: późne średniowiecze-okres nowożytny;
- 9) Prawy Las (AZP 13-82/21) – ślad osadnictwa: ?, osada: okres nowożytny.
- 10) Kruszki (AZP 14-83/6) - cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 11) Kruszki (AZP 14-83/9 – cmentarzysko? : ?; trzy „kamienice”, kurhany - ?;
- 12) Kruszki (AZP 14-83/10) – ślad wsi: czasów nowożytnych XIXw.;
- 13) Pawłówka Stara (AZP 14-83/14) - ślad osadnictwa: epoka kamienia; osada/cmentarzysko? : kultura sudowska: późny okres rzymski/okres wędrówek ludów;
- 14) Pawłówka Stara (AZP 15-83/3) – cmentarzysko kurhanowe: ?;
- 15) Pawłówka Stara (AZP 15-83/4) – ślady wsi: czasy nowożytne XVII-XIXw.;
- 16) Pawłówka Stara (AZP 15-83/5) – ślady osady – kultura sudowska – późny okres rzymski/ okres wędrówek ludów XI-XIIIw.,
- 17) Śmieciuchówka (AZP 15-82/3) – osada sudowska: późny okres rzymski/ okres wędrówek ludów,
- 18) Śmieciuchówka (AZP 15-82/9) – osada: neolit/epoka brązu,
- 19) Śmieciuchówka (AZP 15-82/10) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 20) Śmieciuchówka (AZP 15-82/18) – osada: XII-XIIIw., ślad osadnictwa: epoka brązu,
- 21) Łanowicze (AZP 15-82/16) - ślad osadnictwa: epoka kamienia - brązu,
- 22) Łanowicze (AZP 15-82/17) – osada: X-XIw., osada: XII-XIIIw.,

- 23) Łanowicze (AZP 15-82/12) – ślad osadnictwa: neolit, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 24) Łanowicze (AZP 15-82/13) – osada: neolit,
- 25) Łanowicze (AZP 15-82/14) – ślad osadnictwa: epoka kamienia-brązu, osada: ?, ślad osadnictwa: okres nowożytny,
- 26) Zusenka (AZP 15-82/19) – ślad osadnictwa: ceramika pradziejowa, osada: okres nowożytny,
- 27) Zusenka (AZP 15-82/20) – ślad osadnictwa: schyłek paleolitu, ślad osadnictwa: neolit- epoka brązu,
- 28) Zusenka (AZP 15-82/33) – obozowisko- epoka brązu (?),
- 29) Pawłówka Nowa (AZS 15-82/15) – osada sudowska – okres rzymski.

5) Na terenie gminy znajdują się zabytki ruchome w postaci wyposażenia i wystroju kościołów parafialnych w Przerośli i Nowej Pawłowce;

6) Obiekty architektury militarnej, które mogą być ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

- ♦ Schron bojowo-obszerny, położony we wsi Prawy Las, 5900 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5400 m na pn-zach. od pld. skraju jez. Hańcza,
- ♦ Schron bojowo-obszerny, położony we wsi Prawy Las 5200 m na pn-wsch. od centrum Przerośli i 5750 m na pn-zach. od pld. skraju jez. Hańcza,
- ♦ Pozostałości wojennych umocnień,

7) Na terenie gminy znajduje się **Mogiła zbiorowa ofiar terroru niemieckiego z 22 kwietnia 1944 r.** - mogiła zbiorowa znajduje się przy ulicy Holendry w Przerośli. Na granitowej podstawie ustawiony kamienny obelisk zakończony metalowym krzyżem z pasyjką. Na obelisku wykute nazwiska osób zamordowanych. Przed obeliskiem ułożona kamienna płyta. W mogile pochowanych jest 10 mieszkańców suwalszczyzny ze wsi Płaska, Rygol oraz Wysoki Most, w tym trzy osoby niezidentyfikowane.

W celu ochrony obiektów zabytkowych oraz wartościowych elementów występujących w krajobrazie kulturowym, otoczenia zabytków z elementami zagospodarowania terenu zaleca się:

- 1) zasady ochrony zabytkowych nieruchomości i zabytków archeologicznych do opracowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 2) prowadzenie i uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków;
- 3) stworzenie „Programu opieki nad zabytkami”, w ramach którego należy przeprowadzić oznakowanie zabytków oraz ustawienie tablic informacyjnych zabytków w celu wzbogacania oferty turystycznej;
- 4) zabytki ruchome na terenie gminy (wyposażenie i wystrój kościołów parafialnych w Przerośli i Nowej Pawłowce) winne być objęte „Programem opieki nad zabytkami”;

- 5) obiekty architektury militarnej winne być objęte gminną ewidencją zabytków z wykorzystaniem ich na cele turystyczne np. stworzenie historycznego szlaku turystycznego;
- 6) w odniesieniu do stanowisk archeologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić ustalenia dotyczące:
- a) zakazu prowadzenia wszelkich robót ziemnych w obrębie stanowisk bez zgody służb konserwatorskich.
 - b) w przypadku natrafienia w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, należy niezwłocznie zawiadomić służby konserwatorskie.

2.5. Obszary wskazane do objęcia ochroną przyrody:

- ♦ Obszarem wskazanym do objęcia ochroną rezerwatową jest:
 - a) kompleks lasu i bagna w sąsiedztwie uznanego za użytek ekologiczny Jeziora Łanowicze,
 - b) obszar Doliny Górnej Błędzianki –rezerwat florystyczno - krajobrazowy, z jeziorem Wersele oraz doliną górnego biegu Błędzianki,
 - c) fragment doliny Błędzianki przy granicy z gminą Dubeninki, tzw. Jary Błędzianki – rezerwat florystyczno –leśno–krajobrazowy, którego część pld. – wschodnia wchodzi na teren gminy Przerośl, zał. 1.
- ♦ Proponowane jest ustanowienie osiemnastu nowych obiektów ochrony jako użytków ekologicznych - zał. 1. (miejsca występowania zaznaczone na mapie komputerowej, powiązane z opisem w bazie danych).

2.6. Polityka przestrzenna.

2.6.1. W odniesieniu do ochrony środowiska przyrodniczego

1) Uwzględnienie ustaleń rozporządzeń dotyczących warunków zagospodarowania obszarów i obiektów objętych szczególnymi formami ochrony:

- a) Na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego ustala się:
- ♦ obowiązek ustalenia, w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych dotyczących zagospodarowania przestrzennego, warunków ochrony wód, powietrza i gleby przed zanieczyszczeniami,
 - ♦ zakaz lokalizacji linii elektroenergetycznych wysokich napięć, zaleca się rozbudowę, modernizację istniejących linii SN i nn jako kablów, natomiast nowe linie nn wykonać wyłącznie kablami ziemnymi,
 - ♦ zakaz wydobywania kopalin pospolitych na skalę przemysłową,
 - ♦ obowiązek uwzględniania rodzimych gatunków drzew przy projektowaniu i realizacji doleśń,
 - ♦ możliwość lokalizacji ośrodków i urządzeń rekreacyjnych jedynie w otulinie parku, w formach nie kolidujących z krajobrazem.

- ♦ lokalizacja elektrowni wiatrowych poza obszarem parku jako konstrukcji zniekształcających historyczne ukształtowany krajobraz Parku,
- b) Na terenie obszarów chronionego krajobrazu ustala się:
- 1) Obowiązek ustalania w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych warunków kształtowania zabudowy i architektury nawiązujących do regionalnych rozwiązań w tym zakresie.
 - 2) Obowiązek uzyskiwania koncesji na wydobywanie pospolitych złóż kopalin.
 - 3) Optymalizacja sposobu przeprowadzenia melioracji.
 - 4) Budowa lokalnych i grupowych oczyszczalni ścieków, szczególnie w rejonach powstających enklaw zabudowy rekreacyjnej, pensjonatowej i mieszkaniowej.
 - 5) Zakaz zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjnej i zagrodowej w strefie ochronnej wód poza miejscami wyznaczonymi w planie zagospodarowania przestrzennego.
 - 6) Obowiązek wyznaczenia stref ochronnych wokół wszystkich eksploatowanych ujęć wody.
 - 7) Wykorzystanie zasobów wód mineralnych np. do celów leczniczych.
 - 8) Budowę systemu małej retencji, szczególnie w obszarach pozbawionych jezior. Możliwe jest wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej.
 - 9) Obowiązek ustalania warunków ochrony gleb przed zanieczyszczeniem na obszarach płytkiego zalegania pierwszego poziomu wodonośnego (nie mniej niż 3 m od poziomu terenu).
 - 10) Zakaz zabudowy obszarów udokumentowanych złóż kopalin.
 - 11) Obowiązek sukcesywnej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i starych punktów poboru złóż.
 - 12) Objęcie kontrolą populacji bobra europejskiego.

2.6.2. W odniesieniu do gruntów rolnych i leśnych

- 1) Oszczędne korzystanie z gruntów rolnych przeznaczonych na cele inwestycyjne. Przyjmuje się, że tereny zabudowane nie mogą objąć więcej niż 8% powierzchni obszaru terenów rozwojowych.
- 2) Przyjęcie zasady wykluczania z zabudowy terenów leśnych i terenów przeznaczonych do zalesienia, zakaz nie dotyczy infrastruktury technicznej.
- 3) Zalesianie i zadrzewianie gruntów rolniczo mało przydatnych, obrzeży jezior oraz terenów erozyjnych.
- 4) Prowadzenie aktywnej polityki w zakresie zalesiania gruntów oraz wspieranie zalesienia terenu, sprzyjającego uzupełnianiu ciągów ekologicznych.

Do zalesienia mogą być przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej, grunty rolne nieużytkowane rolniczo, inne grunty nadające się do zalesienia, a w szczególności:

- ♦ grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych,
 - ♦ lotne piaski i wydmy piaszczyste,
 - ♦ strome stoku, zbocza, urwiska i zapadliska,
 - ♦ hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie.
- 5) Umożliwianie lokalizacji zabudowy letniskowej i rekreacyjnej na terenach wymienionych w pkt. 4 i 5, pod warunkiem wyprzedzającego zabudowę zadrzewienia minimum połowy terenu przeznaczonego na ten cel.

Działki leśne w zabudowie letniskowej i rezydencjalnej powinny wynosić minimum 3000 m², przy kształtowaniu drzewostanu na co najmniej 70% powierzchni działki.

2.6.3. W odniesieniu do środowiska kulturowego

- 1) Ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków przez ich zachowanie i konserwację. Wszelkie prace przy obiektach i na terenach wpisanych do rejestru zabytków oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko za zezwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 25, 36 ust 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).
- 2) Ochrona obiektów kulturowych umieszczonych w ewidencji przez ich zachowanie i ochronę. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i wykonaniu stosownej dokumentacji.
- 3) Ochrona obszarów i obiektów środowiska kulturowego przez utrzymanie, wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej i przestrzegania zasad ich zagospodarowania:
 - ♦ „A” – strefa obejmująca czytelny układ urbanistyczny całej miejscowości Przerośl, zespół przyrodniczo-krajobrazowy obejmujący kościół z zabytkową dzwonnica z czasów Stefana Batorego, plebanie i ulicę Szkicówka z panoramą J. Kościelne),
 - ♦ „B” - strefa do szczegółowego wyznaczenia po przeprowadzeniu badań archeologiczno - architektonicznych., obejmująca zwłaszcza stare cmentarze, tereny wsi Śmieciuchówka w celu dokładnego zbadania i lokalizacji osady wczesnośredniowiecznej, zintegrowana ochrona kulturowo-przyrodnicza w zakresie historycznie

rozplanowanych struktur przestrzennych, sieci drożnej oraz form budownictwa mieszkalnego i gospodarczego.

- 4) W celu wykonania obowiązków w zakresie dbałości o dobra kultury oraz uwzględniania zadań ochrony zabytków w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 20 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) Wójt Gminy musi przedkładać do uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projekty i zmiany planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego.
- 5) Osoby znajdujące przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, iż mogą one być zabytkiem archeologicznym - winne go zabezpieczyć i oznakować miejsce jego znalezienia oraz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta gminy (art. 33 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).
- 6) Nowe domy i budynki gospodarcze oraz całe budownictwo letniskowo-rekreacyjno powinno nawiązywać do form tradycyjnie związanych z Suwalszczyzną w sensie dosłownym poprzez repliki i rekonstrukcje oraz w formie syntezy starych form przestrzennych. W tym celu wskazana jest konsultacja konserwatorska projektów realizowanych w strefie A, ogłaszanie konkursów architektonicznych na rozwiązania przestrzenne w obszarach szczególnie cennych krajobrazowo (brzegi jezior, dominanty wysokościowe, gmachy publiczne). W strefach funkcjonalnych, dla których sporządzenie planu miejscowego jest obowiązkowe nakazuje się wykonanie studium architektoniczno krajobrazowego. Lokalizacja nowych obiektów nie powinna naruszać naturalnej konfiguracji terenu. Korzystne dla środowiska naturalnego i krajobrazu jest stosowanie materiałów naturalnych takich jak drewno, cegła i kamień. Przy pokrywaniu dachów należałoby stosować materiały tradycyjne przede wszystkim wiór oraz materiały ceramiczne.
Równolegle z przewidywaniami rodzajami ochrony proponuje się także działania, które umożliwią utrzymanie i poprawę oblicza krajobrazu kulturowego, w tym celu zakłada się:
 - ♦ harmonijne współistnienie charakterystycznego dla Przerośli budownictwa mazowieckiego (drewniane) i niemieckiego (murowane z cegły, kryte czerwoną dachówką).
 - ♦ objęcie ochroną konserwatorską całego leżącego w strefie chronionego krajobrazu obszaru gminy.
- 7) Działania konserwacyjne przewidywane dla obiektów o wartościach zabytkowych i kulturowych powinny być prowadzone w sposób systematyczny, pod nadzorem wyspecjalizowanych służb (konserwatorskich i nadzoru budowlanego).

- 8) Należy dopuszczać do zmiany funkcji danego obiektu pod warunkiem zachowania jego formy. Celowo byłoby wykorzystanie chałup do celów rekreacyjnych lub agroturystycznych.
- 9) Proponuje się udokumentowanie tradycji historycznej zróżnicowanego osadnictwa poprzez podjęcie próby urządzenia obiektów turystyczno – muzealnych w formie przestrzennej: domu osadnika: mazowieckiego, żydowskiego, niemieckiego, holenderskiego, rosyjskiego (starowiercy) i litewskiego.

3. Lokalne wartości środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe

3.1. Wartości środowiska przyrodniczego

Podstawowy system układ terenów biologicznie czynnych wspomagających rozwój produkcji rolnej (wody otwarte, łąki, pastwiska, większe kompleksy leśne) oraz terenów zabezpieczających prawidłowe funkcjonowanie terenów biologicznie czynnych (grunty rolne) tworzą lokalny system przyrodniczy gminy. Obszary wchodzące w skład tego systemu, powinny być chronione przed zabudową, z wyjątkiem obiektów związanych z obsługą tych terenów. Obiekty te jednak należy tak lokalizować tak aby nie stanowiły przeszkody w swobodnym przepływie powietrza na tych terenach i przerwania powiązań biologicznych.

Lokalny system powiązań przyrodniczych kształtowany jest przede wszystkim przez najbardziej aktywne biologicznie ekosystemy wodne, leśne, łąkowe i bagienne, połączone ze sobą w jeden spójny i ciągły przestrzennie układ obszarów. W skład systemu wchodzi prawnie chronione obszary o znaczeniu europejskim. Szczególnie wartościowymi elementami tego systemu są:

- ♦ jezioro Hańcza – najgłębsze w Polsce, rezerwat wodno -krajobrazowy,
- ♦ jezioro Łanowicze oraz kompleksy lasów z fragmentami boru bagiennego na północ od jeziora,
- ♦ dolina Błędzianki i roślinność wzdłuż brzegów,
- ♦ kompleks jezior szlaku rzeki Bludzi o czystej wodzie i warunkach dla turystyki kwalifikowanej z możliwością połączenia ze szlakiem wodnym rzeki Rospudy na terenie gminy Filipów,
- ♦ jezioro Boczne położone w głębokiej rynnie,
- ♦ jezioro Wersele otoczone naturalnym krajobrazem,
- ♦ tereny strefy brzegowej jezior reprezentujące wartości przyrodnicze i krajobrazowe,
- ♦ krajobraz rolniczy przy bogatym urzeźbieniu terenu,
- ♦ czyste gleby i wody.

3.2. Zagrożenia środowiskowe

- ♦ nierozwiązany problem kanalizacji szczególnie we wsiach wzdłuż rzek i jezior, z wyjątkiem miejscowości Przerośl. Wskazany priorytet rozwoju kanalizacji dla nieskanalizowanych wsi, gdzie przewiduje się żywiołowy rozwój zabudowy w pobliżu wód (Krzywólka, Przystajne),
- ♦ rozwój budownictwa z nieszczelnymi szambami,
- ♦ obory w pobliżu wód,
- ♦ dzikie wysypiska śmieci,
- ♦ samowolne budowle w zakresie budownictwa letniskowego w strefie ochrony brzegowej wód,
- ♦ antropopresja niezagospodarowanych terenów w pobliżu wód, dzikie obozowiska, kąpieliska, śmietniska, parkingi itp.,
- ♦ niska emisja z palenisk,
- ♦ niekontrolowany pobór kopalin pospolitych,
- ♦ elektrownie wiatrowe w istotny sposób przekształcą (zdewaloryzują) okresowo (25-30 lat) krajobraz północnej i południowo-wschodniej części gminy.

3.3. Polityka przestrzenna

- 1) Na obszarach lokalnego systemu przyrodniczego zakazuje się:
 - ♦ wszelkiej działalności mogącej ujemnie wpłynąć na ukształtowanie terenu (ewentualne wyrobiska poeksploatacyjne muszą być rekultywowane),
 - ♦ zanieczyszczenia wód, gleby i powietrza,
 - ♦ zmniejszania zadrzewień i zalesień,
 - ♦ odprowadzania nawet oczyszczonych ścieków bezpośrednio do jezior.
- 2) Wszelkie działania w gminie powinny być analizowane pod kątem ochrony lokalnego systemu przyrodniczego.
- 3) Podejmowanie działań w zakresie porządkowania gospodarki wodno-ściekowej w gminie.
- 4) Ustalanie warunków ochrony powietrza, gleb i wód przed zanieczyszczeniami w opracowaniach planistycznych i w decyzjach administracyjnych dotyczących zagospodarowania terenów.
- 5) Zakaz odprowadzania nieczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych.
- 6) Usprawnienie systemu zbiórki, segregacji i składowania odpadów w gminie i jednocześnie egzekwowanie obowiązku dokumentowania wywozu odpadów z posesji i wywozu padłych zwierząt.
- 7) Rozwinięcie informacji o turystycznych i kulturowych zasobach gminy.

- 8) Organizowanie konkursów architektonicznych celem poprawy wizerunku wsi i projektowania zabudowy, która może przyczynić się do podniesienia ładu przestrzennego i atrakcyjności tych terenów dla turystów.
- 9) Przeznaczenie zabudowy gospodarczej w pobliżu jezior, na cele usług turystycznych.
- 10) Zakaz budowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej. Zakaz zabudowy nie dotyczy terenów, które były przeznaczone na cele zabudowy w planach zagospodarowania przestrzennego uchwalonych przed dniem 1 stycznia 1995r., a które utraciły moc z dniem 31 grudnia 2003r.
- 11) Na terenie gminy należy przestrzegać dopuszczalnych poziomów hałasu dla terenów uznanych za chronione przed hałasem -zgodnie z przepisami szczególnymi. W odniesieniu do stref ciszy na wodach i terenach do nich przyległych obowiązują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 1980r. w sprawie ochrony przed hałasem i wibracji oraz rozporządzenie Nr 8/91 byłego Wojewody Suwalskiego z 10.V. 91r. w sprawie ustalenia strefy ciszy (Dz. U. Woj. Suwalskiego Nr 17, poz. 169).
- 12) Wykluczone z lokalizacji elektrowni wiatrowych powinny być: ozy w dolinach rynnowych, tereny leśne oznaczone w ewidencji gruntów jako Ls, tereny występowania wód powierzchniowych i projektowanych specjalnych obszarach ochrony siedlisk Natura 2000.
- 13) Weryfikacja możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych na etapie planu miejscowego w lokalnych korytarzach ekologicznych (Dolina rzeczna Czarnej Hańczy oraz rowu technicznego A – zwanego Rucawizną).

4. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W obszarze gminy nie występują znaczące kompleksy rolniczej przestrzeni produkcyjnej o glebach wyższych klas. Wykluczenie z zabudowy może następować ze względu na położenie terenów rolniczych w Obszarze Chronionego Krajobrazu.

Podnoszenie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej może następować przez prowadzenie między innymi prac melioracyjnych, dla odpowiedniego do potrzeb odwadniania i nawadniania gruntów rolnych, nawożenie słabszych gleb np. torfem oraz sadzeniu pasów wiatrochronnych i zadrzewień śródpolnych w celu zmniejszenia parowania i ochrony gleb przed erozją.

4.1. Polityka przestrzenna

Ograniczenie przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów do III klasy bonitacyjnej. Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze może następować jedynie zgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

5. Tereny zabudowane ze wskazaniem terenów do rehabilitacji.

Zabudowa wymagająca szczególnej uwagi to przede wszystkim miejscowość gminna Przerośl o częściowo zabytkowej zabudowie skupionej, z układem urbanistycznym wpisanym do rejestru zabytków – strefa ochrony konserwatorskiej wyznaczona w planie miejscowym. Pozostałe miejscowości o zabudowie zwartej oraz charakterystycznej dla terenów Suwalszczyzny zabudowie kolonijnej wymagają poprawy wizerunku. Przekształceń wymagają zabudowania znajdujące się w Przerośli na rynku oraz w szczególności ulica na skarpie prowadząca nad Jezioro Kościelne. Niezbędna jest rewitalizacja poprzez wprowadzenie nowych funkcji i remonty. Konieczna jest również poprawa wizerunku ulic w Przerośli, w tym wygląd płotów i elewacji oraz zadrzewienie posesji.

Rehabilitacji czy wręcz odbudowy wymaga wiele siedlisk opuszczonych lecz bardzo dobrze wpisanych w krajobraz. Większość takich siedlisk nadaje się do pełnienia nowej funkcji – letniskowej. Jest to znacznie bardziej korzystne dla krajobrazu niż nowoczesna zabudowa letniskowa i powinno być wspierane jako rozwiązanie przyjazne środowisku kulturowemu. Konieczna jest ewidencja takich siedlisk – stanowią one zasób dla rozwoju turystyki i usług. Możliwe jest przenoszenie starych siedlisk w nowe miejsca.

5.1. Polityka przestrzenna

- 5.1.1. Prowadzenie w sposób systematyczny, pod nadzorem wyspecjalizowanych służb (konserwatorskich i nadzoru budowlanego), prac konserwatorskich niezbędnych dla obiektów o wartościach zabytkowych i kulturowych.
- 5.1.2. Możliwość zmiany funkcji istniejącego obiektu pod warunkiem zachowania jego formy. Celowe jest wykorzystywanie chałup do celów rekreacyjnych lub agroturystycznych.
- 5.1.3. Możliwość uzupełniania, wymiany i rozbudowy obiektów na istniejących działkach budowlanych zgodnie z warunkami jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz innych przepisów szczególnych pod warunkiem stosowania:
 - ♦ materiałów naturalnych takich jak drewno, cegła i kamień,
 - ♦ pokryć dachowych przede wszystkim z materiałów ceramicznych lub ceramiczno podobnych odpowiednich dla remontowanych obiektów.

- 5.1.4. Prowadzenie aktywnej polityki w zakresie podnoszenia estetyki zabudowy i zagospodarowania wsi oraz poszczególnych posesji.
- 5.1.5. Nie wyznacza się terenów wymagających kompleksowych procesów modernizacji.

6. Obszary predysponowane do przeznaczenia pod zabudowę

6.1. Wstęp

Większość inwestycji budowlanych w gminie to realizacja indywidualnego budownictwa zagrodowego, mieszkaniowego i letniskowo-rekreacyjnego oraz realizacja obiektów związanych z produkcją, przetwórstwem i rzemiosłem. Potrzeby społeczności lokalnej w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych realizowane są we własnym zakresie. Do kompetencji gminy należy stworzenie warunków dla realizacji wszelkiego rodzaju budownictwa. W tym celu określa się predyspozycje terenów pod zabudowę. Mogą być nimi następujące tereny:

- a) w obrębie siedlisk zabudowy kolonijnej,
- b) w granicach zwartej zabudowy wsi,
- c) w granicach obszarów rozwojowych, wyznaczonych w niniejszym studium.

W granicach zwartej zabudowy wsi, znajdują się tereny:

- ♦ już zabudowane,
- ♦ przeznaczone pod zabudowę.

Granice zwartej zabudowy wsi wyznaczono z uwzględnieniem:

- ♦ ustaleń miejscowego, ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy, obowiązującym do dnia 31 grudnia 2003r.
- ♦ zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- ♦ uwarunkowań ograniczających bądź wykluczających tereny z możliwości ich zabudowy.

Określenie wielkości obszarów rozwojowych, wewnątrz stref funkcjonalnych oznaczonych na załączniku nr 2a symbolami A –F, wynika z nadrzędnego celu polityki przestrzennej gminy, którym jest ochrona i oszczędne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy. Wyznaczone w niniejszym studium obszary rozwojowe obejmują kompleksy terenów, na których mogą wystąpić zmiany zagospodarowania przestrzennego. W planie miejscowym, opracowywanym dla obszaru rozwojowego, dokonać należy szczegółowej waloryzacji środowiska, która pozwoli na precyzyjne określenie terenów możliwych do zabudowy wielkości działek budowlanych, zasad kształtowania zabudowy w formie tradycyjnych dla tych terenów siedlisk, a także zasad kształtowania form architektonicznych zabudowy.

Na terenie obszarów rozwojowych znajdować się mogą częściowo tereny podlegające ochronie. Na proponowanych obszarach rozwojowych

należy projektować ścieżki spacerowe i rowerowe, tereny sportu i rekreacji, plaże przystanie i inne przestrzenie publiczne, podnosząc walory i atrakcyjność turystyczną obszarów.

6.2. Polityka przestrzenna

6.2.1. Tereny zwartej zabudowy wsi

- 1) Na niezabudowanych jeszcze działkach położonych w granicach zwartej zabudowy wsi mogą być realizowane funkcje mieszkaniowe, letniskowe, pensjonatowe, usługowe oraz nieuciążliwa działalność gospodarcza a także obiekty związane z realizacją celów publicznych.
- 2) Przy przeznaczeniu terenów pod zabudowę związaną z produkcją, przetwórstwem i rzemiosłem obowiązek ograniczania ich uciążliwości do granic własności inwestora.
- 3) Stosownie do przepisu art. 73 ustawy o ochronie środowiska w granicach zwartej zabudowy nie mogą być realizowane inwestycje szkodliwe dla zdrowia ludzi.
- 4) Przy uzupełnianiu zabudowy w granicach zwartej zabudowy wsi należy projektować, zharmonizowane z istniejącymi w sąsiedztwie sposoby zagospodarowania działek, a także rodzaje rozwiązań architektonicznych i budowlanych, jak np.:
 - ♦ maksymalna odległość poziomu parteru od terenu nie powinna przekraczać 90cm. w najniższym punkcie, z jednoczesnym stosowaniem zasady nawiązywania posadowienia poziomu parteru do rozwiązań w tym zakresie stosowanych w sąsiedztwie.
 - ♦ dachy dwuspadowe lub czterospadowe, symetryczne, o nachyleniu połaci 35° – 45°.
 - ♦ zakaz realizowania obiektów z dachami pulpitowymi i asymetrycznymi oraz stosowania schodowych zwieńczeń ścian.
- 2) Zabudowa terenów w granicach zwartej zabudowy wsi, na których musi nastąpić ustalenie innego niż rolnicze ich przeznaczenia, ustalenie przebiegu nowej drogi lub dróg publicznych oraz ustalenie zasad podziału terenu na działki budowlane, a także lokalnych warunków zabudowy, zagospodarowania i uzbrojenia technicznego, może nastąpić po wcześniejszym opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- 3) Zabudowa terenów, na których oprócz wymienionych w pkt. 5 uwarunkowań, istniejące podziały własnościowe (wąskie działki lub ukośne ich położenie względem istniejącej lub projektowanej drogi) uniemożliwiają harmonijne ukształtowanie działek budowlanych, może nastąpić po przeprowadzeniu procedury scalania i podziału, o której mowa w przepisie art. 101 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

- 4) Możliwość realizacji budownictwa letniskowego określono także na specjalnie wyznaczonych terenach. Do celów letniskowych mogą być adaptowane opuszczone zagrody, a także odtwarzanie, nadających się zidentyfikować ruinach, stare siedliska (na ogół występujące przy terenach zadrzewionych i starych sadach). Ostateczne decyzje w tych sprawach muszą być także zgodne z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych a także zasadami kształtowania krajobrazu (zabudowa jednokondygnacyjna ewentualnie z użytkowym poddaszem).
- 5) Istniejące szlaki turystyczne należy wyposażyć w urządzenia techniczne i sanitarne a także usługi.

6.2.2. Strefy funkcjonalne i obszary rozwojowe

Pod zabudowę mogą być przeznaczone tereny:

- a) w obrębie siedlisk zabudowy kolonijnej poprzez odtwarzanie elementów tradycyjnej zabudowy zagrodowej,
- b) w obrębie zwartej zabudowy wsi,
- c) w wyznaczonych obszarach, dla których sporządza się plany miejscowe, zgodnie z ustaleniami tych planów.

Podkreśla się, że zgodnie z przyjętą zasadą plan obejmuje nie tylko tereny zabudowy ale również przyległe do nich tereny podlegające ochronie przyrodniczej i krajobrazowej, w tym również parki wiejskie, ścieżki spacerowe, tereny sportowe, plaże, przystanie i inne obszary przestrzeni publicznej. Brak zagospodarowanej przestrzeni publicznej powoduje dewastację cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów obciążając walory i atrakcyjność turystyczną terenów. Zaleca się przeprowadzanie podziałów geodezyjnych z uwzględnieniem tych wymagań.

Wyznaczając tereny budowlane kierowano się zasadą według której budowane były przez wieki siedliska rolnicze: powierzchnia ~3000 m², na którą składały się w przybliżeniu: powierzchnia budynków 10%, podwórze 20%, ogród 20% i sad 50%.

Uzupełnienie zabudowy mieszkalnej, usługowej, turystycznej i związanej z nieuciążliwą działalnością gospodarczą nastąpić może według zasad ustalonych jako polityka przestrzenna gminy.

Zgodnie z programem przyjętym dla stref funkcjonalnych w uwarunkowaniach i kierunkach, z możliwością inwestowania, zharmonizowaną z ochroną przyrody przyjęto na obszarze gminy następujące obszary rozwojowe: (Załącznik nr 2a):

A – Wieś gminna Przerośl – Gminne centrum administracji, informacji i usług oraz mieszkalnictwa.

Rozwija się jako centrum wielofunkcyjne (administracja samorządowa, prężny ośrodek oświaty i kultury oraz informacji turystycznej i biznesowej).

A1– Strefa rozwoju miejscowości gminnej Przerośl: tereny predysponowane do lokalizacji inwestycji w zakresie administracji lokalnej, biznesu, informacji, oświaty i kultury, usług dla mieszkańców, usług dla rolnictwa, turystyki (hotel) oraz mieszkalnictwa. Zabudowa w rynku dwukondygnacyjna wzdłuż pierzei przyrynkowej. Układ przestrzenny rynku w przybliżeniu zachował się do chwili obecnej (strefa konserwatorska). Domy ustawione szeregowo powinny nawiązywać ogólnie nowoczesną formą do historycznej struktury, w celu utrzymania atrakcyjnego, indywidualnego charakteru centrum gminnego, przyciągającego turystów. Szczególnej uwadze powinny podlegać pozostałości starej zabudowy, nadające się do remontu i rewitalizacji poprzez wprowadzenie nowych funkcji (sklepy z pamiątkami, punkty informacji turystycznej, kluby książki i prasy, restauracje, hoteliki). Mają one szczególną wartość jako czynniki kreowania „klimatu” Przerośli –jako miejscowości historycznej, która przez 300 lat była miastem. Przy pozostałych ulicach poza strefą oddziaływania centrum miejscowości zabudowa jednorodzinna, pensjonatowa, usługowa, warsztaty i drobny przemysł o nieuciążliwym charakterze w części wschodniej. Zagospodarowanie rynku i ulic przyległych np. ul. Szkilówka pod nadzorem konserwatorskim.

Na pozostałych terenach zabudowa jednorodzinna, wyjątkowo na działkach plombowych wielkość działki może zostać dostosowana do wymiaru działki plombowej i wynosić mniej niż 1500 m², dla całego obszaru rozwojowego wielkość działek powinna wynosić nie mniej niż 1500 m².

Rozwój i podniesienie standardu pola biwakowego, wypożyczalnia kajaków, kąpielisko.

A2 - Mieszkalnictwo stałe i letniskowe na działkach nie mniejszych niż 3000m², pensjonaty, usługi turystyczne. Obowiązek sporządzania planu miejscowego, którego ustalenia poprzedzi studium architektoniczno krajobrazowe, lokalizacja zabudowy pod nadzorem konserwatora przyrody i krajobrazu już na etapie parcelacji.

A3 - Pensjonaty, mieszkalnictwo rekreacyjne na dużych działkach min. 3000m² z obowiązkiem zalesienia 2/3 powierzchni, powierzchnia zabudowana 2- 8% terenu. Obowiązek sporządzenia planu miejscowego, którego ustalenia poprzedzi studium architektoniczno krajobrazowe, parcelacja i lokalizacja zabudowy pod nadzorem urbanisty, konserwatora przyrody i krajobrazu. Obowiązek wydzielenia

przestrzeni publicznej wzdłuż jeziora – promenada, rezerwa terenu min. 30m szerokości

- A4** – Camping o dobrym standardzie w parku rekreacyjnym, na granicy ze strefą **A3**. Poprawa standardu pola biwakowego nad J. Kościelnym, rozwój zagospodarowanej przestrzeni publicznej.
- B.** - Strefa o funkcji zagospodarowania turystycznego brzegów jezior, w połączeniu z ochroną strefy przybrzeżnej i ekosystemu jezior przed nadmiarem antropopresji, które powinny być skoordynowane przestrzennie i funkcjonalnie w ramach opracowanego planu zagospodarowania, pod nadzorem konserwatora przyrody i krajobrazu – zintegrowana ochrona kulturowo – przyrodnicza. Strefa łącznikowa pomiędzy centrum gminnym a obszarem intensywnego ruchu turystycznego związanego ze szlakiem wodnym jezior Kościelnego, Krzywólka i Przystajne. Wsie położone wzdłuż jednego z głównych traktów komunikacyjnych gminy: dróg Filipów – Przerośl i Przerośl – Dubeninki o rozmaitych funkcjach uwarunkowanych położeniem geograficznym i warunkami krajobrazowymi. Budownictwo mieszkaniowo – pensjonatowe i letniskowe. Wskazana budowa systemu stanic wodnych.
- B1.** – Zabudowa rezydencjalna na działkach min. 3000m² z obowiązkiem zalesiania 2/3 powierzchni, powierzchnia zabudowana 2 – 8% terenu. Obowiązek sporządzenia planu miejscowego, którego ustalenia poprzedzi studium architektoniczno krajobrazowe, lokalizacja zabudowy pod nadzorem konserwatora przyrody i krajobrazu. Obowiązek – wydzielenia przestrzeni publicznej wzdłuż jeziora – ścieżka spacerowa.
- B2.** - Mieszkalnictwo stałe i letniskowe na działkach minimum 3000 m² z obowiązkiem zadrzewienia 1/2 powierzchni (stanica wodna).
- B3.** - Usługi turystyczne ogólnie dostępne, przystań kajakowa, kąpielisko, wypożyczalnia sprzętu wodnego.
- B4.** - Mieszkalnictwo stałe i letniskowe na działkach min. 3000 m².
- B5.** - Pensjonaty, przystań kąpielisko, wypożyczalnia sprzętu.
- C.** - Strefa o funkcji Centrum agroturystycznego związanego ze strefą Suwalskiego Parku Krajobrazowego z dominującą rolą wsi Hańcza jako centrum ekoturystycznego rozładującego ruch turystyczny w południowo – zachodniej części SPK. (wsie: Łanowicze, Olszyna, Iwaniszki i Kruszki powinny stanowić szlak usług turystycznych (ścieżki rowerowe).
- C1.** – Mieszkalnictwo stałe i letniskowe na działkach min. 3000 m² z obowiązkiem zadrzewiania 2/3 powierzchni.

- C2.**– Usługi turystyczne, taras widokowy na jezioro z punktem obserwacyjnym ptaków (luneta) na działkach minimum 1500 m².
- D.** Strefa o funkcji usługowo turystycznej. Obszar przyległy do przygranicza związany z obsługą ruchu turystycznego na planowanym przejściu granicznym w Bolciach oraz obsługą ruchu turystycznego związanego z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym (wsie: Przełomka, Zarzecze).
- D1.** Centrum Kulturalne i turystyczne. Zabudowa zagrodowa, mieszkalna, pensjonatowa i letniskowa poza zwartą zabudową wsi zabudowa na działkach min. 3000 m² z obowiązkiem zadrzewiania 2/3 powierzchni. Powierzchnia zabudowana 2 – 8%.
- D2** Usługi turystyczne. Mieszkalnictwo letniskowe na działkach minimum 3000m² z obowiązkiem zadrzewiania 2/3 powierzchni. Powierzchnia zbudowana 2 – 8%.
- E.** Strefa o funkcji turystycznej. Obszar ruchu agroturystycznego związanego ze strefą J. Boczno i rzeki Błędzianki oraz J. Wersele (wsie: Nowa Przerośl, Prawy Las, Wersele), poza wyznaczonymi terenami (**E1**) rozwój struktury osadniczej oparty o istniejącą zabudowę wsi oraz odtwarzanie i remonty starych siedlisk. Rozwój agroturystyki z programem leczenia bioklimatycznego propagującego zdrowy tryb życia pod patronatem Sanatorium w Augustowie.
- E1.** Mieszkalnictwo stałe i letniskowe, pensjonaty. Obowiązek sporządzania planu miejscowego, którego ustalenia poprzedzi studium architektoniczno krajobrazowe, lokalizacja zabudowy pod nadzorem konserwatora przyrody i krajobrazu. Konieczne wydzielenie przestrzeni publicznej nad jeziorem, rezerwa terenu wzdłuż jeziora min. 30 szerokości.
- E2.** Usługi turystyczne (wypożyczalnia kajaków, łodzi wiosłowych).
- F.** Tereny rolnicze obejmujące;
- F1.** południowo zachodni,
- F2.** środkowy,
- F3.** południowo wschodni obszar gminy.
- Rozwój osadnictwa w ramach wyznaczonych w planie miejscowym terenów zwartej zabudowy wsi.
- Budownictwo zagrodowe, mieszkalnictwo stałe i letniskowe w obszarze zwartej zabudowy wsi, agroturystyka, usługi podstawowe. Rozwój rolnictwa i warzywnictwa ekologicznego sprzężonego z rozwojem agroturystyki i turystyki kwalifikowanej. Budowa nowych układów komunikacyjnych, dążenie do pełnego wyposażenia terenu w infrastrukturę techniczną przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Na projektowanych obszarach przewiduje się realizację obiektów związanych z rozwojem usług turystycznych między innymi:

- ◆ hotele, pensjonaty,
- ◆ gospodarstwa agroturystyczne,
- ◆ restauracje,
- ◆ kluby i kawiarnie,
- ◆ ośrodki sportowe, wypożyczalnie rowerów, korty tenisowe, boiska do gier zespołowych, itp.
- ◆ punkty informacji turystycznej,
- ◆ sprzedaż wydawnictw i rękodzieła dla turystów, (na załączonym zdjęciu przykłady z gminy Przerośl i gminy Wiżajny).

W strefach funkcjonalnych **A-E** ustala się:

- a) Racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami przyrody poprzez wykluczenie z zabudowy wskazanych na rysunku studium terenów i utworzenie systemu obszarów rozwoju turystycznego w powiązaniu z ochroną najcenniejszych terenów jako zasobu rozwoju gospodarczego gminy.
- b) Kształtowanie systemu zieleni i struktury ekologicznej w gminie przez ustalenie obowiązku realizacji nasadzeń na działkach budowlanych i rekreacyjnych.
- c) Odnowę wartości tkwiących w zasobach kulturowych gminy przez rewaloryzację starych siedlisk i możliwość ich odbudowy w sytuacji udokumentowania pozostałości (czytelne ślady).
- d) Współpracę z właściwymi organami w zakresie zabezpieczenia terenów dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

W strefach funkcjonalnych od **C** do **F** określonych w granicach zmiany studium ustala się:

- a) Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Dopuszczenie lokalizacji elektrowni wiatrowych na wskazanym obszarze będzie możliwe po przeprowadzeniu specjalistycznych analiz wykazujących brak ich znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze i krajobraz. W wyniku przeprowadzonych badań rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku granice stref ochronnych mogą ulec przesunięciu. Lokalizacja elektrowni wiatrowych oraz ich stref ochronnych zostanie uszczegółowiona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

- b) Możliwość lokalizacji urządzeń towarzyszących elektrowniom, w tym stacji i sieci elektroenergetycznych oraz instalacji sterowania i komunikacji.
- c) Możliwość realizacji rozwoju i modernizacji infrastruktury technicznej.

7. Kierunki rozwoju infrastruktury

7.1. Wodociągi

Kierunki zaopatrzenia w wodę gminy Przerośl

Przyjmuje się generalne założenie, że wszyscy mieszkańcy gminy będą mogli korzystać z zorganizowanych systemów zaopatrzenia w wodę, a więc z wodociągów grupowych lub lokalnych.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia gminy w wodę będą zasoby wód czwartorzędowych. Po zrealizowaniu programu budowy wodociągów grupowych, istniejące wodociągi będą tworzyć wspólny system połączonych wodociągów zasilających w wodę wszystkie wsie gminy. System ten będzie miał dużą niezawodność działania wynikającą z możliwości awaryjnego zastępowania poszczególnych ujęć.

Na podstawie dotychczas wykonywanych opracowań, z punktu widzenia koncepcji zaopatrzenia w wodę można przyjąć, iż najkorzystniejszym obszarem rozwoju zagospodarowania przestrzennego będą tereny w obszarze zasięgu istniejących systemów zaopatrzenia w wodę z dwóch stacji wodociągowych: Przerośl, i Śmieciuchówka.

Do stacji wodociągowej w miejscowości Przerośl podłączone są następujące miejscowości: Przerośl, Kol. Przerośl, Przystajne, Nowa Przerośl, Romanówka, Krzywólka, Zusenko.

Gmina Przerośl jest w 100% zwodociągowana.

7.2. Kanalizacja i usuwanie odpadów

Do podstawowych działań dla rozwiązywania problemów w zakresie kanalizacji należą:

- 1) Rozbudowa oczyszczalni i sieci w sołectwie Przerośl oraz budowa sieci kanalizacyjnej w sołectwach: Krzywólka, Romanówka i Przystajne.
- 2) Budowa oczyszczalni i sieci w sołectwie Hańcza i sieci w sołectwie Przełomka.
- 3) Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach przylegających do cieków powierzchniowych.
- 4) Rozwiązywanie gospodarki ściekowej w pierwszej kolejności w sołectwach wyposażonych w sieć wodociagową.

Na terenie gminy Przerośl odbiornikami ścieków są rzeki Bludzia, Błędzianka oraz ciek biorący początek w rejonie wsi Kruszki i płynący na południe. Z punktu widzenia kanalizacji najkorzystniejszymi terenami do rozwoju są obszary leżące w pobliżu odbiorników oczyszczonych ścieków. Do obszarów z których mogą być odprowadzane ścieki do rzeki Bludzi należą sołectwa: Przerośl, Krzywólka, Romanówka i Przystajne. Natomiast do rzeki Błędzianki mogą być odprowadzane ścieki z sołectw: Wersele, Zarzecze, Bućki, Blenda, Prawy Las oraz północno – wschodnia część sołectwa Przerośl. Ciek płynący na południe od wsi Kruszki może być

odbiornikiem ścieków z sołectw: Kruszki, Nowa i Stara Pawłówka i Morgi.

Jeziora położone w granicach gminy zgodnie z przepisami odrębnymi. nie mogą być odbiornikiem ścieków nawet oczyszczonych. Dla poprawy gospodarki ściekowej na terenie gminy mającej na celu ochronę wód powierzchniowych i gruntu przed zanieczyszczeniami wszystkie ścieki odprowadzane do wód otwartych lub gruntu muszą być oczyszczone w stopniu odpowiadającym wymogom.

Dla większych wsi położonych blisko odbiorników proponuje się realizację grupowych lub wiejskich oczyszczalni ścieków z odprowadzeniem ścieków do wód powierzchniowych lub gruntu.

Wszystkie nowopropozowane oczyszczalnie ścieków powinny mieć strefy izolacyjne o szerokości 150 m licząc od granicy działki. Na pozostałym obszarze gminy nie objętym kanalizacją sieciową, unieszkodliwianie ścieków należy rozwiązać poprzez zagrodowe, zbiorcze lub wiejskie oczyszczalnie ścieków z zastosowaniem oczyszczania hydrobotanicznego z odprowadzeniem oczyszczonych ścieków do gruntu bądź cieków powierzchniowych. Ponadto w indywidualnych przypadkach ścieki winny być gromadzone w szczelnych zbiornikach bezodpływowych i wywożone do punktów zlewnych najbliższych oczyszczalni ścieków.

Wody opadowe z ulic i placów oraz z terenów przemysłowo-składowych należy odprowadzać kanałami krytymi. Przed ich zrzutem do wód powierzchniowych lub gruntu powinny być podczyszczone zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.

Z pozostałych obszarów wody opadowe mogą być odprowadzane powierzchniowo do gruntu lub wód otwartych, również z zachowaniem wymogów przepisów odrębnych.

7.3. Elektroenergetyka

Energia elektryczna do Gminy Przerośl jest doprowadzana liniami napowietrznymi średnich napięć (SN) 20kV. Linie te są doprowadzone z następujących punktów:

- a) stacja w Filipowie (GPZ) 110/20 kV.
- b) stacja w Wiżajnach (RPZ) 20 kV.

Linie średnich napięć doprowadzone są do stacji transformatorowych (Sn/nn) 20/0,4 kV, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu sieci warunki atmosferyczne mają istotny wpływ na pewność zasilania. Warunki bezpieczeństwa w dostawie energii elektrycznej, w porównaniu z siecią kablową są gorsze.

Zaleca się sukcesywną realizację modernizacji sieci i urządzeń elektroenergetycznych w zależności od posiadanych na ten cel środków.

W modernizacji należy położyć szczególny nacisk na warunki bezpieczeństwa i pewność zasilania. Trasy projektowanych i modernizowanych linii elektroenergetycznych i stacje transformatorowe, powinny być usytuowane na terenach ogólnodostępnych. W projektowanych i modernizowanych drogach należy uwzględnić pasy na układanie kabli elektroenergetycznych.

Występująca na terenie Gminy Przerośl rzeźba terenu, częstotliwość wiejących wiatrów i ich siła, stwarzają korzystne warunki do realizacji elektrowni wiatrowych. Teren gminy zaliczany jest do I strefy wietrzności, gdzie średnioroczna prędkość wiatru wynosi powyżej 6 m/sec. Możliwości takie mają między innymi tereny w północnej, i południowo-wschodniej części gminy. Rozwój energetyki odnawialnej (wiatrowej) oraz tworzenie warunków dla przekazywania energii uzyskanej w farmach wiatrowych do krajowego systemu energetycznego wymagać będzie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Odbiór energii elektrycznej wytworzonej przez elektrownie wiatrowe przewiduje się liniami kablowymi średniego napięcia prowadzonymi do stacji 110kV/SN planowanej na terenie wsi Łanowicze oraz doprowadzającymi do Głównych Punktów Odbioru lokalizowanych na terenach gmin: Jeleniewo i Filipów.

Dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb obecnych i wynikających z rozwoju województwa planowana jest budowa linii wysokiego napięcia 110 kV Suwałki – Wiżajny przebiegająca przez tereny gminy Przerośl. Uszczegółowienie przebiegu napowietrznych linii 110kV i 20kV oraz stacji transformatorowych 20/0,4 kV należy wnieść w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z zachowaniem:

- w przypadku linii o napięciu 110 kV wymagana odległość posadowienia elektrowni wiatrowej od skrajnego przewodu linii powinna być większa niż „3d”, gdzie „d” jest średnicą koła zataczającego przez łopaty siłowni wiatrowej,
- wzdłuż trasy linii 20 kV należy wyznaczyć pas techniczny o szerokości 25m (przy dwutorowej 30m), w którym w dowolnym stanie pracy siłowni wiatrowej nie może znaleźć się jakikolwiek element elektrowni wiatrowej (w szczególności łopaty elektrowni), przy czym oś symetrii pasa technicznego powinny wyznaczać słupy linii 20 kV),
- wzdłuż linii niskiego napięcia odległości opisane powyżej powinny wynosić 20 i 25m.

Celowe jest wykorzystanie energii elektrycznej do ogrzewania indywidualnych obiektów budownictwa mieszkaniowego oraz letniskowego (szczególnie ważne dla przedłużenia sezonu turystycznego). Umożliwiłoby to wyeliminowanie najbardziej uciążliwych dla środowiska kotłowni na węgiel. Budowa elektrowni wiatrowych wymaga monitoringu wiatru oraz opinii w zakresie zintegrowanej ochrony krajobrazu oraz środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Tereny położone w północnej części gminy powinny być jednakże szczególnie chronione ze względu na unikalny krajobraz.

8. Kierunki rozwoju komunikacji

Powiązania ośrodka gminnego, jakim jest Przerośl, z siecią dróg wojewódzkich zwiększy dostępność komunikacyjną gminy, pozwoli na „odkrycie” gminy przez turystów. Planując wypoczynek, mając wiele możliwości, często o wyborze miejsca spędzenia wolnego czasu decyduje możliwość dogodnego dojazdu. Planując zaś podróż większość turystów wybiera drogi gwarantujące w miarę dobrą jakość. Jako oferujące relatywne dobre warunki ruchu postrzegane są zazwyczaj drogi krajowe oraz wojewódzkie. Wydaje się więc celowa zmiana kategorii dróg, a co za tym idzie poprawa parametrów technicznych obecnych dróg powiatowych Filipów – Przerośl oraz Jemieliste – Przerośl.

Droga Filipów – Przerośl zapewni lepszą dostępność gminy z kierunku południkowego Augustów – Raczek – Bakałarzewo – Filipów – Przerośl. Droga ta powinna zostać przedłużona do Stańczyk, biegnąc po wschodniej stronie jeziora Bocznego, co zapewni dogodne połączenie z unikalnym zabytkiem, jakim są wiadukty nad doliną Błakały w gminie Dubeninki. Zbudowane drogi o nawierzchni bitumicznej umożliwiłyby szybki i wygodny dojazd z Przerośli do Stańczyk. Pozwoliłoby to na odwiedzanie gminy Przerośl przez osoby zwiedzające wiadukty w Stańczykach, jak również zwiększyłoby atrakcyjność turystyczną gminy o położone niedaleko wiadukty. Jednoczenie istnienie dobrego połączenia drogowego pozwoliłoby na „odkrycie” dla turystów jeziora Bocznego. Droga łącząca Przerośl ze Stańczykami powinna przebiegać od drogi Przerośl - Przerośl Gołdapska w kierunku jeziora Bocznego, następnie wzdłuż wschodniego wysokiego brzegu jeziora przez kolonie należące do Nowej Przerośli, do drogi łączącej Stańczyki z kolonią Przerośl Gołdapska.

Zmiana kategorii drogi – o nawierzchni w dobrym stanie z Jemielistego do Przerośli na wojewódzką pozwoli na dobre skomunikowanie Suwałk z Przeroślą. Należy rozwiązać również rozbudowę układu drogowego w Przerośli, tak, aby możliwe było ominięcie rynku w Przerośli na ciągu Suwałki – Przerośl – Stańczyki. Konieczne może okazać się dobudowanie odcinka łączącego drogę z Jemielistym z drogą z Blendy przed Przeroślą, następnie budowę nawierzchni na drogach gminnych łączących drogę z Blendy z projektowaną drogą do Stańczyk. Powstała w ten sposób mała obwodnica centrum Przerośli zwiększy bezpieczeństwo ruchu w rejonie Rynku, nie oddając całkowicie pożądanego ruchu turystycznego od Przerośli.

Drogi powiatowe tworzą bardzo bogatą sieć, chyba nawet nazbyt rozbudowaną w stosunku do potrzeb. Brak jest jednak pewnych odcinków uzupełniających tę sieć. Są to odcinki łączące Blendę z drogą Iwaniszki –

Hańcza oraz Wersele z Mierkiniami. Jako zasadę należy przyjąć zastosowanie nawierzchni bitumicznej na wszystkich drogach powiatowych w celu poprawy dostępności komunikacyjnej większości terenów gminy. Szerokość nawierzchni jezdni mogłaby zostać ograniczona – z uwagi na ograniczone natężenie ruchu drogowego – do jednego pasa ruchu szerokości 3 metrów wraz ze zwirowym poboczem.

Poprawy wymagają warunki bezpieczeństwa ruchu drogowego. Dobra nawierzchnia zachęca do szybszej jazdy, konieczna jest więc taka organizacja ruchu, aby wymusić określone zachowania kierowców a mianowicie ograniczenie prędkości przejazdu przez miejscowości. Środki spowalniające ruch należy zastosować w miejscowościach:

- Iwaniszki, Kruszki, Hańcza, Krzywólka, Śmieciuchówka, Morgi („bramy” wjazdowe do miejscowości, zwężenia przekroju, wyspy rozdzielające kierunek ruchu),
- Pawłówka („bramy” wjazdowe do miejscowości, mini rondo przy kościele oraz na skrzyżowaniu drogi przez Pawłóvkę z drogą do Morg, chodniki w krawężnikach, wyznaczone przejścia dla pieszych w zawężeniach jezdni na drodze przez Pawłóvkę oraz w rejonie kościoła i szkoły, oświetlenie, malowane pasy na jezdni).

W miejscowościach tych (zwłaszcza Pawłówcę, gdzie występuje intensywny ruch pieszy) powinny zostać wybudowane chodniki dla pieszych.

Konieczne jest także zastosowanie metod spowalniania ruchu w samej Przerośli. Przerośl posiada układ uliczny, zachodzi więc konieczność zaprojektowania organizacji ruchu uwzględniającej zastosowanie środków uspokojenia ruchu na wszystkich ulicach Przerośli. Należy zaprojektować środki optyczne zawężające przekrój drogi na wlotach do Przerośli – mogą to być „bramy” wjazdowe do miejscowości z zieleni. Na skrzyżowaniach dróg powiatowych wchodzących do Przerośli należy zbudować mini rondo skutecznie spowalniające ruch drogowy, na odcinkach między skrzyżowaniami należy zawęzić przekrój jezdni do 6 m, a w miejscach wyznaczonych przejść dla pieszych zbudować wyspy dzielące kierunki ruchu, możliwe jest także zbudowanie garbów na jezdni. W miejscach wyznaczonych przejść dla pieszych należy wykonać przewężenia oraz szerokie garby na jezdni tak, aby przejścia dla pieszych znajdowały się na garbach. Na ulicach rynku należy wprowadzać ruch jednokierunkowy okrężny, wydzielając miejsca do parkowania pojazdów oraz przystanek autobusowy. Zastosowanie powyższych środków pozwoli na poprawę warunków życia mieszkańców i zwiększy bezpieczeństwo ruchu drogowego.

Kolejnym obszarem, którego funkcjonowanie wymaga poprawy jest podsystem transportu publicznego. Charakteryzuje się on niskim standardem obsługi, przede wszystkim jeśli chodzi o częstotliwość kursowania autobusów. Należy zdecydowanie poprawić – przy wykorzystaniu środków gminnych - jakość obsługi transportem publicznym opierając go na

komunikacji mikrobusowej kursującej z dużą częstotliwością i docierającą do większości miejscowości gminy. Komunikacja taka powinna łączyć Przerośl z ośrodkami gminnymi: Filipów przez Czostków i Przystajne, Wiżajny i Rutka Tartak przez Iwaniszki, Hańczę i Mierkinie oraz Jeleniego przez Kruszki i Szeszupkę. Mikrobusy powinny kursować z dużą częstotliwością na wymienionych relacjach, wskazane jest również zastąpienie autobusów mikrobusami (poza godzinami szczytu) w relacji Suwałki zarówno przez Łanowicze - Śmieciuchówkę jak i Pawłówkę. Po zbudowaniu drogi do Stańczyk możliwe i celowe będzie uruchomienie komunikacji zbiorowej z Przerośli do Stańczyk i dalej do Wiżajn.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest pionowe oraz poziome oznakowanie dróg, zarówno powiatowych jak i gminnych. Główne drogi oraz wszelkie miejsca niebezpieczne (łuki, miejsca ograniczonej widoczności) należy wyposażyć w światelka odblaskowe, „prowadzące” kierowcę po drodze. Konieczne jest opracowanie konsekwentnego, logicznego i czytelnego systemu oznakowań i zamontowanie na skrzyżowaniach i odcinkach między skrzyżowaniami czytelnych drogowych znaków. Jest to konieczne przede wszystkim dla turystów i osób okazjonalnie korzystających z dróg gminy. Szczególnie odczuwalny jest brak czytelnych i wyraźnych drogowych znaków w Przerośli, gdzie drogi wchodzi w różnych kierunkach i gdzie kierowca będzie pierwszy raz może mieć duże trudności ze znalezieniem odpowiedniej drogi.

8.1. Ścieżki rowerowe

Wyznaczanie ścieżek rowerowych, o znaczeniu międzyregionalnym, regionalnym i lokalnym oraz tras rowerowych dojazdów dzieci do szkół odbywać się powinno wg dokumentacji opracowanej w ramach niniejszego studium.

8.2. Szlaki kajakowe

Zagospodarowanie trasy spływu kajakowego po rzece Bludzi obejmować powinno: przystań kajakową i pola biwakowe na trasie spływu. Trasa winna być połączona ze szlakiem Rospudy oraz z Jeziorem Boczne.

8.3. Trasa turystyki samochodowej

Przebudowa drogi powiatowej Raczki- Bakalarzewo -Filipów- Przerośl- Hańcza i Wiżajny na potrzeby trasy turystyki samochodowej wzdłuż Doliny Rospudy i Suwalskiego Parku Krajobrazowego.

9. Obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także

obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400m² oraz przestrzeni publicznej.

9.1. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe:

Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe dla obszarów, na których należy wprowadzić ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa dotyczące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (art.44 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego następuje dla obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie mpzp na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszarów wymagających rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400m² oraz obszarów przestrzeni publicznej - powstaje po upływie 3 miesięcy od dnia ustanowienia tego obowiązku (art.10 ust.3 w/w ustawy).

Obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym określone zostały w pkt. 13 Studium.

Przy opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy określić potrzebę scaleń i nowego podziału nieruchomości.

9.2. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych może być obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych:

1) Stosownie do przepisu artykułu 53 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27 poz. 96 z późn. zm.) dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który powinien zapewnić integrację wszelkich działań podejmowanych w granicach terenu górniczego w celu:

- ◆ wykonania uprawnień określonych w koncesji;
- ◆ zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
- ◆ ochrony środowiska, w tym obiektów budowlanych;

Koszty sporządzenia projektu planu ponosi przedsiębiorca. Jeżeli w ocenie wpływu wydobywania kopalin na środowisko, przedstawionej wraz z wnioskiem o koncesję, nie przewiduje się ujemnych wpływów na środowisko, organ wydający koncesję może zwolnić ubiegającego się o tę koncesję od sporządzenia planu miejscowego dla terenu górniczego, utworzonego w związku z wydobywaniem kopalin pospolitych.

W związku z wyżej wymienionym przepisem decyzję o przystąpieniu do sporządzenia planu dla terenu górniczego należy podjąć na podstawie ustaleń zawartych w koncesji na wydobycie kopalin ze złóż.

- 2) Stosownie do przepisu artykułu 7 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W związku z tym przepisem decyzję o przystąpieniu do sporządzenia planów miejscowych, dla terenów rolnych przeznaczonych pod zabudowę nie związaną z gospodarką rolną lub leśną, należy podejmować po zaistnieniu potrzeb i możliwości w tym zakresie.

9.3. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania.

Jeśli w granicach zwartej zabudowy wsi znajdują się tereny, które mogą być zainwestowane po wcześniejszym określeniu zasad podziału terenu na działki, zasad komunikacji, uzbrojenia i zabudowy, to dla tych terenów ustala się obowiązek sporządzania planu.

Sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe dla obszarów, na których musi nastąpić ustalenie innego niż rolnicze ich przeznaczenie, lokalizacji inwestycji pogarszających stan środowiska, ustalenie przebiegu nowej drogi lub dróg publicznych oraz ustalenie zasad podziału terenu na działki budowlane, a także lokalnych warunków zabudowy, zagospodarowania i uzbrojenia technicznego.

Sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy opracować dla terenów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu oraz występowaniem znaczącego oddziaływania na środowisko.

Wyznaczenie obszarów w których dopuszcza się lokalizację turbin wiatrowych wraz z ich strefami ochronnymi należy poprzedzić wykonaniem wstępnych prognoz oddziaływania akustycznego w celu zapewnienia odpowiednich standardów jakości środowiska w zakresie klimatu akustycznego na terenach przeznaczonych na cele zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjno-wypoczynkowej, usług oświaty i szkolnictwa, opieki społecznej i innych chronionych na podstawie przepisów szczególnych. W ramach analiz należy uwzględnić oddziaływanie skumulowane istniejących i projektowanych zespołów oraz pojedynczych turbin wiatrowych.

Podstawę do ustalania szczegółowej lokalizacji turbin (elektrowni) wiatrowych pod względem uwarunkowań przyrodniczych i ochrony środowiska

stanowi opracowanie ekofizjograficzne, poprzedzające sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, o którym to opracowaniu mowa w art.72, ust.4 i 5 ustawy z dnia 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. z 2008, Nr 25, poz. 150).

10. Zasady zabudowy i zagospodarowania terenów objętych planowaniem.

- a) Na obszarze parku krajobrazowego, jego otuliny i w obszarze chronionego krajobrazu ustala się zakaz wtórnego podziału na areale uznanym za minimalny do lokalizacji nowego siedliska zgodnie z postanowieniami planu miejscowego.
- b) Granice obszarów inwestycyjnych, wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy, sporządzonym przed 1 stycznia 1995r. przyjmuje się jako granice zwartej zabudowy wsi.
- c) Leżące w wyżej wymienionych granicach tereny przeznaczone pod zabudowę, dla których nie określono jednak zasad podziału na działki budowlane i zasad zabudowy, przeznacza się do obowiązkowego sporządzenia zmian w planie, lub do sporządzenia nowego planu miejscowego jeżeli plan ten będzie sporządzony po 31 grudnia 1999r.
- d) Na pozostałych terenach leżących w granicach zwartej zabudowy wsi lub w granicach siedlisk zabudowy kolonijnej, uzupełnienie zabudowy może następować bez wcześniejszego sporządzania planu miejscowego pod warunkiem przestrzegania zasad:
 - ♦ utrzymanie skali i charakteru miejscowości,
 - ♦ charakter i gabaryty zabudowy oraz rodzaj pokryć dachowych muszą nawiązywać do tradycji regionalnych (dach dwuspadowy, zabudowa jednokondygnacyjna, ewentualnie z użytkowym poddaszem),
 - ♦ w przypadku realizacji inwestycji produkcyjno – usługowych ustala się zasadę, że uciążliwość funkcji zawiera się w granicach działki.
- e) W opracowaniach planistycznych i przy opracowaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów należy przestrzegać następujących zasad zabudowy regionalnej:
 - ♦ ograniczenie gabarytu zabudowy do max 2 kondygnacji dla budynków mieszkalnych na wsi (parter plus użytkowe poddasze), do 4 m od poziomu terenu do okapu budynku dla budynków gospodarczych i nie więcej jak 5m od poziomu terenu do okapu dla obiektów produkcyjno – usługowych i użyteczności publicznej. W wyjątkowych sytuacjach można zezwolić, dla budynków użyteczności publicznej, wysokość 9 m od poziomu terenu do okapu (2 kondygnacje użytkowe),

- ♦ poziom podłogi parteru nie wyżej niż 1 m ponad poziom terenu, Wysokość podpiwniczenia do max 1m ponad poziom terenu, w przypadkach realizacji podpiwniczenia powyżej 1m ponad poziom terenu traktowanie takiego rozwiązania jako kondygnacji budynku,
 - ♦ dachy symetryczne dwuspadowe o nachyleniu połaci 45° wyposażone w poszerzone okapy,
 - ♦ zakaz realizowania obiektów budowlanych z dachami pulpitowymi, kopertowymi, uskokowymi i asymetrycznymi oraz stosowania w budynkach schodkowych zwieńczeń ścian,
 - ♦ zaleca się stosowanie i zwartej bryły opartej na rzucie wydłużonego prostokąta,
 - ♦ do prac wykończeniowych, elewacyjnych zaleca się stosowanie materiałów pochodzenia rodzimego – kamień, drewno.
- f) Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów nie wymagających obowiązkowego sporządzenia planu, ustalonych w niniejszej uchwale i jej integralnych częściach, kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz regionalnych zasad kształtowania zabudowy.
- g) Na terenach poza granicami zwartej zabudowy, plany miejscowe sporządza się w miarę możliwości i zgodnie z polityką przyjętą przez gminę.
- h) Bezwzględne przestrzeganie ustaleń planu ochrony Suwalskiego Parku Krajobrazowego.
- i) Ustala się, że użytki rolne niższe niż trzecia klas bonitacyjnych, położone na obszarach pomiędzy chronioną, rolniczą przestrzenią produkcyjną a granicą lasów mogą być użytkowane zmiennie na gospodarkę rolną lub leśną, co oznacza możliwość zalesienia tych gruntów stosowanie do potrzeb właścicieli.
- j) Przy lokalizowaniu elektrowni wiatrowych ważnym czynnikiem jest odległość ich zespołu od miejsc zamieszkania ludzi i innej zabudowy związanej z pobytem ludzi. Zasięg hałasu jaki emituje zespół turbin wiatrowych uzależniony jest od: typu turbiny wiatrowej i jej mocy, wysokości wieży i średnicy łopat wirnika, ukształtowania terenu, stopnia zalesienia terenu i występowania innych przeszkód terenowych oraz ich wysokości, kierunku i prędkości wiatru na analizowanym obszarze, liczby elektrowni w zespole i ich wzajemnego rozmieszczenia, sąsiedztwa innych farm wiatrowych.

11. Zasada formułowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych.

Mając na celu zrównoważony rozwój gminy polegający na wzajemnym wspieraniu procesów ochrony przyrody, rozwoju gospodarczego i społecznego rozumianych jako poprawa jakości życia wszystkich istot dziś i jutro stwierdza się co następuje:

- 1) Zasoby wpływające na jakość życia mieszkańców, zasoby warunkujące prawidłowe funkcjonowanie procesów gospodarczych oraz zasoby stanowiące wysokiej wartości dobra kultury i przyrody muszą być chronione i użytkowane w sposób nie zagrażający ich dewastacji i degradacji. W miarę możliwości powinny być rozwijane i wzbogacane, dzięki harmonijnemu współdziałaniu czynników przyrodniczych, społecznych i gospodarczych.
- 2) Z uwarunkowań przyrodniczych gminy, której największym bogactwem, obok terenów rolniczych, jest krajobraz i nieskażone środowisko wynika, że rozwój zagospodarowania, traktowany jako proces, powinien spełnić następujące warunki:
 - ♦ przestrzeganie wykluczeń i ograniczeń wynikających z zasad gospodarowania w obszarach ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,
 - ♦ zachowanie struktury zabudowy zharmonizowanej z rzeźbą terenu i innymi warunkami geomorfologicznymi, szatą roślinną i klimatem, dotyczy to w szczególności lokalizacji nowych siedisk zarówno rolniczych jak mieszkalnych i rekreacyjnych,
 - ♦ uszanowanie i zrozumienie lokalnej budowlanej tradycji kulturowej jako podstawowego warunku zapewniającego ład przestrzenny krajobrazu,
 - ♦ przyjęcie jako wzór dla nowej zabudowy letniskowej i pensjonatowej formy przestrzennej tradycyjnej zagrody rolniczej,
 - ♦ strefy przybrzeżne jezior – wykluczone z zabudowy.
- 3) Działki dla mieszkalnictwa rekreacyjnego powinny być lokalizowane w powiązaniu z istniejącą zabudową wsi, w formie uzupełnienia istniejącej zabudowy zagrodowej, w bezpośrednim sąsiedztwie, wielkość działki minimum 1500 m² z intensywnym zadrzewieniem, w wyjątkowych wypadkach (np. działki plombowe) wielkość działki w przedziale od 1000 m² do 1500m²,
 - ♦ lokalizacja działek powinna być przeprowadzona w sposób umożliwiający percepcję krajobrazu z dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych, ewentualnie przy zwartej zabudowie lokalizacja parkingów i punktów widokowych,
 - ♦ małe zespoły działek rekreacyjnych powinny być lokalizowane w parkach (ogrodach) rekreacyjnych, z kanalizacją lokalną

(wspólne oczyszczalnie ścieków), małe parki powinny tworzyć system parków rekreacyjnych ze wspólną infrastrukturą techniczną, społeczną i usługami technicznymi. Wskazane rozwiązania architektoniczne wg. zasad architektury organicznej (ekologicznej). Lokalizacja parków powinna wzbogacać krajobraz, np. tam gdzie nie ma jeziora – baseny sportowe, zadrzewienia, architektura organiczna.

4) Działka osadnictwa ekologicznego (architektura organiczna), powyżej 3000m² z wymogiem zalesienia 2/3 terenu. Możliwe jest:

- ♦ przeznaczenie terenów pod zalesienie, szczególnie na terenach łączących grunty leśne, założenie siedliskowe na 1/3 terenu,
- ♦ wykorzystanie (odtworzenie) starych siedlisk w tych samych co kiedyś technikach budownictwa oraz tradycyjnym kształcie przestrzennym, tzn. z zastosowaniem tradycyjnych materiałów i wykonawstwa,
- ♦ zharmonizowanie i poprawianie wizerunku przestrzennego istniejącej zabudowy,
- ♦ porządkowanie, zadrzewianie i zakrzewianie poboczy dróg.

Ład przestrzenny i wynikający z niego wizerunek miejscowości oraz całość krajobrazu ma silny wpływ na decyzje inwestorów co do zakupu działek budowlanych mieszkaniowych i rekreacyjnych jak również szanse na rozwój budownictwa o charakterze budownictwa rezydencjalnego. Decyzje te bowiem zależą od sumy wartości energii oddziaływania poszczególnych elementów krajobrazu i znaku siły tego oddziaływania (przyciąga czy odpycha).

Realizacji kierunków zmian zagospodarowania przy danych uwarunkowaniach powinien towarzyszyć odpowiedni program społeczny, zaś polityka przestrzenna zagospodarowania, która następuje w wyniku realizacji programów i pojedynczych inwestycji; powinna być sprzężona z polityką społeczną, np. działanie na rzecz koordynacji rozwoju turystyki i rekreacji, wyznaczania terenów pod inwestycje z rozwojem usług i rolnictwa ekologicznego jako źródła zaopatrzenia i tworzenia nowych miejsc pracy.

Obiektem realizacji zasad zrównoważonego rozwoju jest wieś wielofunkcyjna z następującymi funkcjami:

- ♦ rolnictwo tradycyjne,
- ♦ rolnictwo ekologiczne,
- ♦ obsługa rolnictwa,
- ♦ agroturystyka i jej obsługa,
- ♦ mieszkalnictwo stałe,
- ♦ mieszkalnictwo rekreacyjne,

- ♦ mieszkalnictwo o charakterze luksusowym typu rezydencji na pobyt stały wypoczynkowy,
- ♦ obsługa mieszkalnictwa,
- ♦ przetwórstwo produktów rolniczych,
- ♦ usługi turystyczne,
- ♦ centra kultury, oświaty i kształcenia ustawicznego,
- ♦ usługi zdrowotne (opieka dla ludzi starych i niepełnosprawnych, leczenie klimatyczne w zakresie stresu i stanów wyczerpania pracą, medycyna naturalna),
- ♦ zielone szkoły i przedszkola.

Przyjmuje się zatem, że budownictwo zagrodowe będzie uzupełniane siedliskami związanymi z realizacją funkcji turystycznych i rekreacyjnych oraz mieszkaniowych. Mogą to być siedliska stare odbudowane lub nowo zakładane siedliska w formie tradycyjnych zagród. Także rezydencje na wzór dworów i dworków oraz domy letniskowe i jednorodzinne czerpiące wzory z form elementów zabudowy zagrodowej i folwarcznej.

Należy rozwijać również nowoczesne formy architektury organicznej (ekologicznej), nie stanowiące zakłócenia ładu przestrzennego krajobrazu. Chodzi o to aby przy kształtowaniu nowych siedlisk czerpać nie tylko z formy architektury regionalnej ale z jej treści funkcjonalnych i logicznych. Znaczący to, że powinni osiedlać się tutaj ludzie, którzy rozumieją i potrafią czerpać z zasobów kulturowych suwalszczyzny dla wzbogacenia własnego życia. Obszary te promują unikalną jakość życia, coś trudnego do uzyskania w innych regionach.

Warto zatem może stworzyć w Suwałkach pracownię architektury ekologicznej (organicznej) współpracującą z Gminami.

Powinno być zasadą, że zmiany zagospodarowania poprawiają jakość krajobrazu a siła oddziaływania (atrakcyjność) krajobrazu na turystów będzie zwiększać chęć przebywania na tym obszarze bądź nabywania działek rekreacyjnych.

Poprawa jakości krajobrazu, rozumiana jako kształtowanie ładu przestrzennego przez korzystne oddziaływanie na ewolucję krajobrazu powinna polegać na:

- ♦ harmonii całości i elementów siedlisk z geomorfologią,
- ♦ estetyce siedlisk letniskowych, logice formy architektonicznej stosownie do funkcji i miejsca,
- ♦ zgodności z krajobrazem kulturowym,
- ♦ zgodności z ochroną przyrody.

Zasada projektowania obiektów na siedliskach:

- ♦ na nowych siedliskach budynki murowane lub w innych nowoczesnych technologiach wg projektu architektoniczno -

budowlanego z zagospodarowaniem terenu wg zasad ustalonych w studium,

- ♣ budynki drewniane wznoszone w tradycyjnych technikach i kształcie przestrzennym wg rysunku osoby uprawnionej. Wskazane jest opracowanie katalogu tradycyjnych rozwiązań budynków drewnianych, glinianych, drewniano – kamiennych.
- ♣ Wykorzystanie miejscowych materiałów budowlanych: drewno, kamień, glina, słoma, trzcina.

Spodziewane wyniki:

- ♣ wykorzystanie umiejętności miejscowych rzemieślników – stworzenie nowych miejsc pracy,
- ♣ ograniczenie budownictwa z betonu, pustaków i cegły dla dobra krajobrazu,
- ♣ wzbogacanie krajobrazu kulturowego przez restytucję starych siedlisk w tradycyjnych technologiach, rewitalizację i poprawę wizerunku istniejącej zabudowy oraz nowoczesne rozwiązania architektury organicznej,
- ♣ poprawa wizerunku poszczególnych wsi i całej gminy dla zwiększenia siły przyciągania potencjalnych inwestorów,
- ♣ zwiększenie siły oddziaływania oferty gmin na rynku nieruchomości i wzrost ceny rynkowej gruntów,
- ♣ wzrost zainteresowania lokalizacją usług i nieuciążliwego przemysłu,
- ♣ wzrost popularności gminy na rynku turystycznym.

12. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym są sformułowane w „Strategii rozwoju Gminy Przerośl na lata 2000 –2015”, „ Gminnej strategii rozwiązania problemów społecznych w Gminie Przerośl w latach 2005-2015” oraz „Analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy w latach 2002-2004”.

a) w zakresie wykorzystania zasobów przyrodniczo- krajobrazowych:

Obecnie gmina posiada następujące tereny komunalne przeznaczone lub planowane na funkcje turystyczne:

- 1,11 ha – działka nad jez. Krzywólka, zmodernizowanie kąpieliska wraz z utworzeniem infrastruktury tj. zadaszenia, ławeczki, sanitariaty.
- 0,33 ha – działka nad jez. Przystajne, zmodernizowanie kąpieliska tj. przebudowa pomostu, profilowanie plaży.
- 0,86 ha - we wsi Zarzecze budynek po szkole podstawowej, planowany na funkcje turystyczne.

0,045 ha – budynek przedszkola w Przerośli, planowany na skansen w stylu starej chałupy z XIX w.

0,50 ha – w centrum osady Przerośl ul. Dworna, działka planowana pod zabudowę np. hotel lub inne usługi turystyczne.

Elementem zagospodarowania turystycznego gminy są szlaki turystyczne. Według informacji PTTK w Suwałkach na terenie gminy istnieją następujące szlaki:

szlak rowerowy - Pierścień Rowerowy Suwalszczyzny – część północna, o następującym przebiegu na terenie gminy: Przerośl – Przerośl Mała – Rakówek – Szafranki - Garbas (dł. 25,2 km).

szlaki piesze:

- Zielony – Mierkinie - Przerośl – Czarne , dł. 24,8 km,
- Czarny – Mierkinie – Stara Hańcza, dł. 1,6 km,

Fragmenty dłuższych szlaków pieszych w północnej części gminy:

- Czerwony E – 11 (Europejski Dalekobieżny Szlak Pieszy) – Jastrzębna PKP – Rakówek – Gołdap, dł. 216,9 km,
- Niebieski – Prudziszek – Jesionowa Góra – Gulbieniszki – Błaskowizna – Stara Hańcza – Smolniki, dł. 40,3 km.

Ponadto wg „Studium zagospodarowania rekreacyjnego Pojezierza Suwalsko – Augustowsko – Sejneńskiego” przez teren gminy przewiduje się przebieg trasy rowerowej o znaczeniu międzyregionalnym : Stańczyki – Przerośl – Filipów – Bakalarzewo – Raczek – Augustów.

Projektuje się również otwarcie dla spływów kajakowych szlaku wodnego rzeką Bludzią i połączenie tego szlaku ze szlakiem rzeki Rospudy.

b) w zakresie tworzenia korzystnych warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich:

- budowa sieciowej pompowni wodociągowej w miejscowości Bućki, Prawy Las – rozpoczęcie 2004r,
- przebudowa stacji wodociągowej i ujęcia wody Przerośl- 2004r,
 - budowa nowych ujęć wody – studnia głębinowa we wsi Wersele – rozpoczęcie w 2006r. – planowane zakończenie w 2010r.
- budowa kanalizacji sanitarnej o długości 1,5 km z podłączeniami w latach 2006- 2009,
- budowa około 300 przydomowych oczyszczalni ścieków - w latach 2005 – 2008.

Do zadań własnych nieinwestycyjnych Gminy będzie należało:

- prowadzenie nadzoru nad przestrzeganiem ustaleń zawartych w decyzjach dotyczących ustanowienia stref ochronnych ujęć wody – 2004 – 2012 r.

-opracowanie programów optymalizacji wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków z uwzględnieniem programu rozwoju sieci kanalizacji sanitarnej- 2004 – 2005r.

- dokonanie inwentaryzacji i doprowadzenie do likwidacji nieczynnych i nie nadających się do eksploatacji studni wierconych i kopanych- 2004 – 2012r.
- c) w zakresie pobudzania inicjatyw lokalnych dla rozwoju przedsiębiorczości:
 - tworzenie warunków rozwoju małych przedsiębiorstw w tym usług: budowlanych, komunikacyjnych, wspieranie rzemiosła itp.,- stworzenie Centrum Informacji dla Inwestora –do 2002r.,
 - przygotowanie infrastruktury dla potrzeby rozwoju przedsiębiorczości – działania ciągłe,
 - współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w procesie przygotowania ofert inwestycyjnych, kojarzenia partnerów i promocji gminy,
 - rozwój infrastruktury dla sieci specjalistycznych rejonów turystycznych (turystyka piesza- połączonych sieci, szlaków, wodna, zimowa) oraz turystyki stosowanej dla osób niepełnosprawnych),
- d) dywersyfikacja – źródłem pozarolniczych dochodów na wsi:
 - stworzenie dogodnych warunków do organizacji centrum edukacyjno-kulturalnego w Przerośli, przyszłego organizatora festiwali, sympozjów i promocji gminy,
 - tworzenie warunków do zalesiania nieużytków tworząc m.in. przez to miejsca pracy oraz wspieranie działań związanych z dystrybucją i obróbką drewna oraz uprawy ziół jako dodatkowego źródła dochodów – działania ciągłe,
 - rozwój infrastruktury dla sieci specjalistycznych rejonów turystycznych (turystyka piesza- połączonych sieci, szlaków, wodna, zimowa) oraz turystyki stosowanej dla osób niepełnosprawnych) - działania ciągłe.

W analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy w latach 2002 – 2004 zestawiono wnioski zgłoszone do sporządzenia planów miejscowych oraz zaproponowano zasady podejmowania prac planistycznych.

13. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust.1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W Studium uwzględnia się zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego oraz rezerwuje się tereny, na których będą one rozmieszczone na terenie gminy.

Zadania służące realizacji celów publicznych to każda działalność państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego, finansowana w całości lub w części z budżetu państwa, samorządu lub środków własnych inwestora. Warunkiem realizacji zadań zawartych w programach rządowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru oraz zadań samorządowych województwa zawartych w

programie wojewódzkim, a także innych zadań uznanych za publiczne jest ich wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin, po uprzedniej negocjacji marszałka województwa z wójtem.

Projektuje się przebieg napowietrznej linii 110 kV Suwałki – Wiżajny, przebiegającą przez tereny gminy Przerośl. Wyżej wymieniona inwestycja jest inwestycją celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym umieszczoną w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego” zatwierdzonym Uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r.

W programie wojewódzkim na lata 2001 – 2003 były zapisane **zadania** całego województwa, w tym Gminy Przerośl:

1. Komputerowy System Informacji Turystycznej i Promocji Województwa Podlaskiego,
2. Wspomaganie zarządzania województwem przez administrację samorządową.

Wśród **potencjalnych zadań** o charakterze ponadlokalnym, wynikających z kierunków zagospodarowania przestrzennego, zawartych w programach rozwoju kultury do roku 2006 sportu do roku 2005 i turystyki do roku 2010 **samorządu wojewódzkiego** dotyczących obszaru gminy Przerośl, zapisano:

- 1) organizację muzeów społecznych lub regionalnych, izb rękodzieła ludowego, warsztatów rękodzielniczych i innych – w terminie do roku 2006,
- 2) stworzenie punktów wypożyczalni nart i wytyczenie szlaków narciarskich w najpopularniejszych rejonach rozwoju narciarstwa biegowego – w terminie do roku 2006,
- 3) budowę nowych kampingów, pól biwakowych, schronisk, bazy gastronomicznej itp. na szlakach turystycznych pieszych i rowerowych – w terminie do roku 2006,
- 4) budowę przystani i stanic wodnych dla potrzeb turystyki wodnej – w terminie do roku 2015,
- 5) przekształcanie budynków byłych szkół w schroniska młodzieżowe oraz obiekty turystyki kwalifikowanej – w terminie od roku 2015.

Do **potencjalnych zadań** wynikających z kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa – wniosków zgłoszonych przez **instytucje i samorządy lokalne** zaliczono:

- 1) rozwój turystyki aktywnej w okolicach parku krajobrazowego w latach 2004 – 2006,
- 2) zintegrowany system zagospodarowania i wykorzystania szlaków turystycznych Suwalszczyzny w terminie zależnym od środków finansowych.

Wśród **potencjalnych zadań programów wojewódzkich** wynikających z polityki i zamierzeń inwestycyjnych **samorządów** oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa zapisano dla Gminy Przerośl:

1) w ramach „Programu zintegrowanego rozwoju drogownictwa” – przebudowy i budowy dróg nie ujętych w innych zadaniach:

- przebudowę drogi powiatowej Raczki – Bakalarzewo – Filipów – Przerośl – (Linowo) – Hańcza – Wiżajny; jako trasy turystyki samochodowej wzdłuż doliny rzeki Rospudy i w Suwalskim Parku Krajobrazowym,

2) w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, uporządkowanie gospodarki poprzez:

- kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej w zlewni jeziora Hańcza na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego poprzez budowę kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków do istniejącej oczyszczalni w Jeleniewie i budowanej w Wiżajnach – po 2003r.

W zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej jako **potencjalne zadanie** wynikające z informacji **samorządów i TP S.A., zostały zapisane:**

- 1) budowa linii światłowodowych do siedzib władz samorządowych – docelowo,
- 2) budowa stacji bazowej ERA GSM – Przerośl Kol.

III. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Przyjęte rozwiązania w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy mają umożliwić osiągnięcia zrównoważonego rozwoju gospodarczego, otwartego na współpracę regionalną i międzynarodową, dbając przy tym o poprawę stanu zamieszkania z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych oraz położenia gminy.

Strategia rozwoju gminy zakłada stały wzrost gospodarczy, a priorytety przewidują kierunki działań, których realizacja zmierzać będzie do zachowania odpowiedniej jakości środowiska naturalnego. Zgodnie z polityką ochrony środowiska województwa podlaskiego oraz powiatu suwalskiego działania gminy powinny być ukierunkowane na:

Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy

1) w zakresie rozwoju systemu transportowego:

- budowa i modernizacja dróg zapewniających prawidłowe funkcjonowanie krajowego i regionalnego ruchu kołowego,

2) w zakresie rozwoju systemów energetycznych:

- rozwój systemów ciepłowniczych stosownych do standardów ochrony środowiska (kolektory słoneczne, kotły na biomasę).

3) w zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz usuwania i utylizacji odpadów stałych:

- rozwój systemu zaopatrzenia w wodę ukierunkowanego na objęcie scentralizowanymi systemami wszystkich mieszkańców jednostek osadniczych o zwartej przestrzennej zabudowie,
- rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, ukierunkowany w szczególności na zapewnienie współczesnych standardów cywilizacyjnych zamieszkiwania oraz eliminację zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych poprzez:
 - ♦ budowę oczyszczalni ścieków we wsiach nie posiadających takich urządzeń, budowę sieci kanalizacji sanitarnej,
 - ♦ rozwój systemów usuwania i utylizacji odpadów stałych ukierunkowany na ochronę środowiska i gospodarcze wykorzystanie części odpadów poprzez:
 - modernizację i rozbudowę istniejącego wysypiska śmieci dla potrzeb gminy,
 - powszechną selektywną zbiórkę odpadów,
 - rozwiązanie problemu utylizacji odpadów pochodzenia zwierzęcego.

Wzmocnienie bazy ekonomicznej

1) w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich:

- tworzenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych do poprawy jakości i struktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wspieranie specjalizacji i intensyfikacji produkcji rolniczej, dostosowanej do potrzeb rynku żywnościowego, przetwórstwa rolno-spożywczego i eksportu,
 - wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do poprawy warunków cywilizacyjnych życia i pracy ludności rolniczej.

2) w zakresie rozwoju turystyki:

- wspieranie działań dotyczących kompleksowego zagospodarowania turystycznego jednostek osadniczych oraz obszarów i obiektów o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych,
- tworzenie warunków lokalizacyjnych oraz preferencji finansowych, organizacyjnych i prawnych sprzyjających pozyskiwaniu inwestorów do modernizacji i realizacji bazy turystycznej w najatrakcyjniejszych do tego celu obszarach,
- wspieranie rozwoju agroturystyki.

Zrównoważone gospodarowanie przestrzenią z zachowaniem cennych walorów przyrodniczych i kulturowych, a także z ich racjonalnym wykorzystaniem dla przyspieszonego rozwoju:

1) tworzenie warunków prawnych do zachowania ciągłości przestrzennej i prawidłowego funkcjonowania podstawowych elementów środowiska przyrodniczego poprzez:

- uwzględnianie zasad ochrony prawnej w planach zagospodarowania przestrzennego gminy.

2) wzbogacenie systemu przyrodniczego gminy w szczególności poprzez:

- zalesiania gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej,
- sukcesywne zwiększania ilości zieleni przeciwerozyjnej na terenach rolniczych,
- modernizację i budowę zbiorników wodnych i racjonalnego ich wykorzystania.

3) ochronę wód powierzchniowych i podziemnych w szczególności poprzez:

- wspieranie rozwoju systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz innych działań zapobiegających zanieczyszczeniom i degradacji wód z priorytetem ochrony obszarów zasobowych ujęć komunalnych oraz wód w obszarach cennych przyrodniczo i rekreacyjnych.

4) ochronę powierzchni ziemi i powietrza oraz wykorzystanie surowców mineralnych w szczególności poprzez:

- ochronę wartościowej rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed nieuzasadnionym przeznaczeniem na cele nierolnicze w planach zagospodarowania przestrzennego i ekologizację technologii produkcji rolniczej,
- wspieranie zwiększania udziału proekologicznych nośników energetycznych w źródłach ciepła oraz wprowadzania na szerszą skalę technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń i zmniejszenie strat ciepła w budownictwie,
- rozwój stałego monitoringu urządzeń i obiektów zagrażających środowisku i przygotowanie środków zapobiegających zagrożeniom,
- wspieranie rozwoju nowoczesnego systemu przetwarzania i utylizacji odpadów stałych.

5) ochronę ludzi i środowiska przed hałasem, wibracjami i elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym poprzez:

- stosowne rozwiązania planistyczne i projektowe głównych urządzeń komunikacyjnych, energetycznych i telekomunikacyjnych,
- zastosowanie urządzeń technicznych eliminujących i ograniczających uciążliwości.

6) ochronę przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska w szczególności poprzez :

- system monitoringu obiektów i urządzeń mogących spowodować nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- planowanie i przygotowywanie środków przeciwdziałania tym zagrożeniom.

IV. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

4.1. Ustalenia dotyczące kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczenia terenów.

W opracowanym w 2000 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl nieprawidłowo oznaczono granice gminy Przerośl o tereny sąsiadujące z Gminami Suwałki i Jeleniewo. Aktualne granice naniesiono przy opracowaniu zmian Studium z 2007r i 2012r.

Jednocześnie została zmieniona granica pomiędzy strefami funkcjonalnymi C-F. Obszar włączony do strefy F3 (część obrębu Łanowicze Duże oraz Pawłówka Nowa) jest funkcjonalnie związany ze strefą rolniczą.

Włączone tereny do strefy funkcjonalnej F3 położone są poza Obszarem Chronionego Krajobrazu Północnej Suwalszczyzny- przyjętej zgodnie z opisem granic terenu chronionego krajobrazu na podstawie rozporządzenia Wojewody Podlaskiego Nr63/05 z dnia 21 lipca 2005r. (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego Nr 180, poz.2098).

4.2. Kierunki rozwoju sieci osadniczej gminy.

Proponowane kierunki rozwoju sieci osadniczej wynikają z jej obecnego stanu i uwarunkowań historycznych, przyrodniczych, krajobrazowych i funkcjonalnych. W celu zapewnienia ładu przestrzennego i zapewnienia harmonijnego rozwoju ustala się poniższe zasady do uwzględniania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- rozwój osadnictwa wiejskiego wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w obrębie zwartej zabudowy wsi na niezabudowanych działkach, na których mogą być realizowane funkcje mieszkaniowe, letniskowe, pensjonatowe, usługowe oraz nieuciążliwa działalność gospodarcza, a także obiekty związane z realizacją celów publicznych;
- racjonalne zagospodarowanie terenów najbardziej atrakcyjnych turystycznie tj. w granicach i otulinie Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Dla ochrony najbardziej wartościowych terenów w Suwalskim Parku Krajobrazowym, nad J. Wersele i w rejonie Doliny Błędzianki proponuje się rozwój osadnictwa wzdłuż osi turystycznych północ – południe: Stańczyki – Przerośl – Krzywólka – Filipów oraz w mniejszym stopniu Łanowicze – Hańcza – Przełomka – Mierkinie – Wiżajny,
- uzupełnianie braków infrastruktury technicznej na terenach zabudowanych i wyprzedzające przygotowanie infrastruktury dla terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- realizacja budownictwa letniskowego na specjalnie wyznaczonych terenach oraz adaptacja i odtwarzanie opuszczonych siedlisk poprzez odtwarzanie elementów tradycyjnej zabudowy zagrodowej,
- wyznaczanie terenów przestrzeni publicznych,
- modernizacja dróg i ulic z zabezpieczeniem terenów pod budowę infrastruktury technicznej oraz ścieżek rowerowych i ciągów pieszych,

- rozwój programów wiążących rolnictwo z ochroną środowiska naturalnego np. retencją wód, ochroną bioróżnorodności, zalesieniem, przeciwdziałaniem erozji gleb,
- rozwój gospodarki leśnej,
- możliwość realizacji ferm wiatrowych na obszarach południowo-wschodnich gminy, oznaczonych symbolem F3 oraz w strefach funkcjonalnych od C do F.

Wieś gminna Przerośl, która jest centrum administracji, informacji, usług i mieszkalnictwa winna realizować główne kierunki zagospodarowania przestrzennego poprzez m.in. :

- rozwój miejscowości gminnej jako ośrodka wielofunkcyjnego wraz z uporządkowaniem układu urbanistycznego objętego strefą konserwatorską, modernizacją i rehabilitacją istniejącej zabudowy,
- wyznaczanie terenów pod zabudowę mieszkaniową oraz terenów predysponowanych do lokalizacji inwestycji w zakresie administracji lokalnej, biznesu, informacji, oświaty i kultury, usług dla mieszkańców, usług dla rolnictwa i turystyki.

4.3. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU ZMIANY STUDIUM

Przyjęte rozwiązania i ustalenia zostały zainicjowane Uchwałą Nr VIII/50/11 Rady Gminy w Przerośli z dnia 22 lipca 2011r. oraz Uchwałą Nr IX/58/11 z dnia 31 sierpnia 2011 r. i jej zmianą przyjętą Uchwałą Nr XIII/93/12 z dnia 23 kwietnia 2012r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl. Do zmiany studium przystąpiono, po wpłynięciu wniosków dotyczących przede wszystkim wprowadzenia możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz ze strefą oddziaływania i towarzyszącą infrastrukturą techniczną i urządzeniami towarzyszącymi tym elektrowniom.

Procedura opracowania zmiany studium spełnia wymogi Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (*tekst jednolity Dz.U. z 12 czerwca 2012r., poz. 647*) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Analiza wszystkich uwarunkowań, w tym w szczególności przyrodniczych i kulturowych wykazała możliwość zmiany przyjętych kierunków zagospodarowania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, stwarzając podstawy do rozpoczęcia dalszych działań planistycznych. Główny kierunek zagospodarowania obszaru nadal związany będzie z ekstensywną gospodarką rolną oraz zabudową rolniczą. Na części terenów rolnych wprowadzona została możliwość realizacji elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą związaną z ich funkcjonowaniem. Farmie wiatrowej towarzyszą zwykle stacje

transformatorowe oraz urządzenia związane z przetwarzaniem i przesyłem energii elektrycznej, jak również drogi oraz place manewrowe i montażowe.

Wśród ustaleń dokumentu, które w zasadniczy sposób rzutować będą na realizację nowego kierunku rozwoju wskazać należy:

- brak negatywnego oddziaływania usytuowanych elektrowni wiatrowych na środowisko, tym na obszary Natura 2000,
- przyjęcie minimalnych odległości od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej,
- ograniczenia obszarowe w usytuowaniu elektrowni wiatrowych od istniejących lasów oraz zadrzewień i projektowanych zalesień i zadrzewień

Sporządzona zmiana studium zawiera również inne ustalenia zgodne z zakresem wynikającym z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozporządzeniem w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

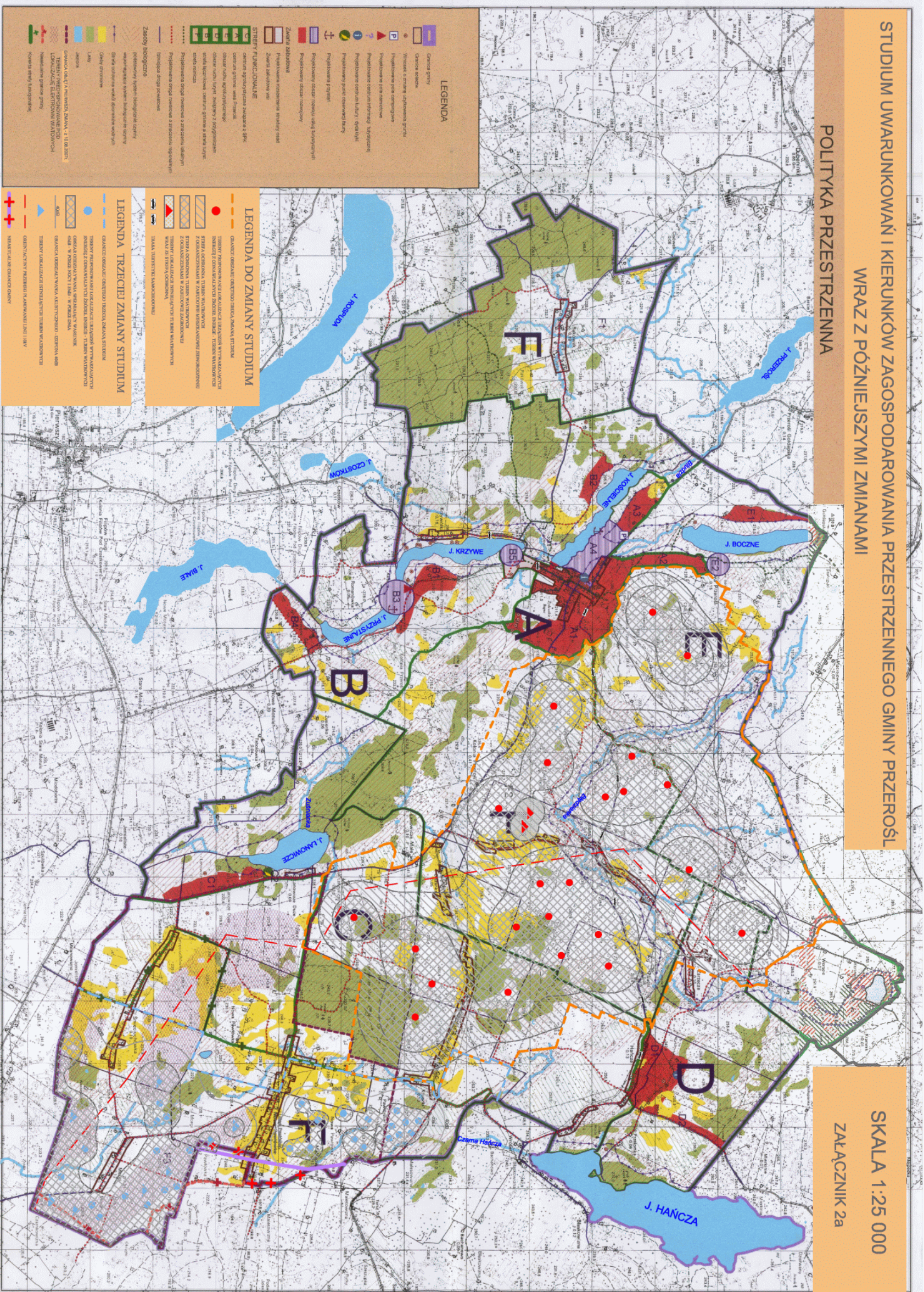
Respektowanie ustalonych w zmianie studium zasad zagospodarowania, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczeń dla planowanej nowej funkcji terenu związanej z wprowadzeniem lokalizacji elektrowni wiatrowych, jak również zachowanie istniejących elementów środowiska cennych przyrodniczo, pozwoli na minimalną ingerencję w środowisko.

Ponadto realizacja elektrowni wiatrowych wpłynie doraźnie lub docelowo na ograniczenie emisji do atmosfery produktów spalania, czyli przede wszystkim CO₂, SO₂, NO_x i pyłów. Energia elektryczna uzyskana z wiatru jest ekologicznie czysta, ponieważ wytwarzanie jej nie wymaga zużycia jakiegokolwiek paliwa, alternatywne źródła energii są niewyczerpalne, a ich zasoby uzupełniają się nieustannie w procesach naturalnych. Może mieć również pozytywny wpływ na kształtowanie lokalnej polityki podatkowej - podatek od nieruchomości i podatek dochodowy zwiększają wpływy do budżetu lokalnego.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY PRZERÓŚL
WRAZ Z PÓŹNIEJSZYMI ZMIANAMI

POLITYKA PRZESTRZENNA

SKALA 1:25 000
Załącznik 2a

Projekt trzeciej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przerośl wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko sporządzoną w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko był wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 7 lutego do 7 marca 2013r. w siedzibie Urzędu Gminy Przerośl.

Uwagi do projektu trzeciej zmiany studium można było składać do dnia 28 marca 2013r. W tym czasie wpłynęło 61 pism z uwagami, z czego 31 uwzględniono.

Lista uwag nieuwzględnionych:

- 1) Zaniechanie dalszych działań prowadzących do budowy 11 elektrowni wiatrowych w obrębach: Kruszki i Stara Pawłówka. Żądanie zachowania od działki nr geod.12/2 bezpiecznej odległości minimum 2,0km;
- 2) Brak zgody na lokalizację turbin wiatrowych od działek położonych w strefie ochronnej z ograniczeniami w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. W związku z planowanymi inwestycjami budowlanymi tj.: rozbudową istniejących budynków gospodarczych oraz zagospodarowaniem terenu wokół stawu (altana 10x10m, sauna) oraz budową domu mieszkalnego, jednorodzinnego (na działkach nr geod. 60 i 174 w Kruszkach);
- 3) Wniosek w sprawie przeznaczenia działki nr geod. 31 w Nowej Pawłówce pod zabudowę zagrodową (budynek mieszkalny i gospodarczy)
- 4) Wniosek w sprawie zamieszczenia w Studium zapisów:
 - a) Wschodnią część gminy Przerośl (łącznie z rezerwatem przyrody „Jezioro Hańcza”) stanowi Suwalski Park Krajobrazowy oraz jego otulina. Obszar chroniony został powołany ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Gruntu rolne i leśne oraz inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu;
 - b) Głównym kierunkiem działań na obszarze gminy objętym ochroną w formie parku krajobrazowego jest: ochrona przyrody, ochrona środowiska kulturowego, ochrona krajobrazu;
 - c) Celem ochrony przyrody jest: ochrona zasobów i ekosystemów wodnych oraz źródeł, ochrona atmosfery, ochrona i kształtowanie ekosystemów leśnych, ochrona ekosystemów nieleśnych, ochrona flory i fauny;
 - d) Celem wartości kulturowych jest: ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego związanego ze strukturą osadniczą, siecią dróg i użytkowaniem gruntów, ochrona ukształtowanej w procesie dziejowym struktury krajobrazu kulturowego, odtwarzanie i ożywianie lokalnych tradycji;
 - e) Cele ochrony krajobrazu jest: zachowanie i ochrona zespołów krajobrazu otwartego, stanowiącego walory wizualne współistnienia gospodarki człowieka z naturalnymi zasobami środowiska, ochrona struktur geomorfologicznych, ochrona specyficznych i unikatowych wartości przyrodniczych i kulturowych stanowiących wysokość wartość poznawczą i estetyczną, zachowanie skali otwartych przestrzeni budujących specyfikę krajobrazową, utrzymanie charakterystycznych typów zabudowy, promocja walorów krajobrazowych zgodnie z wymogami ochrony przyrody i środowiska;
 - f) Mając na uwadze ochronę zasobów przyrody, szczególnie ornitofauny i chiropterofauny SPK wyłącza się obszar Parku i jego otuliny z możliwości lokalizowania elektrowni wiatrowych;

- g) Wykluczenie możliwości lokalizowania w SPK i jego otulinie elektrowni wiatrowych w celu zachowania i ochrony zespołów krajobrazu otwartego, stanowiącego bogaty walor wizualny całego regionu. W uzasadnieniu: wykluczenie lokalizacji farm w otulinie Parku.
- 5) Wniosek-budowa domu jednorodzinnego mieszkalnego na działce nr geod. 177/2 w Kruszkach;
- 6) Wniosek-budownictwo jednorodzinne mieszkaniowe z przeznaczeniem agroturystycznym na działce nr geod. 148 w Kruszkach;
- 7) Wniosek o ujęcie w studium działki nr geod. 161/2 w Kruszkach z przeznaczeniem na cele zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej;
- 8) Wniosek –przeznaczenie-budowa w najbliższej przyszłości domu mieszkalnego na działce nr geod. 194 w Kruszkach;
- 9) Wniosek-budowa domu mieszkalnego jednorodzinnego i garażu murowanego na działkach nr geod. 172/3, 172/4 w Kruszkach;
- 10) Wniosek-budowa budynku mieszkalnego przeznaczonego na cele agroturystyczne na działce nr geod. 37/1 w Nowej Pawłówce. Odsunięcie planowanych turbin wiatrowych od granicy działki 37/1 w m. Nowa Pawłówka na odległość min. 2000m. Uzasadnienie-budowa turbin wiatrowych pogorszy komfort życiowy rodziny w związku z wytwarzaniem hałasu i zablokuje rozszerzenia świadczonych usług agroturystycznych o budowę nowego obiektu w strefie ochronnej od wiatraków. Sąsiedztwo elektrowni wiatrowej spowoduje spadek wartości i ograniczą możliwość korzystania z niej;
- 11) Wniosek- budowa domu mieszkalnego jednorodzinnego na działce nr geod. 25 w Nowej Pawłówce;
- 12) Wniosek- w części północnej działki nr geod. 91/4 w Kruszkach kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy;
- 13) Wniosek-budowa domu jednorodzinnego mieszkalnego na działce nr geod. 176/2 w Kruszkach;
- 14) Wniosek – budownictwo zagrodowa mieszkaniowa na działce nr geod. 184/1 w Kruszkach;
- 15) Wniosek- dom jednorodzinny i gospodarczy na działce nr geod. 126 w Starej Pawłówce;
- 16) Wniosek- budowa domu jednorodzinnego na działce nr geod. 128 w Pawłówce;
- 17) Wniosek- zabudowa wiejska, dom mieszkalny i staw na własne potrzeby na działkach nr geod. 81, 42/1 w Nowej Pawłówce;
- 18) Wniosek- przeznaczenie pod budowę paneli fotowoltaicznych na działce nr geod. 67 w Starej Pawłówce;
- 19) Wniosek-w północnej części działki budowa stawu i domu dla potrzeb agroturystyki, od strony południowej budowa domu mieszkalnego na działce nr geod. 647 w Starej Pawłówce;
- 20) Sprzeciw odnośnie umieszczania 8 turbin wiatrowych w bliskiej odległości od działki nr geod. 64 w Starej Pawłówce. Żądanie zachowania bezpiecznej odległości lokalizacji wiatraków od działki min. 2 km. W uzasadnieniu- oddziaływanie wiatraków ma negatywny wpływ na obszarze 2-3km od miejsca ich posadowienia (hałas, infradźwięki, i migotanie tzw. efekt stroboskopowy) Zniszczenie krajobrazu oraz imisje szkodliwego hałasu i światła zniechęcają turystów;
- 21) Sprzeciw budowie turbin wiatrowych w ok. miejscowości Kruszki i Stara Pawłówka. Żądanie aby obszar wsi Kruszki oraz częściowo Pawłówki Starej i Nowej (w części sąsiadującej z Kruszkami) został wyłączony z wszelkich inwestycji w odnawialne źródła energii pow.100kW. Wniosek wprowadzenia zakazu, do czasu ustanowienia przez Parlament RP przepisów o lokalizacji m.in. elektrowni wiatrowych bliżej niż 2000m od siedzib ludzkich. Przytoczono również pismo Ministerstwa Zdrowia z dnia 27.02.2012r. o zaleceniu lokalizacji elektrowni w odległości nie

mniej niż 2km od domów ludzkich- Uchwała nr 1/2013 z dnia 15.03.2013 zebrania sołeckiego m. Kruszki z listą uczestników podpisaną przez 30 osób;

22) Żądanie aby obszar wsi Kruszki oraz częściowo Pawłówki Starej i Nowej (w części sąsiadującej z Kruszkami) został wyłączony z wszelkich inwestycji w odnawialne źródła energii pow.100kW ze względu na najatrakcyjniejsze i najwartościowsze przyrodniczo tereny - Osoby popierające uchwałę nr 1/2013 z dnia 15.03.2013 z zebrania sołeckiego m. Kruszki (pięć list podpisanych w sumie przez 75 osób; w tym 10 mieszkańców Gminy Przerośl);

23) Sprzeciw wobec budowy elektrowni o mocy powyżej 100 kW na terenach sąsiadujących z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym, jeziorem Hańcza, wiszącą doliną – 15 sztuk list podpisanych w sumie przez 294 osoby, w tym 8 mieszkańców Gminy Przerośl;

24) Poparcie uchwały nr 1/2013 z dnia 15.03.2013 z zebrania sołeckiego– 5 sztuk list uczestników zebrania podpisanych w sumie przez 112 osoby, w tym 98 mieszkańców Gminy Przerośl;

25) Wniosek- budowa budynku mieszkalnego na działce nr geod. 36 w Nowej Pawlówce. Odsunięcie planowanych turbin wiatrowych na odległość min. 2000m, turbiny wiatrowe zlokalizowane w bliskiej odległości od budynków mieszkalnych i działki pogorszą komfort życiowy w związku z wytwarzanym hałasem, natomiast strefa ochronna wiatraków zablokuje mi możliwość budowę budynku mieszkalnego Działka położona w sąsiedztwie straci na wartości i ograniczy jej korzystanie w sposób dotychczasowy;

26) Wniosek- budowa domu mieszkalnego jednorodzinnego na działce nr geod. 165 w Kruszkach;

27) Wniosek – od strony południowo-zachodniej planowany budynek gospodarczy oraz garaż na działce nr geod. 129 w Starej Pawlówce;

28) Wniosek- po stronie północnej działki nr geod. 71/2 w Starej Pawlówce budowa budynku gospodarczego;

29) Wniosek – budowa budynku jednorodzinnego nr geod. 182 w Kruszkach;

30)Na działce nr 44 w Kruszkach budowa chlewni, na działce nr 63 w Kruszkach budowa domu mieszkalnego.